

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
Materiał opracowany przez Fundację Socjometr Laboratorium Rozwiązań Społecznych, współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Ewaluacja zewnętrzna małopolskich lokalnych strategii rozwoju

Lokalna Grupa Działania „Dolina Soły”

Raport opracowany w ramach projektu „Ewaluacja zewnętrzna małopolskich lokalnych strategii rozwoju” realizowanego przez Federację LGD Małopolska.

Odwiedź portal KSOW – www.ksow.pl

Zostań Partnerem Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich

1. Streszczenie najważniejszych wyników badania

1. W 2020 r. liczba mieszkańców obszaru zmniejszyła się o ponad 200 osób w stosunku do roku poprzedniego.
2. Żadna gmina z obszaru LGD nie przekroczyła 150% wartości wskaźnika Gg, zatem wszystkie otrzymują dotacje z budżetu państwa.
3. Wysokość wydatków gminy na mieszkańca systematycznie rośnie we wszystkich gminach zrzeszonych w LGD.
4. We wszystkich gminach liczba pracujących kobiet jest mniejsza niż mężczyzn, przy czym najmniejsze różnice występują pod tym względem w Chełmku, a największe w Brzeszczach.
5. W każdej z analizowanych gmin odsetek osób bezrobotnych zmniejszył się w 2020 roku w porównaniu z 2015 r. Podobnie, jak w całym kraju odsetek bezrobotnych kobiet jest wyższy niż mężczyzn we wszystkich gminach zrzeszonych w LGD.
6. Niekorzystny trend dotyczący starzenia się społeczeństwa obserwujemy we wszystkich gminach LGD – w każdej z nich odnotowano wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym odnotowano natomiast w Kętach i w Wieprzu. W pozostałych gminach LGD odnotowano ich spadek.
7. We wszystkich gminach zrzeszonych w LGD liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców jest niższa niż średnia dla województwa. Pozytywnym trendem jest systematyczny spadek liczby korzystających z pomocy społecznej na przestrzeni lat.
8. Na terenie LGD znajduje się wiele obiektów dziedzictwa kulturowego, które stanowią potencjał rozwoju turystycznego obszaru.
9. Zawartą w LSR diagnozę w zakresie niewystarczającej infrastruktury turystycznej potwierdzają dane GUS – na terenie LGD w 2020 r. działało zaledwie 5 turystycznych obiektów noclegowych zlokalizowanych w Kętach i Oświęcimiu. W pozostałych gminach obszaru LGD nie ma zarejestrowanych obiektów tego typu.
10. Analizy przeprowadzone na potrzeby opracowania strategii RLKS pozwoliły na określenie następujących grup defaworyzowanych:
  - osoby bezrobotne lub poszukujące pracy zarejestrowane w PUP,
  - kobiety,
  - osoby o niskich kwalifikacjach (osoby, które zakończyły edukację na poziomie: szkoły podstawowej, gimnazjum, liceum ogólnokształcącego, profilowanego, technikum uzupełniającego, zasadniczej szkoły zawodowej),

- osoby młode poniżej 35 roku życia oraz osoby starsze 50+.

Poza powyżej wskazanymi grupami defaworyzowanymi strategia wskazuje grupy istotne z punktu widzenia jej wdrażania: rolników, przedsiębiorców, mieszkańców, NGO, grupy nieformalne i turystów.

11. Zmiany wprowadzane w strategii RLKS wynikały w głównej mierze ze zwiększenia budżetów na zadania związane z zakładaniem i rozwojem działalności gospodarczej w następstwie przewalutowania strategii na euro oraz otrzymania dodatkowych środków na realizację celów. Zmiany dotyczyły również dostosowania strategii lub procedur do zmieniających się wytycznych dotyczących realizacji narzędzia LEADER. Ponadto zmianie ulegał harmonogram komunikacji oraz wprowadzono drobne korekty techniczne. Największa zmiana dotyczyła planowanych projektów grantowych – stworzono możliwość by przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji za ich pomocą mogły być także przedmiotem konkursów.
12. W latach 2016 – 2020 zrealizowano 50 naborów na poszczególne przedsięwzięcia przy zastosowaniu praktyki kumulowania naborów, tzn. w jednym terminie prowadzono zazwyczaj nabory na kilka różnych przedsięwzięć. Łącznie ogłoszono 45 konkursów oraz 5 naborów w ramach projektów grantowych. Najwięcej naborów zrealizowano w ramach przedsięwzięć:
  - Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej – 12 naborów,
  - Rozwój przedsiębiorstw oraz Ochrona, promocja i rozwój produktów lokalnych oraz dziedzictwa lokalnego – po 10 naborów,
  - Tworzenie nowych przedsiębiorstw – 7 naborów.
13. Największe zainteresowanie naborami dotyczyło przedsięwzięć związanych z rozwojem przedsiębiorczości, a najmniejsze przedsięwzięciami infrastrukturalnymi. Te ostatnie są jednak przedsięwzięciami, które najczęściej są realizowane przez gminy, dlatego mniejsze zainteresowanie nie przekłada się w tym przypadku na obniżoną skuteczność realizacji LSR.
14. W ramach przeprowadzonych naborów złożono 243 wnioski, z czego 2 zostały wycofane przed oceną a 224 wybrane do dofinansowania. Do momentu przeprowadzania ewaluacji podpisano 83 umowy. W ramach prowadzonych postępowań złożono 17 protestów i odwołań, z czego 12 protestów dotyczyło przedsięwzięć w zakresie tworzenia lub rozwoju przedsiębiorczości oraz kolejne 5 odwołań dotyczyło operacji w zakresie wzmocnienia kapitału społecznego mieszkańców LGD poprzez realizację operacji o charakterze sportowym, edukacyjnym i kulturalnym.
15. Pandemia zauważalnie wpłynęła na mniejsze zainteresowanie naborami, co najmocniej uwidoczniło się przy naborze na rozwój działalności gospodarczej, w którym wpłynęły 2 wnioski o mniejszej wartości niż środki przeznaczone na nabór.

16. Chęć skorzystania z nadarzającej się okazji otrzymania środków była najczęściej wskazywanym przez beneficjentów motywem podjęcia decyzji o złożeniu wniosku.
17. Najczęściej beneficjenci wskazywali na ogół społeczności lokalnej gminy lub obszaru LGD jako głównego odbiorcę efektów swoich projektów – 12 osób wskazało na tę właśnie grupę oraz przedsiębiorstwa – 7 osób. Organizacja, którą reprezentuje wnioskodawca była głównym odbiorcą w efektów 5 zrealizowanych projektów, a turyści oraz sam wnioskodawca i jego rodzina 1 projektu.
18. Wskaźniki postępu rzeczowego realizowane są na bieżąco i w większości zostały osiągnięte. Warto podkreślić, że całkowicie zrealizowanych zostało 11 wskaźników w zakresie podpisanych umów, w tym 3 powyżej zakładanej wysokości – rozwój przedsiębiorczości, obiekty infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz inicjatywy lokalne wzmocniające kapitał społeczny. Istotne jest, że zwiększono liczbę działań w zakresie przedsiębiorczości w ramach dwóch bonusów, ze względu na bardzo duże zainteresowanie. Pozostałe przedsięwzięcia w zdecydowanej większości są w trakcie realizacji. Aktualnie nie ma zagrożenia dla osiągnięcia założonych celów i wskaźników. Warto podkreślić, że połowa przedsiębiorstw została utworzona przez osoby rekrutujące się z grup defaworyzowanych.
19. W sytuacji problemów z realizacją wskaźników podejmowano działania zaradcze, w tym rozszerzenie przedsięwzięć w ramach operacji własnych o konkurs, przesuwanie środków na inne przedsięwzięcia i zmiany zapisów strategii RLKS.
20. LGD zrealizowało 1 projekt współpracy, a w planach ma 3 kolejne. Realizowane w ramach projektu pn. „Kulinarne Unikaty Chałup – Nowością, Inspiracją, Atrakcją”, działania pozwoliły na zaangażowanie grup defaworyzowanych.
21. Ponadto, LGD realizowało 3 projekty poza RLKS: pn. „Wykorzystanie zasobów lokalnych szansą na rozwój Małopolski Zachodniej”, „Działaj-MY lokalnie”, „50 + aktywność = SUKCES!” oraz cykliczne wydarzenie „Wieś Pełna Skarbów”.
22. Podział obowiązków pomiędzy pracownikami wyklarował się w toku realizacji zadań, zgodnie z posiadanymi przez nich kompetencjami, wiedzą i doświadczeniem. Zespół jest zgrany, panuje dobra atmosfera, który sprzyja sprawnej realizacji zadań.
23. Współpraca z Biura LGD Zarządem i Radą oceniana jest bardzo dobrze, zespół ma stosunkowo dużą swobodę decyzyjną, a obowiązki organów LGD są realizowane bez trudności.
24. Działania komunikacyjne zrealizowane przez Biuro LGD wykorzystywały różnorodne metody i kanały dotarcia do odbiorców. Warto podkreślić, że LGD wykorzystywało komunikację dwustronną – pozyskiwano informacje zwrotne od odbiorców komunikatów, wykorzystując w tym celu ankiety. Zdecydowana większość wskaźników zaplanowanych do realizacji w ramach realizacji planu komunikacji została osiągnięta.

25. Dobór kanałów komunikacyjnych był trafny, o czym świadczą wyniki badania ankietowego beneficjentów.
26. Najczęściej wskazywanym przez mieszkańców biorących udział w badaniu źródłem informacji o działaniach LGD był Internet: strony internetowe gmin obszaru LGD, strona LGD oraz profil na FB LGD. Najmniej skutecznym w zakresie docierania do społeczności lokalnej kanałem komunikacji były publikacje w prasie na temat działalności LGD.
27. Duży nacisk położony był na spotkania ze społecznością lokalną, które realizowane były przed naborami, co jednak nie zawsze przekładało się na liczbę wniosków. Zdarzało się, że wysoka frekwencja na spotkaniach nie skutkowała dużą liczbą złożonych wniosków, co nie jest jednoznacznie negatywnym zjawiskiem, albowiem może wynikać z uracjonalnienia pomysłu przez samego potencjalnego wnioskodawcę w wyniku informacji dotyczących naboru pozyskanych na spotkaniu. Warto zwrócić uwagę, że wcześniejsze skonsultowanie wniosku pozwala na wyeliminowanie szeregu drobnych, najczęściej technicznych błędów i znacząco wpływa na zrozumienie problematyki naboru przez wnioskodawców.
28. Wsparcie udzielane beneficjentom na różnych etapach przygotowania i realizacji operacji jest pozytywnie oceniane przez beneficjentów. Większość z nich wyrażała zadowolenie z przygotowania merytorycznego doradców, przydatności udzielonych porad oraz deklarowała spełnienie swoich oczekiwań dotyczących doradztwa.
29. Wsparcie LGD przy składaniu i realizacji projektów należy ocenić pozytywnie – świadczy o tym fakt, że zdecydowana większość uczestników badania w przyszłości chciałaby ponownie skorzystać ze wsparcia LGD. Jedynie 3 osobom było trudno powiedzieć, czy w przyszłości chcieliby tego skorzystać. Zdaniem ankietowanych beneficjentów procedury i kryteria wyboru operacji były dla wnioskodawców czytelne, jednoznaczne i umożliwiały wybór najlepszych projektów.
30. W ocenie większości mieszkańców uczestniczących w badaniu, zwiększył się na przestrzeni ostatnich pięciu lat wpływ mieszkańców na to, co się dzieje w zamieszkiwanych przez nich gminie. Uczestnicy badania dostrzegają również nowe formy wsparcia dla ludzi młodych oraz inicjatywy podejmowane w celu wsparcia osób starszych. W ocenie respondentów poprawiły się również relacje między mieszkańcami.
31. W obszarze przedsiębiorczości najbardziej dostrzegalną przez uczestników badania zmianą było powstanie nowych firm i poprawa sytuacji na rynku pracy. Istotne jest, że rozwój przedsiębiorczości i wzrost zatrudnienia na obszarze LGD był jednym z głównych celów wdrażania strategii RLKS, w ramach którego dążono do poprawy warunków na rynku pracy oraz promocji i wsparcia przedsiębiorczości na obszarze LGD.

32. W obszarze turystyki, kultury i rekreacji, poza zwiększeniem ruchu turystycznego uczestnicy badania dostrzegli również poprawę stanu zabytków czy też stanu infrastruktury sportowo-rekreacyjnej. Ponadto, w ocenie respondentów pojawiły się nowe formy spędzania czasu wolnego, a przestrzeń publiczna stała się bardziej elastyczna. W opinii uczestników badania zwiększyła się również liczba inicjatyw służących kultywowaniu lokalnych tradycji.
33. W ocenie uczestników badania należy w przyszłości kontynuować przede wszystkim finansowanie projektów zmierzających do założenia działalności gospodarczej, dofinansowywać ofertę kulturalną oraz tworzenie nowych miejsc pracy. Rekomendowane jest również dalsze wsparcie dla istniejących firm, inwestycje w infrastrukturę sportową i społeczną oraz opiekę nad osobami starszymi.

2. Spis treści

1. STRESZCZENIE NAJWAŻNIEJSZYCH WYNIKÓW BADANIA	3
2. SPIS TREŚCI.....	8
3. OPIS PRZEDMIOTU BADANIA UWZGLĘDNIAJĄCY CELE I ZAKRES EWALUACJI.....	9
4. OPIS METODOLOGII WRAZ Z OPISEM SPOSOBU REALIZACJI BADANIA.....	12
5. OPIS WYNIKÓW BADANIA WRAZ Z ICH INTERPRETACJĄ.....	14
5.1. OBSZAR OBJĘTY STRATEGIĄ ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ ORAZ JEJ PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA	14
5.2. RZECZOWY I FINANSOWY POSTĘP W REALIZACJI LSR	25
5.3. PROJEKTY WSPÓŁPRACY	43
5.4. DZIAŁANIA POZA RLKS	45
5.5. DZIAŁALNOŚĆ BIURA LGD	46
5.6. ZMIANY NA OBSZARZE OBJĘTYM RLKS W OCENIE CZŁONKÓW LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI	59
6. ODPOWIEDZI NA PYTANIA BADAWCZE.....	65
6.1. OCENA WPŁYWU NA GŁÓWNY CEL LSR	65
6.2. OCENA WPŁYWU NA KAPITAŁ SPOŁECZNY	66
6.3. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	68
6.4. TURYSTYKA I DZIEDZICTWO KULTUROWE	69
6.5. GRUPY DEFAWORYZOWANE	71
6.6. INNOWACYJNOŚĆ	72
6.7. PROJEKTY WSPÓŁPRACY	73
6.8. OCENA FUNKCJONOWANIA LGD	73
6.9. OCENA PROCESU WDRAŻANIA	74
6.10. WARTOŚĆ DODANA PODEJŚCIA LEADER.....	76
7. WNIOSKI I REKOMENDACJE	78
8. SPIS TABEL I WYKRESÓW	82
8.1. SPIS TABEL.....	82
8.2. SPIS WYKRESÓW	82
9. ANEKSY TWORZONE W TOKU REALIZACJI BADANIA.....	83
ANKIETA DLA MIESZKAŃCÓW OBSZARU LGD „DOLINA SOŁY”	83
ANKIETA DLA BENEFICJENTÓW LGD „DOLINA SOŁY”	87

3. Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji.

Raport jest efektem badania ewaluacyjnego przeprowadzonego przez Fundację Socjometr. Przedmiotem badania była ewaluacja procesu wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność prowadzonego przez Lokalną Grupę Działania „Dolina Soły” w okresie programowania Unii Europejskiej 2014-2020.

Fundacja Socjometr jest niezależnym podmiotem specjalizującym się w badaniach społecznych, który spełnia wymogi stawiane ewaluatorom zewnętrznym określone w Wytycznych Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi nr 5/3/2017 w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Warto podkreślić, że przeprowadzenie badań w opisywanej poniżej formie było możliwe dzięki współpracy wszystkich małopolskich Lokalnych Grup Działania. Badania były współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Dofinansowanie zostało pozyskane przez Federację LGD Małopolska, która przygotowała projekt „Ewaluacja zewnętrzna małopolskich lokalnych strategii rozwoju” oraz, w efekcie przeprowadzonej procedury wyboru wykonawcy, zleciła prace badawcze Fundacji Socjometr.

Szczegółowe cele badania zostały sformułowane na podstawie wspomnianych powyżej Wytycznych wydanych w 2017 roku przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Skupiały się one w kilku obszarach tematycznych, w ramach których postawiono pytania badawcze. Zestaw tych pytań był wspólny dla wszystkich Lokalnych Grup Działania w województwie małopolskim.

Obszary badań oraz przypisane do nich pytania badawcze:

1. Ocena wpływu na główny cel LSR
  - a. Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR?
2. Ocena wpływu na kapitał społeczny
  - a. Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
  - b. W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?
3. Przedsiębiorczość
  - a. W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
  - b. Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?

4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe
  - a. W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
  - b. W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?
5. Grupy defaworyzowane
  - a. Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
  - b. Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
  - c. Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?
6. Innowacyjność
  - a. W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
  - b. Jak można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?
7. Projekty współpracy
  - a. Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy?
  - b. Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?
8. Ocena funkcjonowania LGD
  - a. Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?
  - b. Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
  - c. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?
9. Ocena procesu wdrażania
  - a. Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem?
  - b. Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów?
  - c. Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)?
  - d. Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?
10. Wartość dodana podejścia LEADER
  - a. Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie?
  - b. Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany?

- c. Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?
- d. Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określonego w LSR?

Szczegółowe obszary działań małopolskich LGD, które były poddawane ocenie:

1. Działalność biura LGD, w tym w szczególności jakość i efektywność świadczonego doradztwa dla wnioskodawców (rzeczywistych i potencjalnych) oraz beneficjentów,
2. Realizacja planu komunikacji, rozpoznawalność LGD, wymiana informacji z mieszkańcami obszaru oraz jakość podejmowanych działań komunikacyjnych,
3. Realizacja rzeczowo-finansowa Lokalnej Strategii Rozwoju,
4. Funkcjonowanie organów LGD,
5. Działania na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej oraz włączenia społecznego (w szczególności wsparcie udzielone przedstawicielom grupy defaworyzowanej),
6. Działania LGD w zakresie rozwoju przedsiębiorczości oraz turystyki i dziedzictwa kulturowego,
7. Promowanie innowacyjności na obszarze objętym LSR,
8. Realizacja projektów współpracy.

4. Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania.

Projekt badawczy zrealizowany na zlecenie Federacji LGD Małopolska jest unikatowym w skali Polski przykładem współpracy Lokalnych Grup Działania. Wspólne zlecenie badań dla wszystkich organizacji wdrażających Strategię Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność pozwoliło nie tylko na sfinansowanie dużej części prac ze środków zewnętrznych, ale umożliwiło również obniżenie kosztów ewaluacji. Ujęcie prac badawczych w ramy wspólnego projektu pozwoliło na ich sprawną i szybką realizację w okresie od czerwca do października 2021 roku.

Realizacja wspólnych badań ewaluacyjnych dla wszystkich małopolskich LGD przyniosła także korzyści o charakterze merytorycznym. Możliwe było zastosowanie jednolitego zestawu metod i technik badawczych. Powoduje to, że dane zebrane w odniesieniu do obszaru poszczególnych Lokalnych Grup Działania są agregowalne. Innymi słowy, 32 raporty z ewaluacji zewnętrznych przygotowane dla poszczególnych LGD mogą być rozpatrywane wspólnie i tym samym informować o efektach realizacji działania LEADER w całym województwie małopolskim.

W ramach badania ewaluacyjnego poddano analizie dwie grupy danych:

1. Dane zastane, w tym:
  - a. Dane ze statystyk publicznych,
  - b. Dane gromadzone przez Lokalne Grupy Działania w ramach monitoringu,
2. Dane wywołane, w tym:
  - a. Dane zebrane za pomocą technik jakościowych,
  - b. Dane zebrane za pomocą technik ilościowych.

Dane pochodzące ze statystyk publicznych dostarczyły wysoce obiektywnych informacji na temat zmian na obszarze poszczególnych LGD, które dokonały się w okresie realizacji ocenianych Strategii RLKS. Dane te dotyczyły między innymi zjawisk demograficznych, rynku pracy, lokalnej gospodarki oraz sytuacji społecznej. Wszystkie te dane zostały zaprezentowane w tabelach lub na wykresach. Szczegółowy wykaz ilustracji zawarty w raporcie, który umieszczony jest na jego końcu pozwala na szybkie zapoznanie się z zakresem poddanych analizie danych, które pochodziły z Głównego Urzędu Statystycznego.

Lokalne Grupy Działania gromadzą istotne dane na temat procesu wdrażania Strategii RLKS, które musiały być poddane analizie. Wśród tych danych należy wskazać w szczególności informacje o prowadzonych naborach, dane o postępie rzeczowo-finansowym, wskaźniki realizacji planu komunikacji oraz dane dotyczące doradztwa. Fundacja Socjometr opracowała jednolity zestaw formularzy, na których poszczególne LGD udostępniały te istotne informacje. Analiza tej kategorii

danych zastanych pozwoliła na ocenę skuteczności działań prowadzonych przez LGD oraz wskazała, w których obszarach działalność LGD pokrywała się ze zmianami na obszarze objętym LSR sugerowanymi przez wyniki analizy danych pochodzących z GUS.

Reprezentanci Fundacji Socjometr przeprowadzili badania jakościowe we wszystkich małopolskich LGD. Obejmowały one wywiady z pracownikami stowarzyszeń oraz wywiady z przedstawicielami ich organów – Zarządów i organów decyzyjnych (Rad). Wywiady były prowadzone w siedzibach LGD lub online. Rozmowy te odegrały istotną rolę w procesie powstawania raportów. Pozwoliły one na pogłębienie wiedzy na temat przebiegu procesu wdrażania LSR, rozpoznanie problemów pojawiających się w jego trakcie oraz sposobu reagowania na nie przez przedstawicieli Stowarzyszeń. Uzupełnieniem wywiadów był elektroniczny kwestionariusz zawierający pytania otwarte kierowane do prezesów Zarządów LGD oraz przewodniczących Rad Programowych. Zebrane za jego pomocą informacje zostały wykorzystane w czasie formułowania rekomendacji.

W ramach ewaluacji zewnętrznej zbierano także dane ilościowe. Dla każdego LGD przygotowano dwa kwestionariusze ankiety. Pierwsza z nich kierowana była do mieszkańców obszaru objętego Strategią RLKS, a druga do beneficjentów wsparcia osób i przedstawicieli organizacji, które realizowały operacje w ramach jej wdrażania. Zastosowano technikę CAWI (computer-assisted web interview), co oznacza, że ankieta przeprowadzona została za pomocą platformy internetowej. Za dystrybucję linka do ankiety odpowiedzialni byli pracownicy poszczególnych Lokalnych Grup Działania. Celem było zgromadzenie co najmniej 100 poprawnie wypełnionych ankiet dla mieszkańców oraz co najmniej 20 ankiet wypełnionych przez beneficjentów. We wszystkich LGD udało się zgromadzić wymaganą dla każdej z ankiet ilość odpowiedzi.

5. Opis wyników badania wraz z ich interpretacją

5.1. Obszar objęty Strategią Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność oraz jej podstawowe założenia

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Soły” powstało w sierpniu 2008 r. Za cel obrało ono inspirowanie do zrównoważonego i wszechstronnego rozwoju regionu oraz poprawy jakości życia poprzez budowanie partnerstwa lokalnego i pobudzenie aktywności i samodzielności mieszkańców, organizacji oraz instytucji. Stowarzyszenie obejmuje swoim działaniem 5 gmin należących do powiatu oświęcimskiego i wadowickiego: Brzeszcze, Chełmek, Kęty, Oświęcim (gmina wiejska; każdorazowo w raporcie, o ile nie jest to wyraźnie zastrzeżone, jest mowa o gminie wiejskiej) i Wieprz (ostatnia wymieniona gmina dołączyła do LGD w 2015 r.).

Stowarzyszenie działa m.in. w oparciu o następujące dokumenty:

- Statut,
- Regulamin pracy Rady,
- Regulamin pracy biura,
- Procedurę naboru pracowników,
- Regulamin pracy Zarządu,
- Procedurę oceny i wyboru oraz rozliczania, monitoringu i kontroli Grantobiorców,
- Procedurę oceny i wyboru operacji w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrożenie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW 2014 – 2020,
- Procedurę oceny i wyboru operacji własnych LGD w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrożenie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW 2014 – 2020.

Strategia RLKS (Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność) została opracowana przy zaangażowaniu przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego i społecznego. W tym celu wykorzystano metody i techniki partycypacyjne: arkusze pomysłów, spotkania informacyjno-warsztatowe, badania ankietowe, zogniskowany wywiad grupowy (FGI), spotkania konsultacyjne i konsultacje on-line. Tak przeprowadzony proces pozwolił na zidentyfikowanie najważniejszych problemów mieszkańców:

- słabe zagospodarowanie miejsc pełniących funkcje społeczne,
- zły stan istniejącej infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i kulturowej,

- niedostateczna baza agroturystyczna i hotelowa,
- brak środków na działanie organizacji pozarządowych,
- zły stan, a niejednokrotnie również brak infrastruktury komunikacyjnej,
- zanieczyszczone powietrze,
- zagrożenie powodziowe, zwłaszcza ze strony rzeki Soły,
- niewystarczająca ochrona fauny,
- wysokie bezrobocie,
- mała atrakcyjność ofert pracy,
- niedostosowana do potrzeb rynku pracy oferta szkolnictwa.

Tabela 1. Ludność w gminach wchodzących w skład LGD.

Ludność w gminach wchodzących w skład LGD						
Nazwa gminy/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Brzeszcze	21 525	21 486	21 398	21 270	21 214	21 103
Chełmek	13 106	13 051	13 010	12 999	12 990	12 837
Kęty	34 333	34 340	34 300	34 193	34 157	33 990
Oświęcim - obszar wiejski	18 126	18 208	18 325	18 422	18 505	18 629
Wieprz	12 200	12 239	12 288	12 389	12 432	12 504
RAZEM	99 290	99 324	99 321	99 273	99 298	99 063

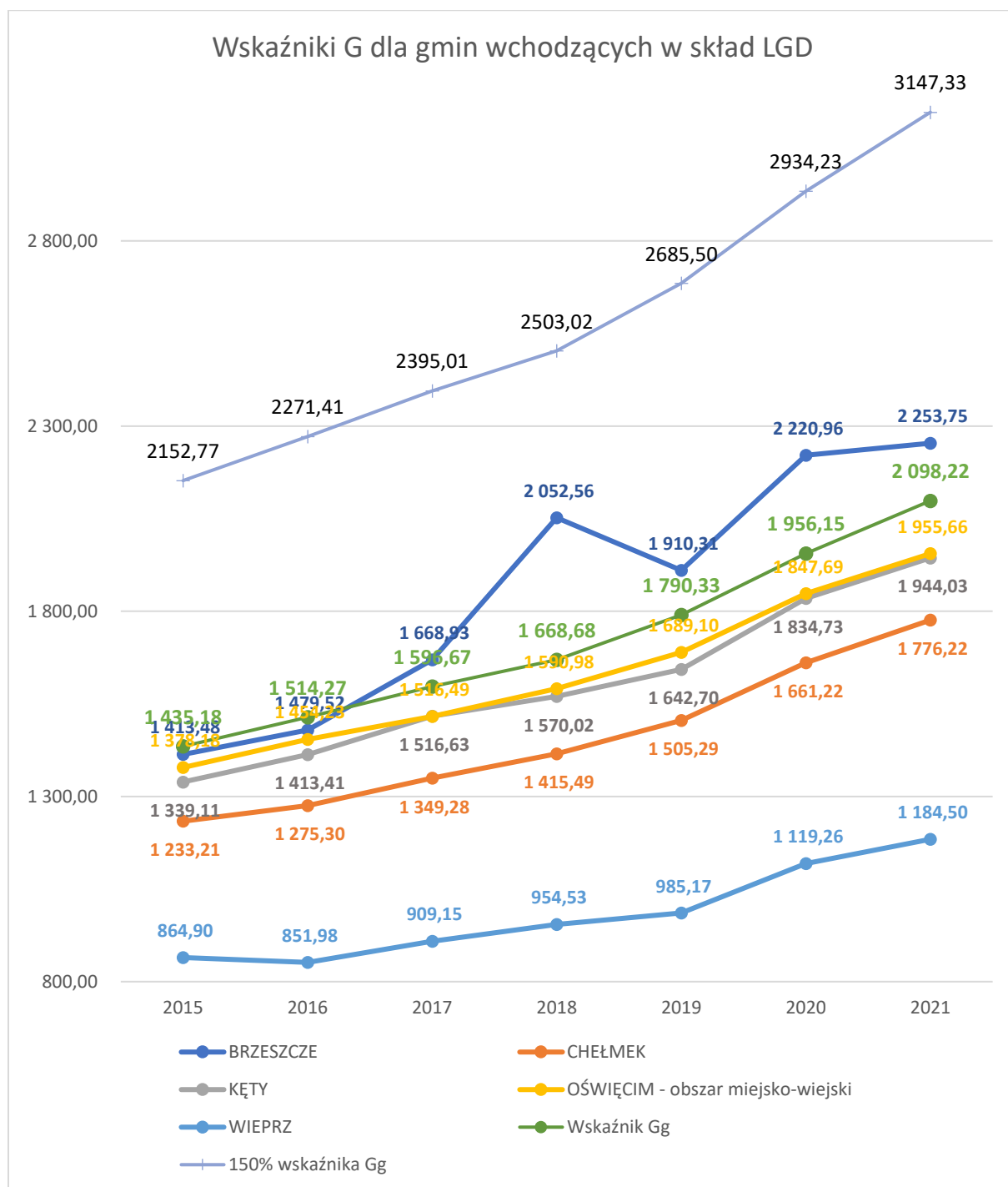
Źródło: GUS, Ludność w gminach bez miast na prawach powiatu i w miastach na prawach powiatu wg płci, stan na 31 XI.

Obszar LGD Dolina Soły zamieszkuje 99 063 osób, z czego najwięcej – 34,31% stanowią mieszkańcy gminy Kęty. Kolejnymi największymi gminami obszaru pod względem liczby mieszkańców są Brzeszcze – 21 103 mieszkańców i Oświęcim – 18 629 mieszkańców. Podobna liczba osób, ponad 12 tys., zamieszkuje gminy Chełmek i Wieprz. Liczba mieszkańców obszaru zmieniała się na przestrzeni lat – nieznacznie rosła i spadała. Warto zwrócić uwagę, że w 2020 r. zmniejszyła się o ponad 200 osób w stosunku do roku poprzedniego.

Kondycja finansowa gmin niewątpliwie wpływa na jakość życia mieszkańców – sprawne zarządzanie finansami jest warunkiem prawidłowej realizacji zadań i celów przez jednostki samorządu terytorialnego. W ocenie sytuacji finansowej gminy można posłużyć się wskaźnikiem G. Jest on wskaźnikiem dochodów podatkowych na jednego mieszkańca dla poszczególnych gmin, stanowiącym podstawę do wyliczenia rocznych kwot części wyrównawczej subwencji ogólnej i wpłat samorządów

do budżetu państwa. Ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego określa, że wskaźnik G oblicza się dzieląc kwotę dochodów podatkowych za rok poprzedzający rok bazowy przez liczbę mieszkańców gminy. Subwencja lub ewentualna wpłata do budżetu państwa jest wynikiem różnicy wpływów podatkowych na jednego mieszkańca gminy oraz średniej dla gmin w Polsce (wskaźnik G). Jeżeli w gminie wskaźnik G jest wyższy niż 150% wskaźnika G, gmina ta nie otrzymuje kwoty uzupełniającej.

Wykres 1. Wskaźnik G dla gmin wchodzących w skład LGD.

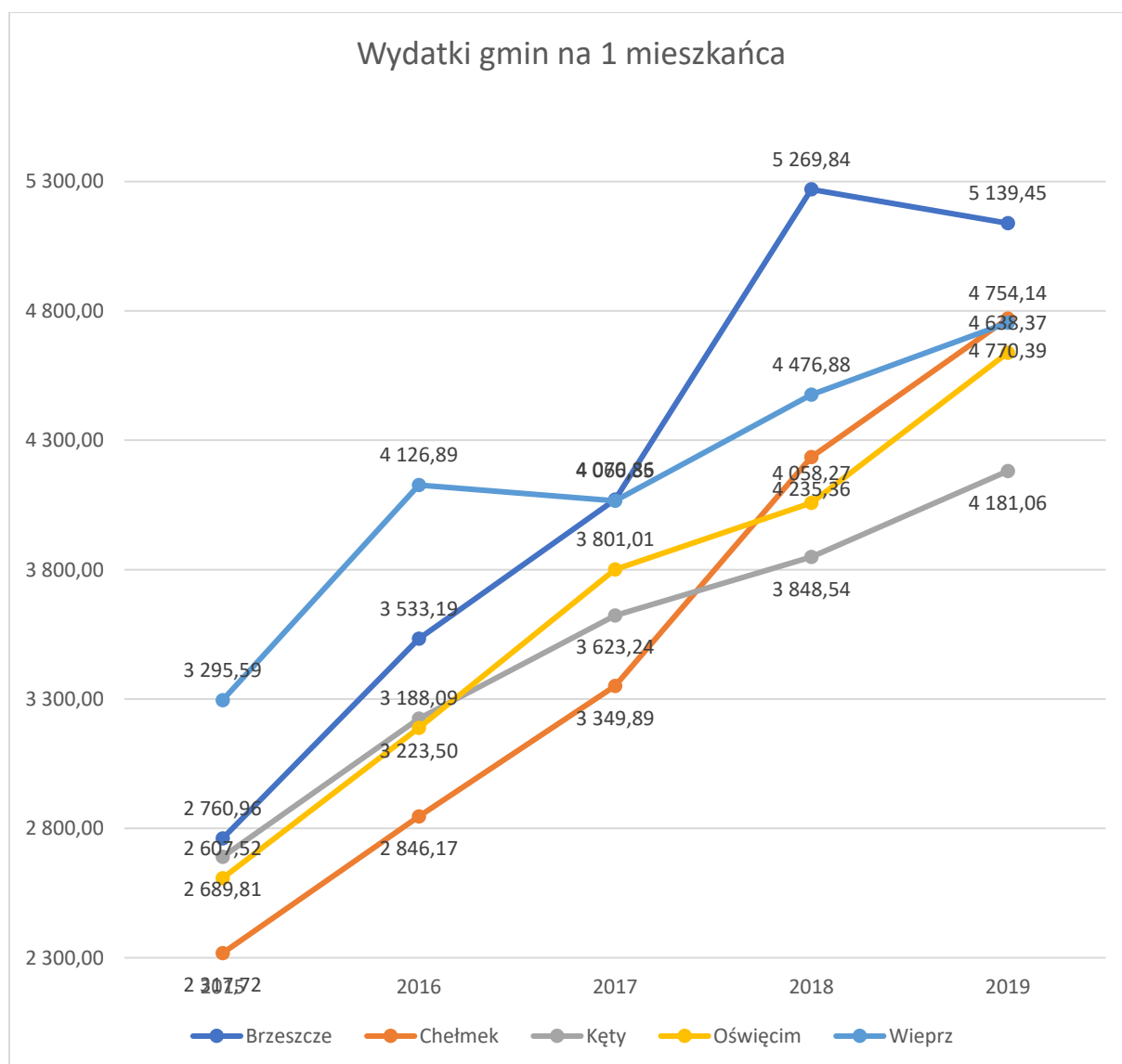

Źródło: www.gov.pl, Wskaźniki dochodów podatkowych poszczególnych gmin na 2015 r., 2016 r., 2017 r., 2018 r., 2019 r., 2020 r., 2021 r.

Jak wynika z powyższego wykresu jedyną gminą, która od 2017 r. osiąga wyższą niż średnia dla kraju wysokość wpływów podatkowych na jednego mieszkańca są Brzeszcze. Żadna gmina z obszaru LGD nie przekroczyła jednak 150% wartości wskaźnika Gg, zatem wszystkie otrzymują dotacje z budżetu państwa.

Wykres 2. Wydatki gmin na 1 mieszkańca.

Źródło: GUS, Wydatki na 1 mieszkańca.

Brzeszcze są również gminą, która od 2017 r. ponosiła najwyższe wydatki na mieszkańca spośród gmin wchodzących w skład LGD. Kolejne lokaty pod kątem wysokości wydatków na mieszkańca zajęły gminy Chełmek, Wieprz i Oświęcim (obszar miejsko-wiejski) – odpowiednio 4 754,14 zł, 4 638,37 zł oraz 4 770,39 zł. Najniższe wydatki na mieszkańca odnotowano w Kętach –

4 181,06 zł. Istotne jest, że wysokość wydatków na mieszkańca systematycznie rośnie we wszystkich gminach zrzeszonych w LGD.

Tabela 2. Lokaty gmin w województwie w poszczególnych kategoriach w 2019 r.

Gmina	Lokaty gmin w województwie w poszczególnych kategoriach w roku 2019			
	Dochody własne budżetu gminy na 1 mieszkańca	Środki w dochodach budżetu gminy na finansowanie projektów UE na 1 mieszkańca	Wydatki budżetu gminy na 1 mieszkańca	Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności
Brzeszcze	11	79	87	63
Chełmek	41	16	122	92
Kęty	44	162	171	48
Oświęcim	36	141	135	71
Wieprz	99	80	127	113

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2019, Oświęcim (gm. wiejska), Wieprz.

Statystyczne Vademecum Samorządowca publikowane przez GUS pozwala porównać sytuację poszczególnych gmin z obszaru LGD ze wszystkimi gminami w województwie. Pod kątem dochodów własnych budżetu gminy na mieszkańca najlepiej wypadły Brzeszcze osiągając 11 lokatę w województwie. Najmniej korzystna jest sytuacja Wieprza, który uplasował się na 99 miejscu w Małopolsce. W pierwszej dwudziestce małopolskich gmin pod względem środków w dochodach budżetu gminy na finansowanie projektów UE na 1 mieszkańca uplasował się Chełmek. Większość gmin zrzeszonych w LGD pod względem wysokości wydatków na mieszkańca plasowała się powyżej setnego miejsca w województwie. Wyjątkiem jest gmina Brzeszcze, która zajmowała 87 miejsce. Kęty osiągnęły najlepszy wynik spośród gmin z obszaru LGD pod względem liczby podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys. ludności – 48 miejsce wśród małopolskich gmin.

Istotna w ocenie sytuacji gminy jest kwestia przedsiębiorczości i rynku pracy. Diagnoza przeprowadzona na potrzeby opracowania strategii RLKS pozwoliła na wskazanie najważniejszych z punktu widzenia rozwoju gospodarczego regionu dziedzin gospodarki. Znalazły się wśród nich przemysł, turystyka oraz usługi, głównie z zakresu napraw/serwisu samochodów, doradztwa, ubezpieczeń, finansów oraz edukacji. W ankietach przeprowadzonych wśród przedsiębiorców 83% respondentów zadeklarowało chęć skorzystania z bezzwrotnych dotacji przeznaczonych na rozwój swojej działalności.

Tabela 3. Pracujący w gminach wchodzących w skład LGD.

Gmina	Pracujący w gminach wchodzących w skład LGD					
	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	2015	2019	2015	2019	2015	2019
Brzeszcze	3 683	4 286	2 061	2 589	1 622	1 697
Chełmek	1 907	2 015	953	1 011	954	1 004
Kęty	6 844	6 914	3 448	3 500	3 396	3 414
Oświęcim	1 841	2 115	906	1 132	935	983
Wieprz	1 128	1 533	572	839	556	694
RAZEM	15 403	16 863	7 940	9 071	7 463	7 792

Źródło: GUS, Pracujący według innego podziału niż PKD.

Jak wynika z powyższej tabeli, największy rynek pracy wśród gmin zrzeszonych w LGD mają Kęty – 6 914 pracujących w 2019 r., co stanowi 41% pracujących z obszaru LGD, a najmniejszy – gmina Wieprz – 9,1% pracujących z obszaru LGD. We wszystkich gminach liczba pracujących kobiet jest mniejsza niż mężczyzn, przy czym najmniejsze różnice występują pod tym względem w Chełmku, a największe w Brzeszczach.

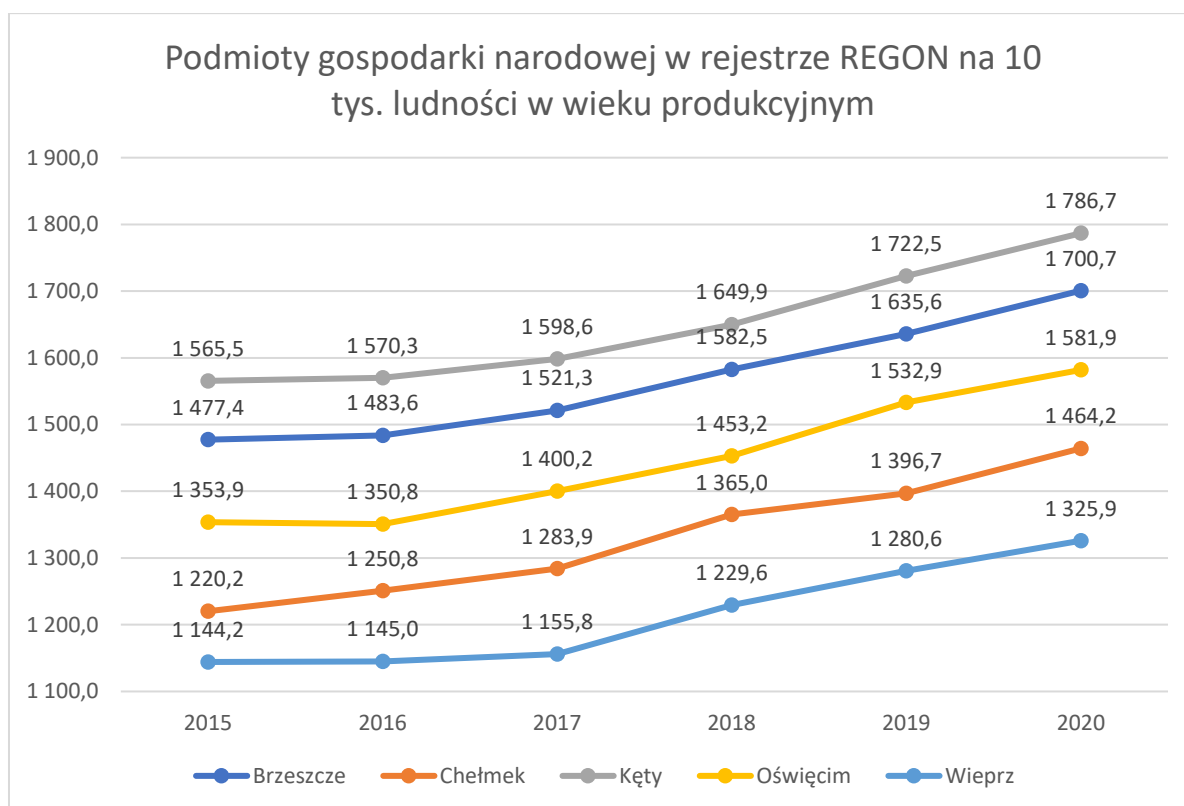
Tabela 4. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności według płci.

Gmina	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności według płci					
	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Brzeszcze	3,7	2,6	2,5	1,6	5,0	3,7
Chełmek	3,9	3,3	2,7	2,4	5,3	4,3
Kęty	6,2	5,2	5,3	4,3	7,2	6,2
Oświęcim	3,5	2,5	2,6	1,9	4,5	3,3
Wieprz	4,8	3,7	4,1	2,5	5,7	5,3

Źródło: GUS, Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci.

Jeśli chodzi o udział osób bezrobotnych w liczbie ludności, to najniższe odsetki odnotowano w Oświęcimiu i Brzeczach – odpowiednio 2,5 i 2,6, a najwyższy w Kętach – 5,2. Kęty są również jedyną gminą obszaru LGD, w której odsetek osób bezrobotnych jest wyższy niż w kraju (4,6) i województwie (4,0). Pozytywne jest, że w każdej z analizowanych gmin odsetek osób bezrobotnych zmniejszył się w 2020 r. w porównaniu z 2015 r. Podobnie, jak w całym kraju, we wszystkich gminach wchodzących skład LGD odsetek bezrobotnych kobiet jest wyższy niż mężczyzn.

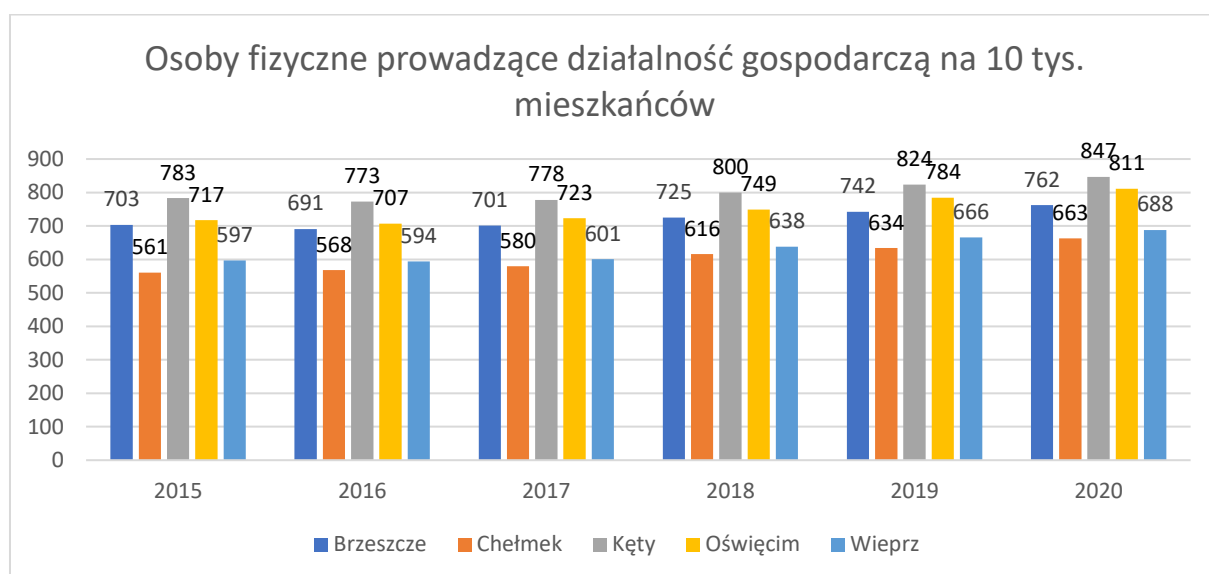
Wykres 3. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym.

Źródło: GUS, Podmioty wg klas wielkości na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym.

Pod względem liczby podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys. mieszkańców najkorzystniej wypadają Kęty, w których w 2020 r. było zarejestrowanych 1 786,7 podmiotów na 10 tys. mieszkańców. Najmniej podmiotów zarejestrowano w Wieprzu – 1 325,9 podmiotów na 10 tys. mieszkańców.

Wykres 4. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców.

Źródło: GUS, Podmioty – wskaźniki.

Kęty najkorzystniej wypadają również pod względem liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców. Wartość wskaźnika dla tej gminy wynosiła 847 osób w 2020 r. Na kolejnych lokatach uplasowały się Oświęcim i Brzeszcze – odpowiednio 811 i 762 osoby prowadzące działalność na 10 tys. mieszkańców. Najmniej korzystna sytuacja jest w Chełmku i Wieprzu – odpowiednio 663 i 688 osób prowadzących działalność na 10 tys. mieszkańców.

Tabela 5. Ludność gmin w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym.

Gmina	Ludność gmin w wieku:					
	Przedprodukcyjnym		Produkcyjnym		Poprodukcyjnym	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Brzeszcze	3 773	3 662	13 639	12 554	4 113	4 887
Chełmek	2 171	2 083	8 302	7 745	2 633	3 009
Kęty	6 283	6 299	21 604	20 250	6 446	7 441
Oświęcim	3 402	3 363	11 500	11 404	3 224	3 862
Wieprz	2 672	2 715	7 612	7 678	1 916	2 111
RAZEM	18 301	18 122	62 657	59 631	18 332	21 310

Źródło: GUS, Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym w podziale na miasto i wieś.

Analiza liczebności ekonomicznych grup wiekowych w gminach zrzeszonych w LGD wskazuje, że w najkorzystniejszej sytuacji jest gmina Wieprz, która jako jedyna odnotowała w 2020 r. wzrost liczby osób w wieku produkcyjnym w porównaniu do 2015 r. W pozostałych gminach zaobserwowano spadek liczby osób w wieku produkcyjnym. Niekorzystny trend dotyczący starzenia się społeczeństwa występuje we wszystkich gminach LGD – w każdej z nich odnotowano wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym odnotowano natomiast w Kętach i w Wieprzu. W pozostałych gminach LGD nastąpił jej spadek.

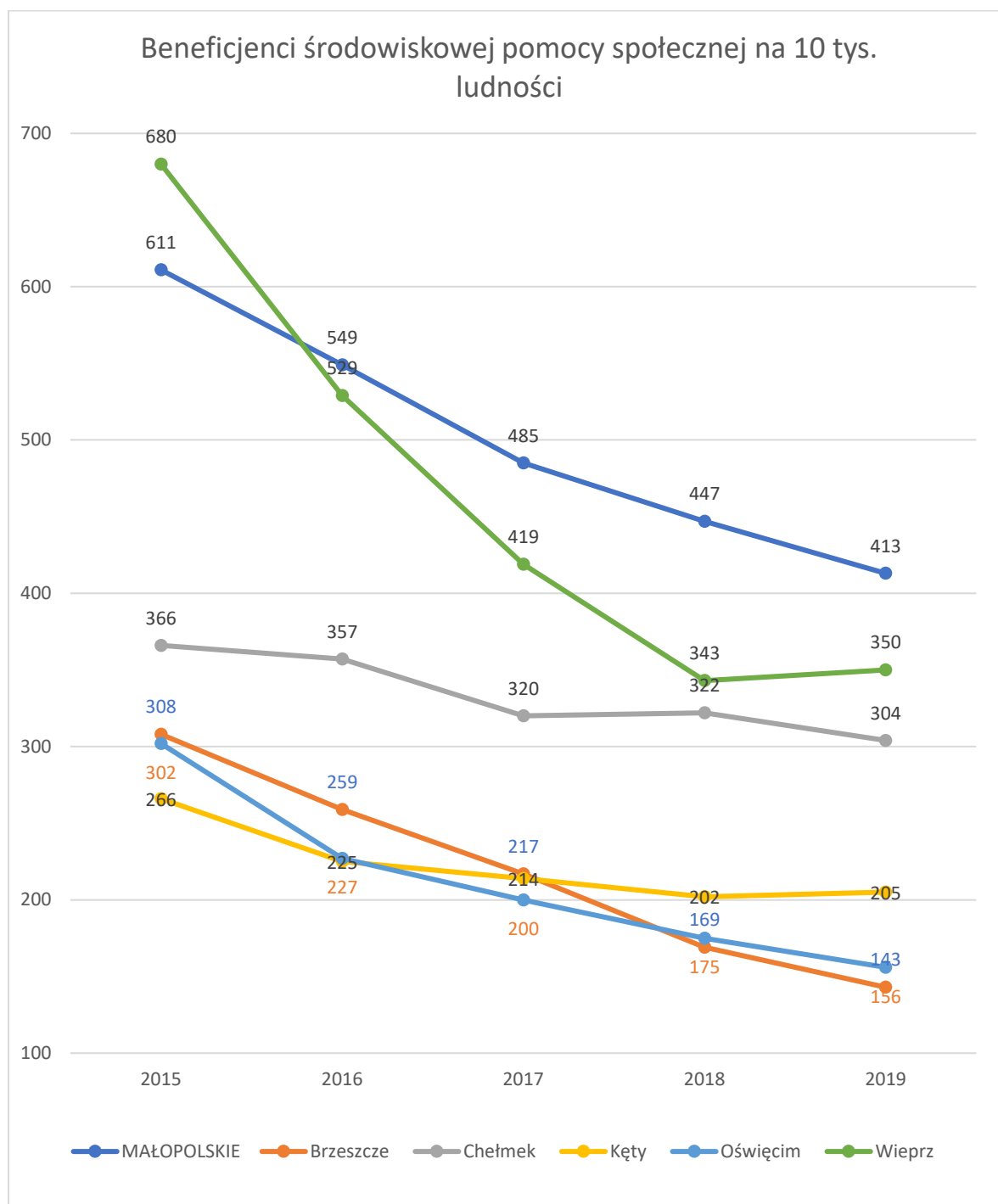
Tabela 6. Saldo migracji ogółem w gminach wchodzących w skład LGD.

Saldo migracji ogółem w gminach wchodzących w skład LGD				
Nazwa gminy/rok	2016	2017	2018	2019
Brzeszcze	-36	-45	-65	31
Chełmek	1	-5	-14	19
Kęty	-25	-2	-27	-90
Oświęcim	60	94	108	99
Wieprz	3	30	73	43

Źródło: GUS, Migracje na pobyt stały gminne wg płci migrantów i kierunku (miasto, wieś).

Dodatnie saldo migracji od 2016 r. odnotowują Oświęcim i Wieprz. Najmniej korzystna sytuacja od 2016 r. występuje w Kętach. Jest to jedyna gmina tworząca obszar LGD, która corocznie odnotowuje ujemne saldo migracji. W 2019 r. tylko Kęty odnotowały ujemne saldo migracji, a najkorzystniejsza sytuacja pod tym względem występowała w Oświęcimiu.

Wykres 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności.

Źródło: GUS, Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej – wskaźniki.

Gminy wchodzące w skład LGD wypadają korzystnie na tle całego województwa małopolskiego pod względem liczby osób korzystających z pomocy społecznej. Wszystkie opisywane tu gminy odnotowały mniejszą liczbę osób korzystających z pomocy społecznej niż średnia dla województwa. Najkorzystniej wypadły Oświęcim i Brzeszcze odnotowując w 2019 r. odpowiednio 143 i 156 osób korzystających z pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców. Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej odnotowano w gminie Wieprz – 350 osób na 10 tys.

mieszkańców. Warto podkreślić, że we wszystkich gminach zrzeszonych w LGD liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców jest niższa niż średnia dla województwa. Pozytywnym trendem jest systematyczny spadek liczby korzystających z pomocy społecznej na przestrzeni lat.

Na terenie LGD znajduje się wiele obiektów dziedzictwa kulturowego, które stanowią ważne zasoby zwiększające turystyczny potencjał obszaru. Najstynniejszym zabytkiem jest Państwowe Muzeum Auschwitz – Birkenau, wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Przyrodniczego UNESCO. Ponadto na obszarze LGD znajdują się inne miejsca pamięci i martyrologii, m. in. filie/podobozy KL Auschwitz – Birkenau (Jawiszowice, Brzeszcze Budy/Bór, Monowice, Pomnik Ofiar Faszyzmu w Chełmku – Paprotnikach, Pomniki Oddziału AK „Sosienki” w Bielanach. Na terenie LGD znajduje się również 5 obiektów wpisanych na listę Małopolskiego Szlaku Architektury Drewnianej: kościół pw. Św. Bartłomieja w Porębie Wielkiej, kościół pw. Św. Marcina w Jawiszowicach, kościół pw. Św. Wawrzyńca w Grojcu oraz zabytkowy spichlerz w Bobrku, kościół św. Szymona i Judy Tadeusza Apostołów w Nidku. Warto wspomnieć też o obiektach parkowo-pałacowych, dworsko-parkowych, kościołach, klasztorach i sanktuariach. Walory przyrodnicze i obszary chronione znajdujące się na obszarze LGD to w szczególności: Rezerwat Żaki, Dolina Dolnej Skawy, Dolina Dolnej Soły, Stawy w Brzeszczach.

Tabela 7. Turystyczne obiekty noclegowe w gminach.

Turystyczne obiekty noclegowe w gminach – stan w dniu 31 lipca poszczególnych lat			
Nazwa gminy/rok	2016	2018	2020
Kęty	3	3	3
Oświęcim	1	1	2
RAZEM	4	4	5

Źródło: GUS, Turystyczne obiekty noclegowe w lipcu, stan na 31 VII.

Zawartą w LSR diagnozę w zakresie niewystarczającej infrastruktury turystycznej potwierdzają dane GUS – na terenie LGD w 2020 r. działało zaledwie 5 turystycznych obiektów noclegowych zlokalizowanych w Kętach i Oświęcimiu. W pozostałych gminach obszaru LGD nie ma zarejestrowanych obiektów tego typu.

Analizy przeprowadzone na potrzeby opracowania strategii RLKS pozwoliły na określenie następujących grup defaworyzowanych:

- osoby bezrobotne lub poszukujące pracy zarejestrowane w PUP,
- kobiety,

- osoby o niskich kwalifikacjach (osoby, które zakończyły edukację na poziomie: szkoły podstawowej, gimnazjum, liceum ogólnokształcącego, profilowanego, technikum uzupełniającego, zasadniczej szkoły zawodowej),
- osoby młode poniżej 35 roku życia oraz osoby starsze 50+.

Poza powyżej wskazanymi grupami defaworyzowanymi strategia wskazuje grupy istotne z punktu widzenia jej wdrażania. Są to rolnicy, przedsiębiorcy, mieszkańcy, przedstawiciele organizacji pozarządowych, grupy nieformalne i turyści.

W Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Dolina Soły sformułowano trzy cele ogólne i pięć celów szczegółowych:

Cel ogólny 1. Rozwój przedsiębiorczości i wzrost zatrudnienia na obszarze LGD Dolina Soły do 2023 r.

Cele szczegółowe:

- 1.1. Poprawa warunków na rynku pracy na terenie LGD Dolina Soły do 2023 r.
- 1.2. Promocja i wsparcie przedsiębiorczości na obszarze LGD Dolina Soły do 2023 r.

Cel ogólny 2. Wzrost atrakcyjności gospodarczej i turystycznej na obszarze LGD Dolina Soły do 2023 r.

Cele szczegółowe:

- 2.1. Poprawa jakości życia mieszkańców na obszarze LGD Dolina Soły do 2023 r.
- 2.2. Rozwój tożsamości lokalnej na obszarze LGD Dolina Soły do 2023 r.

Cel ogólny 3. Rozwój kapitału społecznego obszaru Dolina Soły do 2023 r.

Cele szczegółowe:

- 3.1. Wzrost kwalifikacji i kompetencji oraz aktywności społecznej mieszkańców na obszarze LGD Dolina Soły do 2023 r.

5.2. Rzeczowy i finansowy postęp w realizacji LSR

Chcąc ocenić sprawność realizacji strategii RLKS należy przeanalizować postęp rzeczowy i finansowy, co pozwoli zorientować się w aktualnej sytuacji związanej z realizacją strategii, sprawdzić realizację wskaźników i budżetu, zdiagnozować wystąpienie ewentualnych odstępstw od przyjętego planu działania oraz przeanalizować ewentualne trudności we wdrażaniu i sposób reagowania na nie. Tego typu analiza pozwoli ocenić skuteczność LGD w procesie zarządzania realizowanymi przedsięwzięciami.

W kontekście oceny postępu we wdrażania strategii RLKS istotne są zmiany wprowadzane do tego dokumentu w trakcie jego realizacji. Zmiany w strategii RLKS wynikały w szczególności z otrzymania dodatkowych środków i konieczności zwiększenia budżetów na zadania związane z zakładaniem i rozwojem działalności gospodarczej, przewalutowania strategii na euro oraz dodatkowych środków wynikających z przedłużenia wdrażania PROW 2014-2020. Te ostatnie

okoliczności spowodowały konieczność zmiany w systemie wskaźników oraz zwiększanie budżetów poszczególnych przedsięwzięć. Zmiany dotyczyły również aktualizacji strategii lub procedur do zmieniających się wytycznych dotyczących realizacji narzędzia LEADER. Ponadto zmianie ulegał harmonogram komunikacji oraz wprowadzono drobne korekty techniczne. Największa zmiana dotyczyła planowanych projektów grantowych – stworzono możliwość by przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji za ich pomocą mogły być także przedmiotem konkursów.

Tabela 8. Historia naborów.

Data naboru od... do...	Przedsięwzięcie (w nawiasie wpisać K – konkurs, O – operacja własna, G – projekt grantowy)	Liczba złożonych wniosków	Liczba wybranych wniosków (dotyczy wszystkich wniosków, również wykraczających poza limit)	Liczba podpisanych umów (w przypadku grantów, proszę podać liczbę umów z grantobiorcami)	Protesty złożone (w przypadku grantów – odwołania)	Protesty / odwołania uwzględnione
Od 14 listopada 2016 r. do 28 listopada 2016 r.	Tworzenie nowych przedsiębiorstw (K)	8	7	4	0	0
Od 14 listopada 2016 r. do 28 listopada 2016 r.	Tworzenie nowych przedsiębiorstw (K)	9	8	4	1	0
Od 14 listopada 2016 r. do 28 listopada 2016 r.	Rozwój przedsiębiorstw (K)	10	9	1	1	0
Od 14 listopada 2016 r. do 28 listopada 2016 r.	Rozwój przedsiębiorstw (K)	3	3	1	0	0
Od 19 kwietnia 2017 r. do 5 maja 2017 r.	Rozwój przedsiębiorstw (K)	9	7	1	1	0
Od 19 kwietnia 2017 r. do 5 maja 2017 r.	Rozwój przedsiębiorstw (K)	13	13	2	2	1
Od 28 kwietnia 2017 r. do 11 maja 2017 r.	Podnoszenie wiedzy mieszkańców w tym w szczególności w zakresie ochrony środowiska, przeciwdziałania zmianom klimatu i innowacji (K)	1	1	1	0	0
Od 3 listopada 2017 r. do 17 listopada 2017 r.	Tworzenie nowych przedsiębiorstw (K)	18	17	7	1	1
Od 3 listopada 2017 r. do 17 listopada 2017 r.	Tworzenie nowych przedsiębiorstw (K)	7	7	4	0	0
Od 3 listopada 2017 r. do 17 listopada 2017 r.	Rozwój przedsiębiorstw (K)	11	11	3	1	0
Od 3 listopada 2017 r. do 17 listopada 2017 r.	Rozwój przedsiębiorstw (K)	7	7	2	1	0
Od 3 listopada 2017 r. do 17 listopada 2017 r.	Ochrona, promocja i rozwój produktów lokalnych oraz dziedzictwa lokalnego (K)	1	1	0	0	0

Od 3 listopada 2017 r. do 17 listopada 2017 r.	Ochrona, promocja i rozwój produktów lokalnych oraz dziedzictwa lokalnego (K)	1	1	1	0	0
Od 3 listopada 2017 r. do 17 listopada 2017 r.	Rozwój infrastruktury komunikacyjnej poprawiającej spójność terytorialną (K)	2	2	2	0	0
Od 3 listopada 2017 r. do 17 listopada 2017 r.	Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej (K)	1	1	1	0	0
Od 3 listopada 2017 r. do 17 listopada 2017 r.	Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej (K)	3	3	2	0	0
Od 3 listopada 2017 r. do 17 listopada 2017 r.	Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej (K)	0	0	0	0	0
Od 3 listopada 2017 r. do 17 listopada 2017 r.	Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej (K)	3	3	3	0	0
od 01 grudnia 2017 r. do 20 grudnia 2017 r	Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców LGD poprzez realizację operacji o charakterze sportowym, edukacyjnym i kulturalnym (G)	19	19		5	1
Od 15 marca 2018 r do 28 marca 2018 r	Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej (K)	0	0	0	0	0
Od 15 marca 2018 r do 28 marca 2018 r	Ochrona, promocja i rozwój produktów lokalnych oraz dziedzictwa lokalnego (K)	1	1	1	0	0
Od 11 czerwca 2018 r. do 25 czerwca 2018 r	Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej (K)	1	1	1	0	0
Od 11 czerwca 2018 r. do 25 czerwca 2018 r	Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej (K)	2	2	1	0	0
Od 11 czerwca 2018 r. do 25 czerwca 2018 r	Ochrona, promocja i rozwój produktów lokalnych oraz dziedzictwa lokalnego (G)	10	7		0	0
Od 1 września 2018 r. do 14 września 2018 r.	Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej (K)	1	1	1	0	0
od 10 grudnia 2018 r. do 28 grudnia 2018 r.	Ochrona, promocja i rozwój produktów lokalnych oraz dziedzictwa lokalnego (G)	6	6		0	0
od 3 czerwca 2019 r. do	Tworzenie nowych przedsiębiorstw (K)	13	11	6	1	0

17 czerwca 2019 r.						
od 3 czerwca 2019 r. do 17 czerwca 2019 r.	Tworzenie nowych przedsiębiorstw (K)	8	8	2	0	0
od 3 czerwca 2019 r. do 17 czerwca 2019 r.	Rozwój przedsiębiorstw (K)	6	6	3 (z czego 1 rozwiązana)	0	0
od 3 czerwca 2019 r. do 17 czerwca 2019 r.	Rozwój przedsiębiorstw (K)	8	8	4	0	0
od 3 czerwca 2019 r. do 17 czerwca 2019 r	Ochrona, promocja i rozwój produktów lokalnych oraz dziedzictwa lokalnego (G)	8	8		0	0
od 4 listopada 2019 r. do 18 listopada 2019 r.	Rozwój infrastruktury komunikacyjnej poprawiającej spójność terytorialną (K)	2	2	0	0	0
od 4 listopada 2019 r. do 18 listopada 2019 r.	Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej (K)	1	1	1	0	0
od 4 listopada 2019 r. do 18 listopada 2019 r.	Tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości (K)	1	1	0	0	0
od 4 listopada 2019 r. do 18 listopada 2019 r.	Tworzenie nowych przedsiębiorstw (K)	14	12	3	1	1
od 4 listopada 2019 r. do 18 listopada 2019 r.	Rozwój przedsiębiorstw (K)	11 (z czego 1 wycofany przed oceną)	8	4	1	0
od 4 listopada 2019 r. do 18 listopada 2019 r.	Wzmocnienie oddolnych inicjatyw lokalnych propagujących OZE (G)	3	3	3	0	0
Od 16 marca 2020 r. do 30 marca 2020 r.	Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej i sportowej (K)	3 (z czego 1 wycofany przed oceną)	2	2	0	0
Od 16 marca 2020 r. do 30 marca 2020 r.	Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej i sportowej (K)	1	1	1	0	0
Od 16 marca 2020 r. do 30 marca 2020 r.	Ochrona promocja i rozwój produktów lokalnych oraz dziedzictwa lokalnego (K)	1	1	1	0	0

Od 22 czerwca 2020 r. do 6 lipca 2020 r	Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej i sportowej (K)	1	1	1	0	0
Od 22 czerwca 2020 r. do 6 lipca 2020 r	Tworzenie i Rozwój małych inkubatorów przedsiębiorczości (K)	1	1	1	0	0
Od 22 czerwca 2020 r. do 6 lipca 2020 r	Ochrona, promocja i rozwój produktów lokalnych oraz dziedzictwa lokalnego (K)	4	4	4	0	0
Od 22 czerwca 2020 r. do 6 lipca 2020 r	Wzmocnienie oddolnych inicjatyw lokalnych propagujących OZE (K)	1	1	1	0	0
Od 23 listopada 2020 r. do 7 grudnia 2020 r.	Rozwój infrastruktury komunikacyjnej poprawiającej spójność terytorialną (K)	0	0	0	0	0
Od 23 listopada 2020 r. do 7 grudnia 2020 r.	Tworzenie i Rozwój małych inkubatorów przedsiębiorczości (K)	0	0	0	0	0
Od 23 listopada 2020 r. do 7 grudnia 2020 r.	Ochrona, promocja i rozwój produktów lokalnych oraz dziedzictwa lokalnego (K)	5	3	3	1	0
Od 23 listopada 2020 r. do 7 grudnia 2020 r.	Ochrona, promocja i rozwój produktów lokalnych oraz dziedzictwa lokalnego (K)	1	1	0	0	0
Od 23 listopada 2020 r. do 7 grudnia 2020 r.	Wzmocnienie oddolnych inicjatyw lokalnych propagujących OZE (K)	1	1	b.d.	0	0
Od 23 listopada 2020 r. do 7 grudnia 2020 r.	Rozwój przedsiębiorstw (K)	2	2	b.d.	0	0

W latach 2016 – 2020 zrealizowano 50 naborów na poszczególne przedsięwzięcia. Należy przy tym zaznaczyć, że stosowano praktykę kumulowania naborów, tzn. w jednym terminie prowadzono zazwyczaj nabory na kilka różnych przedsięwzięć. Łącznie ogłoszono 45 konkursów oraz 5 naborów w ramach projektów grantowych. Największą liczbę naborów zrealizowano w latach 2017, 2020 i 2019 – odpowiednio nabory w ramach 15, 13 i 11 przedsięwzięć. W 2018 r. zrealizowano 7 naborów, a w 2016 r. 4 nabory. Najwięcej naborów zrealizowano w ramach przedsięwzięć:

- Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej – 12 naborów, 17 wniosków, 14 podpisanych umów,
- Rozwój przedsiębiorstw – 10 naborów, 80 wniosków, 21 podpisanych umów,
- Ochrona, promocja i rozwój produktów lokalnych oraz dziedzictwa lokalnego – 10 naborów, 38 wniosków, 10 umów,
- Tworzenie nowych przedsiębiorstw – 7 naborów, 77 wniosków, 30 podpisanych umów,.

Jak wynika z powyższego, największym zainteresowaniem cieszą się przedsięwzięcia dotyczące rozwoju istniejących i tworzenia nowych przedsiębiorstw – generują najwięcej złożonych wniosków i podpisanych umów, co oczywiście jest również związane z faktem, że są kierowane do szerokiego grona odbiorców.

Po 3 nabory uruchomiono na rozwój infrastruktury komunikacyjnej poprawiającej spójność terytorialną oraz wzmocnienie oddolnych inicjatyw lokalnych propagujących OZE, 2 nabory na tworzenie i rozwój małych inkubatorów przedsiębiorczości oraz po 1 naborze na:

- podnoszenie wiedzy mieszkańców, w tym w szczególności w zakresie ochrony środowiska, przeciwdziałania zmianom klimatu i innowacji,
- wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców LGD poprzez realizację operacji o charakterze sportowym, edukacyjnym i kulturalnym,
- tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości.

W ramach przeprowadzonych naborów złożono 243 wnioski, z czego 2 zostały wycofane przed oceną a 224 wybrane do dofinansowania. Do momentu przeprowadzania ewaluacji podpisano 83 umowy. W ramach prowadzonych postępowań złożono 17 protestów i odwołań, z czego 12 protestów dotyczyło przedsięwzięć w zakresie tworzenia lub rozwoju przedsiębiorczości oraz kolejne 5 odwołań dotyczyło operacji w zakresie wzmocnienia kapitału społecznego mieszkańców LGD poprzez realizację operacji o charakterze sportowym, edukacyjnym i kulturalnym. Za zasadne uznano 3 protesty i 1 odwołanie, jednak nie pociągały one za sobą zmian na liście rankingowej wnioskodawców.

Intensyfikacja działań w pierwszym okresie realizacji strategii była spowodowana szacowaniem ryzyka związanym z ewentualnymi trudnościami w realizacji przedsięwzięć i zabezpieczeniem czasu niezbędnego do wdrożenia działań naprawczych.

Pandemia koronawirusa zauważalnie wpłynęła na mniejsze zainteresowanie naborami, co najmocniej uwidoczniło się przy naborze na podjęcie działalności gospodarczej, w którym wpłynęły 2 wnioski o mniejszej wartości niż środki przeznaczone na nabór.

Największe zainteresowanie naborami dotyczyło przedsięwzięć związanych z rozwojem przedsiębiorczości, a najmniejsze przedsięwzięciami infrastrukturalnymi. Te ostatnie są jednak przedsięwzięciami, które najczęściej są realizowane przez gminy, dlatego mniejsze zainteresowanie nie przekłada się w tym przypadku na skuteczność realizacji LSR.

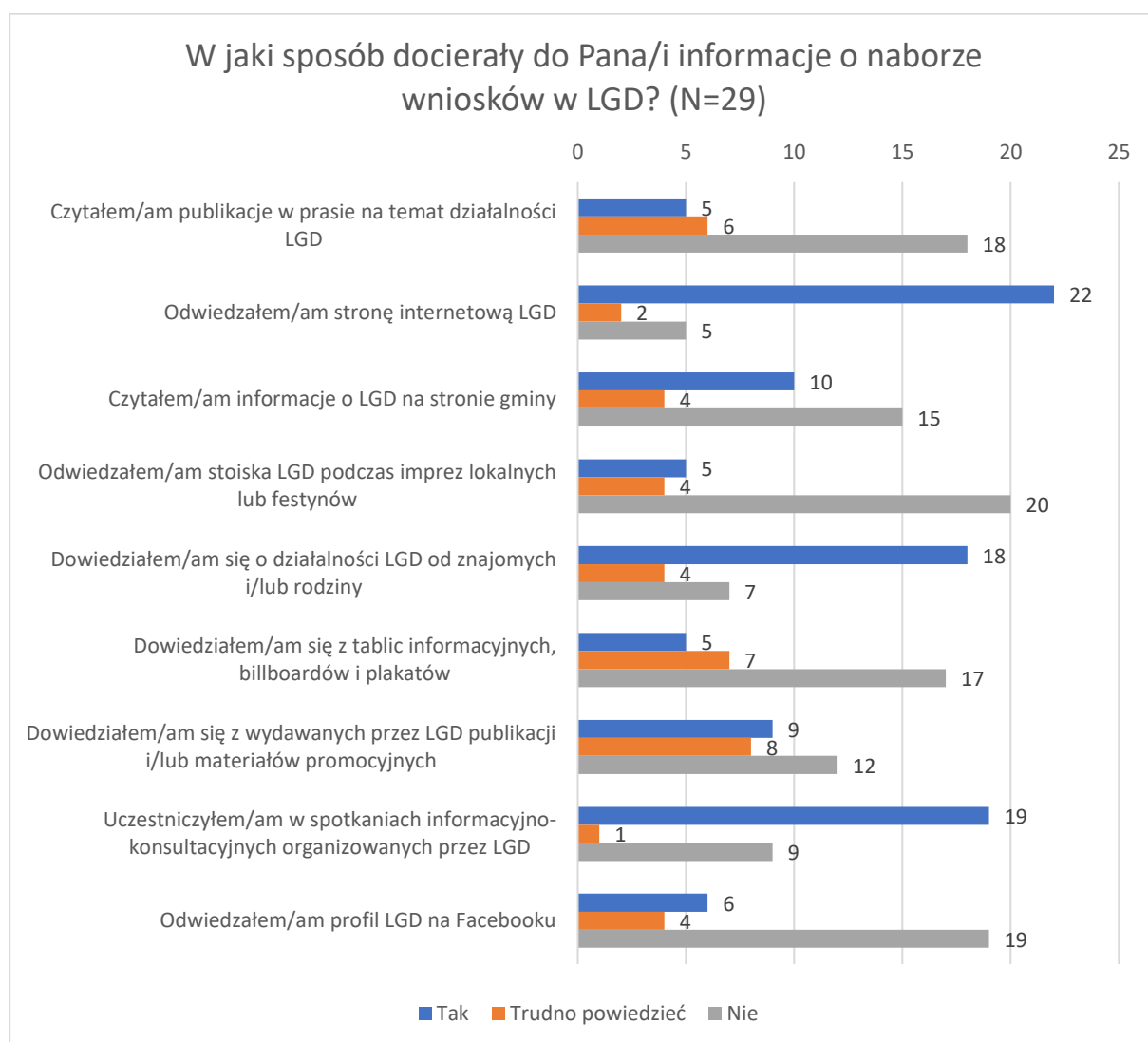
Pracownicy LGD nie najlepiej oceniają przedsięwzięcia związane z tworzeniem małych inkubatorów przedsiębiorczości – wpisywały się one w rozwój kapitału społecznego, co jednak nie pozwoliło na przeznaczenie zbyt dużych środków na inwestycje w infrastrukturę.

Nabory realizowane są zgodnie z procedurą opracowaną na potrzeby realizacji przedsięwzięć w ramach RLKS. Kryterium oceny sprawiającym największe trudności ze względu na nieprecyzyjność i subiektywność oceny jest kryterium innowacyjności.

Z perspektywy powodzenia prowadzonych naborów, bardzo istotny jest sposób docierania do społeczności lokalnej z informacją o ich uruchamianiu. Dobrze przeprowadzona kampania informacyjna, wykorzystująca wiele kanałów docierania do potencjalnych wnioskodawców może znacząco przełożyć się na zainteresowanie poszczególnymi przedsięwzięciami, a tym samym na dużą liczbę złożonych wniosków. Źródła, z jakich wnioskodawcy powzięli informację o realizowanych naborach przedstawia poniższy wykres.

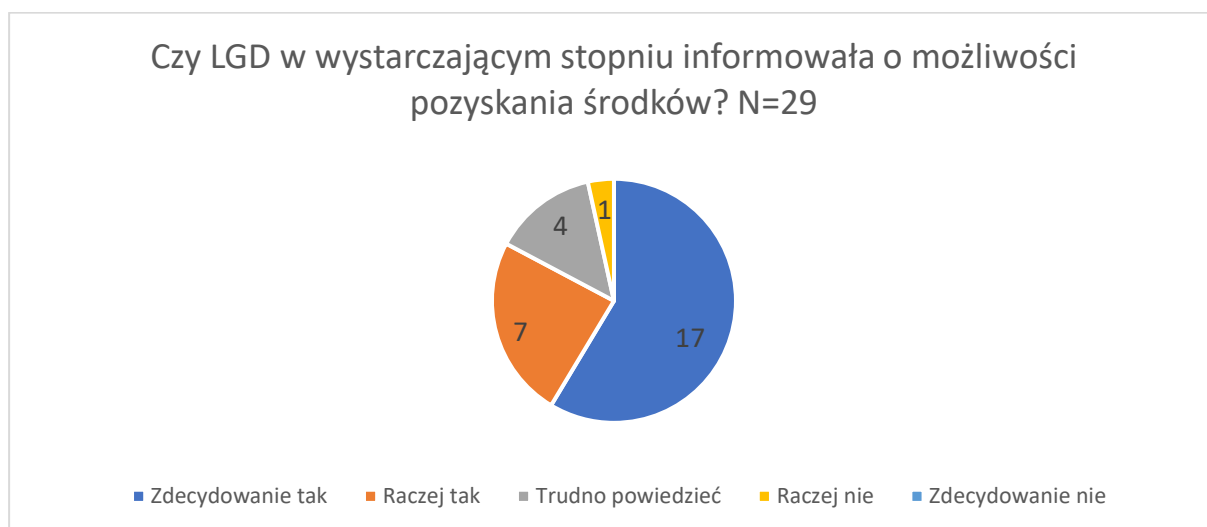
Wykres 6. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności.

Źródło: Badania własne.

Największa liczba wnioskodawców dowiedziała się o realizowanych naborach poprzez odwiedzenie strony internetowej prowadzonej przez LGD – 22 osoby, dzięki udziałowi w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD – 19 osób, a także dzięki znajomym lub rodzinie – 18 osób. Stosunkowo najrzadziej wskazywanymi źródłami informacji o prowadzonych przez LGD naborach były publikacje w prasie, odwiedziny stoisk w trakcie imprez lokalnych i tablice informacyjne – po 5 wskazań. Warto podkreślić, że dobór kanałów komunikacyjnych był trafny, o czym świadczą wskazania wnioskodawców. Każde źródło było wskazane przez przynajmniej kilka osób. Potwierdzają to również sami wnioskodawcy, którzy zapytani o to, czy LGD w wystarczającym stopniu informowała o możliwości pozyskania środków w zdecydowanej większości odpowiedzieli, że tak – 24 spośród 29 osób, a tylko 1 osoba uznała, że raczej nie.

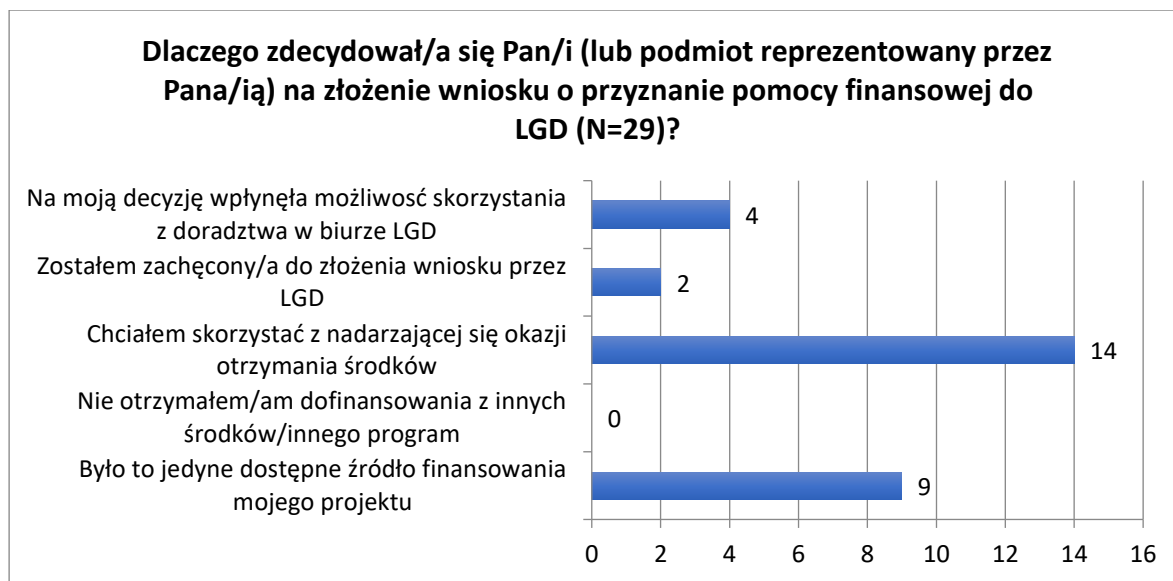
Wykres 7. Ocena stopnia informowania o możliwości pozyskania środków.

Źródło: Badania własne.

Analizując realizowane przez LGD nabory warto zwrócić uwagę na motywację wnioskodawców do udziału w proponowanych przedsięwzięciach, co obrazuje poniższy wykres.

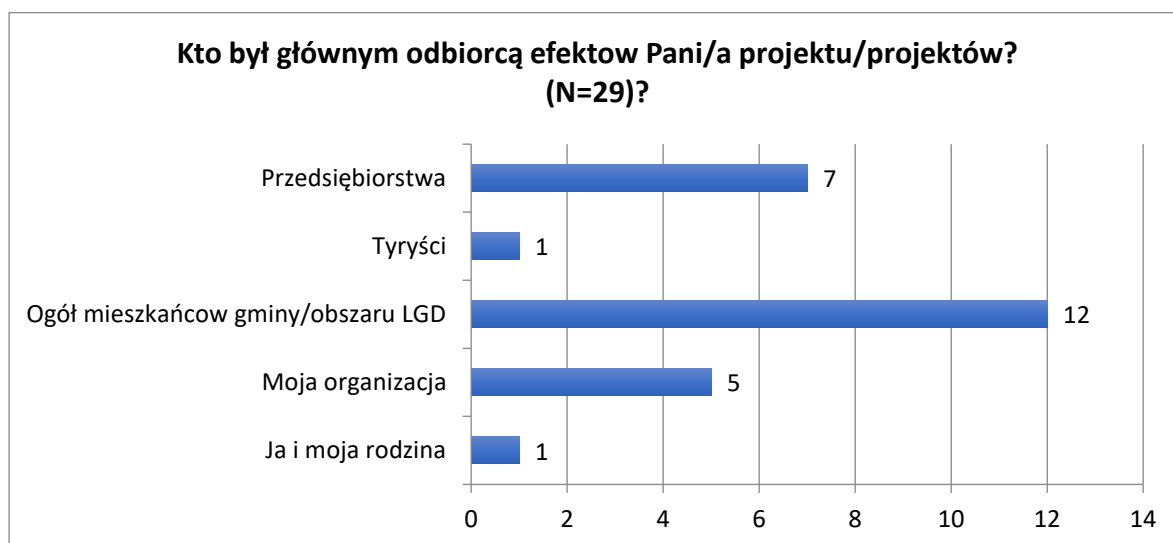
Wykres 8. Powody złożenia wniosku o przyznanie pomocy finansowej przez LGD.

Źródło: Badania własne.

Chęć skorzystania z nadarzającej się okazji otrzymania środków była najczęściej wskazywanym motywem podjęcia decyzji o złożeniu wniosku – 14 osób. Na jedyne dostępne źródło finansowania danego projektu wskazało 9 wnioskodawców, a na możliwość skorzystania z doradztwa – 4 osoby. Zachęczone do złożenia wniosku przez LGD zostały 2 osoby, a brak otrzymania środków z innych źródeł jako przyczyna ubiegania się o wsparcie w LGD nie został wskazany przez żadnego wnioskodawcę.

Wykres 9. Odbiorcy realizowanych projektów.

Źródło: Badania własne.

Z perspektywy realizowanych przedsięwzięć warto przyjrzeć się odbiorcom realizowanych projektów. Najczęściej wnioskodawcy wskazywali na ogół mieszkańców jako głównego odbiorcę efektów swoich projektów (12 wskazań) oraz na przedsiębiorstwa (7 wskazań). Organizacja, którą reprezentuje wnioskodawca była głównym odbiorcą efektów 5 zrealizowanych projektów, a turyści oraz sam wnioskodawca i jego rodzina 1 projektu.

Warto zwrócić uwagę, że na etapie przygotowania, realizacji lub rozliczenia projektu zdecydowana większość, bo aż 22 wnioskodawców nie napotkało na problemy wpływające negatywnie na jego przebieg bądź rezultaty. Pozostałych 7 wnioskodawców wskazało na pojawiające się problemy, wśród których najczęstsze wynikały z utrudnień formalno-prawnych, wprowadzenia w Polsce lockdownu (po 3 wskazania) oraz problemów z terminową realizacją harmonogramu (2 wskazania). Problemy finansowe bądź trudność w dostępie do informacji na temat składania, realizacji lub rozliczania projektu dotknęły po jednym wnioskodawcy.

Nabory organizowane przez LGD służą realizacji przedsięwzięć zaplanowanych w strategii RLKS. W celu oceny sprawności jej wdrażania należy dokonać oceny postępu rzeczowego oraz finansowego, co pozwoli zorientować się w aktualnej sytuacji związanej z jej realizacją.

Tabela 9. Rzeczowa realizacja celów oraz przedsięwzięć w LSR (stan na 31.05.2021 r.).

Cel ogólny	Cel szczegółowy	Przedsięwzięcie	Wskaźnik produktu	Jedn. miary	Stan docelowy	Realizacja (%) 2017		Realizacja (%) 2018		Realizacja (%) 2019		Realizacja (%) 2020		Realizacja (%) 31.05.2021		
						U	P	U	P	U	P	U	P	U	P	
1. Rozwój przedsiębiorczości i wzrost zatrudnienia na obszarze LGD Dolina Soły do 2023 r.	1.1. Poprawa warunków na rynku pracy na terenie LGD Dolina Soły do 2023 r.	1.1.1 Tworzenie nowych przedsiębiorstw	liczba utworzonych nowych przedsiębiorstw	Szt.	20 2016- 2019-18	22,22	0	61,11	22,22	72,22	50,00	100%	75%	100%	95%	
			liczba przedsiębiorstw utworzonych przez osoby z grup defaworyzowanych	Szt.	10	40	0	70	40	90,00	70,00	100%	90%	100%	100%	
		1.1.2 Rozwój przedsiębiorstw	liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	Szt.	13	11,11	0	33,33	22,22	55,55	22,22	84,62%	56,85%	84,62%	56,64%	
			liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa prowadzonego przez osobę należącą do grup defaworyzowanych	Szt.	8	12,5	0	50	12,5	62,5	50,00	112,50%	62,50%	112,50%	84,09%	
	1.2 Promocja i wsparcie przedsiębiorczości na obszarze LGD Dolina Soły do 2023 r.	1.2.1 Tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości	liczba utworzonych inkubatorów przedsiębiorczości	Szt.	2	0	0	0	0	0	0	0	0%	0%	50%	0%

2. Wzrost atrakcyjności gospodarczej i turystycznej na obszarze LGD Dolina Soły do 2023 r	2.1 Poprawa jakości życia mieszkańców na obszarze LGD Dolina Soły do 2023 r.	2.1.1 Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej	liczba nowych lub zmodernizowanych placów zabaw	Szt.	5	0	0	40	0	40,00	40,00	100%	40%	100%	40%			
			liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Szt.	17	0	0	52,94	0	52,94	52,94	105,88%	88,24%	105,88%	52,94%			
			liczba nowopowstałych siłowni zewnętrznych	Szt.	3	0	0	100	0	100	100	100%	100%	100%	100%			
			liczba powstałych obiektów infrastruktury kultury	Szt.	1	0	0	100	0	100	0	100%	100%	100%	100%			
			liczba zrealizowanych projektów współpracy z zakresie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Szt.	1	Brak wskaźnika						0%	0%					
			liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	Szt.	4	Brak wskaźnika						0%	0%					
		2.1.2 Rozwój infrastruktury komunikacyjnej poprawiającej spójność terytorialną																
		liczba operacji w zakresie infrastruktury drogowej w zakresie włączenia społecznego	Szt.	5	0	0	40	0	40	40	40%	40%	40%	40%				
		2.1.3 Wzmocnienie oddolnych inicjatyw propagujących OZE																
		liczba wspartych oddolnych inicjatyw lokalnych propagujących OZE	Szt.	9	0	0	0	0	0	0	0%	0%	33,33%	12,11%				

	2.2 Rozwój tożsamości lokalnej na obszarze LGD Dolina Soły do 2023 r.	2.2.1 Ochrona, promocja i rozwój produktów lokalnych oraz dziedzictwa lokalnego	liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku otrzymanego wsparcia w ramach realizacji LSR	Szt.	1	0	0	0	0	0	0	0%	0%	0%	0%
			liczba operacji obejmujących wyposażenie podmiotów działających w sferze kultury	Szt.	1	0	0	100	0	100	100	100%	100%	100%	100%
			modernizacja obiektu dziedzictwa lokalnego	Szt.	2	0	0	50	0	50	0	100%	50%	100%	50%
			liczba wspartych inicjatyw lokalnych w zakresie ochrony, promocji i rozwoju produktów lokalnych oraz dziedzictwa lokalnego	Szt.	18	0	0	0	0	0	0	83,33%	0%	83,33%	31,82%
			liczba zorganizowanych operacji własnych w zakresie promocji dziedzictwa lokalnego	Szt.	3	0	0	33,33	0	33,33	0	33,33%	33,33%	33,33%	33,33%
			liczba zrealizowanych projektów współpracy międzyregionalnej w zakresie ochrony, promocji i rozwoju produktów lokalnych oraz dziedzictwa lokalnego	Szt.	2	0	0	50	0	50	0	50%	50%	50%	50%
			liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	Szt.	7	0	0	57,14	0	57,14	0	57,14%	57,14%	57,14%	57,14%
			liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	Szt.	7	Brak wskaźnika						5714%	0%	57,14%	57,14%
3. Rozwój kapitału społecznego obszaru LGD Dolina Soły do 2023 r.	3.1 Wzrost kwalifikacji i kompetencji oraz aktywności społecznej mieszkańców na obszarze LGD Dolina Soły do 2023 r.	3.1.1 Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców LGD	liczba wspartych inicjatyw lokalnych w zakresie wzmocnienia kapitału społecznego mieszkańców LGD o charakterze sportowym, edukacyjnym lub kulturalnym	Szt.	9	0	0	122,22	0	122,22	0	122,22%	0%	111,11%	111,11%
			liczba zrealizowanych projektów współpracy międzynarodowej	Szt.	1	0	0	0	0	0	0	0%	0%	0%	0%
			liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	Szt.	3	0	0	0	0	0	0	0%	0%	0%	0%

		3.1.2 Podnoszenie wiedzy mieszkańców w tym w szczególności w zakresie ochrony środowiska, przeciwdziałania zmianom klimatu i innowacji	liczba przeprowadzonych szkoleń w zakresie ochrony środowiska, przeciwdziałania zmianom klimatu i innowacji	Szt.	22	100	0	45,45	0	45,45	0	100%	100%	100%	100%

Źródło: Sprawozdania z realizacji LSR.

Jak wynika z powyższej tabeli wskaźniki postępu rzeczowego realizowane są na bieżąco i w większości zostały osiągnięte. Warto podkreślić, że całkowicie zrealizowanych zostało 11 wskaźników w zakresie podpisanych umów, w tym 3 powyżej zakładanej wysokości – rozwój przedsiębiorczości, obiekty infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz inicjatywy lokalne wzmacniające kapitał społeczny. Istotne jest, że zwiększono liczbę działań w zakresie przedsiębiorczości w ramach dwóch bonusów, ze względu na bardzo duże zainteresowanie nimi. Pozostałe przedsięwzięcia w zdecydowanej większości są w trakcie realizacji, co oznacza, że trwa podpisywanie umów i wypłacanie środków w ramach tych przedsięwzięć. Aktualnie nie ma zagrożenia dla osiągnięcia założonych celów i wskaźników.

W pierwszej kolejności (2017 r.) LGD realizował przedsięwzięcia związane z rozwojem przedsiębiorczości, w tym tworzeniem nowych przedsiębiorstw. Sukcesy związane z ich wdrażaniem doprowadziły w 2020 r. do zwiększenia wskaźnika w zakresie tworzenia nowych przedsiębiorstw z 18 nowoutworzonych podmiotów do 20. Warto podkreślić, że połowa przedsiębiorstw została utworzona przez osoby rekrutujące się z grup defaworyzowanych. W kolejnych latach kontynuowano realizację przedsięwzięć w zakresie rozwoju przedsiębiorczości, ale jednocześnie rozpoczęto realizację pozostałych typów operacji. Realizacja poszczególnych wskaźników postępu rzeczowego nie budzi zastrzeżeń, chociaż osiągnięcie kilku wskaźników wymaga jeszcze pracy.

Uwagę zwracają wskaźniki dotyczące liczby zrealizowanych projektów współpracy oraz LGD w nich uczestniczących, liczby zabytków poddanych konserwacji oraz liczby zrealizowanych projektów współpracy międzynarodowej i LGD w nich uczestniczących, dla których wykonanie wynosi 0%. Projekty współpracy zostaną szczegółowo omówione w osobnym rozdziale (Rozdział 5.3).

Pracownicy LGD w czasie prowadzonego przez ewaluatorów wywiadu zwracali uwagę na trudności z osiągnięciem wskaźnika dotyczącego infrastruktury drogowej, którego realizacja wynosi aktualnie 40%. Obydwa wnioski złożone w naborze w ramach tego przedsięwzięcia nie wpisywały się w obowiązujące rozporządzenie. W ramach przedsięwzięcia jest jeszcze szansa na realizację wskaźnika, jeśli gmina Oświęcim zdecyduje się przystąpić do realizacji planowanej operacji. Wskaźnik przypisany do tego przedsięwzięcia najprawdopodobniej zostanie zmniejszony, bo już w ramach dwóch naborów nie wpłynęły wnioski, nie było zainteresowania. Należy zwrócić uwagę, że nieliczne LGD decydują się na realizację przedsięwzięć w zakresie infrastruktury drogowej, bo to wymagające działania i w praktyce jedynie gminy mogą zrealizować je skutecznie. Wpływa na to również fakt, że wysokość dostępnych środków pozwala na budowę tylko bardzo krótkiego odcinka drogi.

Istotne jest, że w sytuacji problemów z realizacją wskaźników podejmowano działania zaradcze, w tym rozszerzenie przedsięwzięć w ramach operacji własnych o konkurs, przesuwanie środków na inne przedsięwzięcia i zmiany zapisów strategii RLKS.

Wśród operacji, które uzyskały wsparcie w ramach wdrażania LSR warto wskazać kilka najciekawszych działań, które w przyszłości mogą być rozpatrywane pod kątem dobrych praktyk:

- utworzenie izby młynarskiej – izba pamięci związana z młynarstwem, a wynikająca z wielopokoleniowej tradycji rodzinnej wnioskodawcy, stworzenie koła młyńskiego, pieca chlebowego, warsztaty dla społeczności lokalnej – dofinansowany w ramach podtrzymania tradycji lokalnej,
- rejsy po Sole – operacja dofinansowana w ramach tworzenia działalności gospodarczej,
- przekształcenie pralni na pralnię ekologiczną,
- bistro ekologiczne w Kętach.

Zespół Biura LGD zwracał uwagę na dużą wartość dodaną powyższych projektów dla osób wnioskujących, które swoją pasję przekuwają w działalność zarobkową i dzięki rozwojowi interesują się kolejnymi naborami, co z pewnością wpłynęło na ocenę pracowników w zakresie chęci kontynuacji przedsięwzięć związanych z rozwojem przedsiębiorczości w kolejnych latach. Zapytanie o najczęściej pojawiające się operacje w obszarze przedsiębiorczości wskazali: firmy fotograficzne, cateringowe, studia urody, gabinety fizjoterapii (było ich dużo), czyli szeroko pojętą działalność usługową.

Wraz z postępowaniem rzeczowym analizie i ocenie podlega finansowy postęp realizacji strategii RLKS, który został zaprezentowany w tabeli nr 10.

Tabela 10. Finansowa realizacja celów oraz przedsięwzięć w LSR (stan na 31.05.2021 r.).

Przedsięwzięcia	Budżet w LSR (PLN)	2017		2018		2019		2020		2021 (stan na 31.05.)	
		Pomoc przyznana	Pomoc wypłacona	Pomoc przyznana	Pomoc wypłacona	Pomoc przyznana	Pomoc wypłacona	Pomoc przyznana	Pomoc wypłacona	Pomoc przyznana	Pomoc wypłacona
		Realizacja budżetu [PLN]	Realizacja budżetu [PLN]	Realizacja budżetu [PLN]	Realizacja budżetu [PLN]	Realizacja budżetu [PLN]	Realizacja budżetu [PLN]	Realizacja budżetu [PLN]	Realizacja budżetu [PLN]	Realizacja budżetu (PLN)	Realizacja budżetu (PLN)
1.1.1 Tworzenie nowych przedsiębiorstw	1800000 2016-2019 - 1680000	480 000,00	0,00	1 080 000,00	480 000,00	1 320 000,00	960 000,00	1 800 000,00	1 728 000,00	1 666 981,44	1 606 981,44
1.1.2 Rozwój przedsiębiorstw	4360000 2016-2019 - 3400000	395 829,00	0,00	1 391 130,04	594 504,04	1 986 818,04	1 128 808,53	3 581 741,54	2 236 966,54	3 361 549,56	2 298 093,76
1.2.1 Tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości	360 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	62 450,00	0,00
2.1.1 Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej i sportowej	2 988 000,00	0,00	0,00	1 477 321,50	0,00	1 477 321,50	734 451,70	2 044 767,47	1 149 951,18	1 935 317,93	1 292 717,20
2.1.2 Rozwój infrastruktury komunikacyjnej poprawiającej spójność terytorialną	670 000,00	0,00	0,00	268 269,59	0,00	268 269,59	155 551,10	244 461,89	244 461,89	224 506,36	224 506,36
2.1.3 Wzmocnienie oddolnych inicjatyw lokalnych propagujących OZE	270 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	142 991,47	31 067,48
2.2.1: Ochrona, promocja i rozwój produktów lokalnych oraz dziedzictwa lokalnego	1 200 000,00	0,00	0,00	348 047,60	0,00	348 047,60	47 218,00	403 622,20	271 978,32	736 410,81	399 119,44
3.1.1 Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców LGD poprzez realizację operacji o charakterze sportowym, edukacyjnym i kulturalnym	380 000,00	0,00	0,00	242 827,00	0,00	242 827,00	0,00	201 115,00	0,00	179 710,68	179 710,68
3.1.2: Podnoszenie wiedzy mieszkańców w tym w szczególności w zakresie ochrony środowiska, przeciwdziałania zmianom klimatu i innowacji	50 000,00	50 000,00	0,00	41 500,00	37 350,00	41 500,00	37 350,00	50 000,00	37 350,00	35 259,12	35 259,12

Źródło: Sprawozdania z realizacji LSR.

Postęp w zakresie realizacji budżetu Strategii RLKS jest pochodną postępu rzeczowego. Skuteczność w osiągnięciu docelowych wartości wskaźników przekłada się na postęp w wydatkowaniu środków. Wydatki realizowane są na bieżąco i nie utrudni tego fakt, że przed końcem realizacji ocenianej LSR budżet zostanie jeszcze zwiększony. Warto podkreślić, że w ocenie zespołu Biura LGD budżet został dobrze zaprojektowany. Nigdy nie brakowało środków na realizację wskaźników, budżet był wystarczający, dostosowany do zaplanowanych działań.

Analiza postępu finansowego wskazuje, że 100% przyznanych środków zostało wypłaconych w ramach 3 przedsięwzięć:

- 2.1.2 Rozwój infrastruktury komunikacyjnej poprawiającej spójność terytorialną,
- 3.1.1 Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców LGD poprzez realizację operacji o charakterze sportowym, edukacyjnym i kulturalnym,
- 3.1.2 Podnoszenie wiedzy mieszkańców, w tym w szczególności w zakresie ochrony środowiska, przeciwdziałania zmianom klimatu oraz innowacji.

Środki finansowe w ramach pozostałych przedsięwzięć są na bieżąco wypłacane wnioskodawcom, za wyjątkiem realizacji przedsięwzięcia związanego z tworzeniem inkubatorów przedsiębiorczości. Jak wskazuje zespół Biura LGD, środki zaprojektowane na to przedsięwzięcie były zbyt duże, ale wygenerowane oszczędności zostały przeniesione na inne przedsięwzięcia. Natomiast w przypadku przedsięwzięcia związanego z infrastrukturą drogową, oszczędności zostaną przesunięte na infrastrukturę rekreacyjną lub doposażenie domów kultury – przesunięcie środków zostało dokonane w wyniku przeprowadzonej diagnozy, co jest praktyką wartą powielania.

Jak podkreślają realizatorzy strategii, oszczędności na poszczególnych przedsięwzięciach nie były duże, co potwierdzają dane w powyższej tabeli. Najwięcej środków uzyskano w wyniku przewalutowania strategii. Co istotne, pandemia COVID nie wpłynęła znacząco na realizację planu działania.

5.3. Projekty współpracy

LGD Dolina Soły zrealizowała w okresie 18.04.2018 r. – 28.06.2019 r. krajowy projekt współpracy pn. „Kulinarne Unikaty Chałup – Nowością, Inspiracją, Atrakcją”, w którym udział wzięło 4 partnerów. W ramach projektu promowano LGD-y podczas imprez kulinarnych, utworzono i oznakowano szlak kulinarny pn. „Kulinarne Dziedzictwo Kulturowe”, łączący sieć lokalnych przedsiębiorców promujących dziedzictwo kulinarne, wydano przewodnik kulinarny opisujący przepisy kulinarne, miejsca kultury i przyrodnicze oraz charakterystykę produktów wpisanych na listę „Produktów Tradycyjnych” każdej z LGD biorących udział w projekcie. Ponadto utworzono zakładki na stronach internetowych współpracujących Stowarzyszeń, publikowano artykuły dotyczące realizacji

projektu, przeprowadzono warsztaty potraw regionalnych na obszarze działania poszczególnych LGD, prezentację i degustację potraw oraz konkurs pod hasłem „Kulinarne powroty – smaki czterech regionów” na najbardziej oryginalną recepturę potrawy regionalnej z tereny działania każdego z partnerów projektu.

Projekt wykorzystywał produkty lokalne stanowiące bazę i punkt wyjścia do promocji potraw lokalnych oraz dobra/obiekty kultury zlokalizowane na obszarze poszczególnych LGD, które zostały opisane w opracowanych publikacjach. Dodatkowo realizowane imprezy kulturalne stwarzały możliwość promowania lokalnych produktów.

Realizowane w ramach projektu działania pozwoliły na zaangażowanie przedstawicieli grup defaworyzowanych:

- młodych osób bezrobotnych, narażonych na wykluczenie,
- matek z dziećmi,
- kobiet 45+,
- osób 50+,
- osób młodych do 35 roku życia,
- kobiet, w tym kobiet wchodzących/powracających na rynek pracy po urlopach macierzyńskich oraz kobiet aktywnie działające na rzecz dziedzictwa kulturowego.
- osób z niepełnosprawnościami,
- osób nie posiadających wykształcenia i kwalifikacji zawodowych.

W ramach projektu wsparto 4 podmioty działające w sferze kultury, zorganizowano 4 imprezy, wydano po 4 tys. egzemplarzy przewodnika kulinarnego i map szlaku, zaangażowano 4 LGD w projekt współpracy: Żywiecki Raj, Podbabiogórze, Wadoviana i Dolina Soły. W ramach współpracy nie pojawiały się znaczące problemy, wszystkie działania zostały zrealizowane, niemniej jednak harmonogram działań był zmieniany.

LGD będzie realizował kolejny projekt współpracy, który w momencie prowadzenia ewaluacji jest w trakcie procedowania. Projekt dotyczy geocachingu, czyli zabawy polegającej na poszukiwaniu ukrytych „skarbów” przy użyciu GPS. W ramach projektu planowana jest realizacja szkoleń, zakładanie szlaków tematycznych (miejsca pamięci, przyroda) w celu rozwoju turystyki. Projekt przewiduje czerpanie z dolnośląskich doświadczeń, gdzie geocaching jest stosunkowo popularny i dobrze rozwinięty. W tym celu zostanie nawiązana współpraca z jednym z dolnośląskich LGD oraz LGD Wadoviana, wieloletnim partnerem LGD Dolina Soły.

LGD planuje również realizację trzeciego projektu współpracy, który w trakcie realizacji ewaluacji był w trakcie oceny. Niestety już zdiagnozowano jednak pierwsze problemy z jego przyszłą realizacją, ponieważ spodziewane są trudności z uzyskaniem stosownych pozwoleń na budowę.

Będzie to rodzić konieczność uzupełnienia dokumentacji przez LGD. Projekt dotyczy rozbudowy infrastruktury poprzez budowę miejsc obsługi rowerzystów (MOR).

Ewaluowana Strategia RLKS zakłada ponadto realizację projektu międzynarodowego. Podjęto już pierwsze działania zmierzające do uzgodnienia zakresu projektu. Projekt ma być realizowany we współpracy z organizacją wywodzącą się z Dachau i poświęcony jest kwestiom związanym z miejscami pamięci o obozach koncentracyjnych.

5.4. Działania poza RLKS

W badanym okresie LGD Dolina Soły realizowało projekty finansowane spoza budżetu Strategii RLKS. Pierwszym z nich był projekt pn. „Wykorzystanie zasobów lokalnych szansą na rozwój Małopolski Zachodniej” realizowany w okresie 01.06.2018 – 31.10.2018 r. w ramach Krajowych Sieci Obszarów Wiejskich w ramach PROW 2014-2020. Projekt realizowany był we współpracy z LGD Wadoviana i Dolina Karpią i obejmował organizację 3 wizyt studyjnych, 2 konferencji oraz opracowanie i wydanie publikacji w następujących obszarach tematycznych:

- turystyka historyczna i sakralna obszarów wiejskich (konferencja, wizyta studyjna, publikacja),
- upowszechnianie wiedzy oraz rezultatów działań w zakresie ekomuzeów oraz marki lokalnej (wizyta studyjna),
- wsparcie przedsiębiorczości w zakresie przetwórstwa lokalnego i sprzedaży produktów (wizyta studyjna, konferencja).

Realizacja projektu przyniosła długotrwałe efekty w postaci współpracy osób i podmiotów na rzecz rozwoju ekomuzeów, marki lokalnej i produktów lokalnych na obszarze działania partnerstwa, podniesienia kwalifikacji i wymiany doświadczeń, zintegrowania oferty turystycznej na bazie lokalnych produktów oraz zaktywizowania mieszkańców w kierunku inicjatyw sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi obszarów wiejskich. Należy zwrócić uwagę, że projekt ten napotkał trudności w okresie jego rozliczania. Urząd Marszałkowski odrzucił rachunki wystawione w ramach działalności nierejestrowanej (możliwość prowadzenia działalności bez rejestracji pod warunkiem wygenerowania przychodu do 2 tys. zł miesięcznie) za usługi, realizowane w oparciu o podpisane umowy.

Drugim projektem poza RLKS zrealizowanym w ocenianym okresie przez LGD Dolina Soły był projekt pn. „Działaj-MY lokalnie”, finansowany z Funduszu Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014 – 2020. Projekt realizowany był w 2018 r. i polegał na organizacji warsztatów rozwijających postawy i aktywności obywatelskie oraz społeczne, warsztatów dotyczących dostępu do informacji publicznej oraz sposobów jej wykorzystania, zajęć z zakresu historii Powiatu Oświęcimskiego, historii Polski, organizacji biegu patriotycznego wraz z piknikiem dla szkół oraz konkursu historycznego.

Kolejnym projektem LGD był projekt pn. „50 + aktywność = SUKCES!” realizowany w okresie 01.09.2018 – 01.09.2019 r. w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa

Małopolskiego na lata 2014 – 2020. Projekt obejmował aktywizację zawodową 25 osób nie posiadających pracy w wieku 50+, zamieszkujących gminy wiejskie na terenie powiatów oświęcimskiego i wadowickiego poprzez realizację kompleksowego wsparcia dostosowanego do indywidualnych potrzeb. Trudność zdiagnozowana na etapie realizacji projektu dotyczyła ambitnie założonych docelowych wartości wskaźników, które ostatecznie zostały jednak osiągnięte, a projekt rozliczony bez trudności. Projekt był o tyle istotny, że wspierał grupy defaworyzowane.

Warto wspomnieć, że LGD od 10 lat (za wyjątkiem okresu pandemii) realizuje cykliczne wydarzenie pn. „Dolina skarbów”, dotyczące promocji lokalnego rzemiosła, rękodzieła i produktów lokalnych.

5.5. Działalność biura LGD

Zespół Biura LGD realizujący strategię jest stosunkowo niewielki. Na początku realizacji strategii biuro dysponowało 4 etatami (pierwszy rok), później nastąpiła redukcja do 3 etatów i ten stan kadr utrzymuje się do dzisiaj. W trakcie realizacji poszczególne członkowie zespołu się zmieniali, ale nie zagrażało to płynności realizacji działań i pracy biura.

Podział obowiązków pomiędzy pracownikami wyklarował się w toku realizacji zadań, zgodnie z posiadanymi przez nich kompetencjami, wiedzą i doświadczeniem. Zespół jest zgrany, panuje dobra atmosfera, który sprzyja sprawnej realizacji zadań.

Współpraca pracowników stowarzyszenia z Zarządem i Radą oceniana jest bardzo dobrze, zespół ma stosunkowo dużą swobodę decyzyjną, a obowiązki organów LGD są realizowane bez trudności.

W czasie przeprowadzanych przez ewaluatorów wywiadów, pracownicy Biura LGD zwracali uwagę również na wpływ pandemii koronawirusa na jego działalność. W czasie lockdownu nastąpiło ograniczenie bezpośrednich kontaktów z mieszkańcami, stosowano także pracę zdalną. Działania związane z realizacją strategii RLKS nie były z tego powodu wstrzymywane, ale modyfikowane zgodnie z aktualnie obowiązującymi wytycznymi w zakresie reżimu sanitarnego.

Tabela 11 Szkolenia dla pracowników i członków organów LGD w okresie od 1.01.2016 r. do 31.05.2021 r.

Data szkolenia	Temat szkolenia	Wykonawca szkolenia	Liczba przeszkolonych pracowników LGD	Liczba przeszkolonych członków zarządu	Liczba przeszkolonych członków rady
29.07.2016	Odpowiedzialność Zarządu w zakresie wdrażania LSR oraz nadzór nad działalnością biura	Paweł Rodak	1	6	-
30.07.2016	Gromadzenie i przetwarzanie danych osobowych	Paweł Rodak	3	6	11
13.09.2016	Procedury wyboru operacji grantowych, operacji własnych oraz operacji realizowanych przez podmioty inne niż LGD	Katarzyna Gajowiec-Kowaczewska	3	3	11
26.10.2016	Zasada oceny i wyboru projektów do finansowania, zasady przyznania pomocy w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”	Dorota Michałek – pracownik biura LGD	-	2	12
5.11.2016	Zasady wypełniania dokumentacji aplikacyjnej i rozliczeniowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”		4	-	-
9.12.2017	Budowanie marki Stowarzyszenia LGD Dolina Soły jako narzędzie marketingu terytorialnego	Fundacja Miejsc i Ludzi Aktywnych	4	4	-
10.12.2017	Monitoring i ewaluacja LSR	Marzena Cieślak	4	4	-
3.12.2018	Szkolenie z zakresu obsługi kont Social Media	Ilona Opaszowska	3	3	-
4.12.2018	Asertywność w komunikacji	Ilona Opaszowska	2	4	-
29.11.2019	Zasady oceny i wyboru projektów do dofinansowania plus obsługi generatora wniosków (POP), Zasad przyznawania pomocy w ramach PROW	Marzena Cieślak	4	1	11
21.09.2020 (plan naprawczy)	Zapewnienie właściwej jakości oceny zgodności z LSR i oceny wg. lokalnych kryteriów wyboru oraz ustalenia kwoty wsparcia oraz jednolitego podejścia do stosowania wytycznych, procedur i obowiązujących przepisów prawa	Marzena Cieślak	3	-	13

Istotnym elementem funkcjonowania biura LGD jest realizacja i udział w szkoleniach. W latach 2016 – 2020 zrealizowano 11 szkoleń dla pracowników i członków organów LGD, z czego najwięcej w 2016 r. (5 szkoleń). Tematyka szkoleń była bardzo różnorodna – od kwestii związanych z procedurami oceny, wyboru i realizacji operacji, poprzez monitoring i ewaluację strategii RLKS, budowanie marki i promocję działań, aż po tzw. kompetencje miękkie np. komunikacyjne.

Szkolenia odbywały się zgodnie z planem szkoleń, z wyjątkiem szkolenia, które zostało zrealizowane w wyniku wdrażania planu naprawczego i dotyczyło procedur oceny wniosków. Warto wskazać, że pracownicy Biura LGD cenią szkolenia, uznają je za przydatne w realizacji zadań.

Kluczowe dla powodzenia procesu wdrażania Strategii LSR są działania komunikacyjne zaprojektowane w planie komunikacyjnym i realizowane przez Biuro LGD. Działania komunikacyjne zrealizowane przez zespół LGD wykorzystywały różnorodne metody i kanały dotarcia do odbiorców. Obejmowały one:

- szkolenia informacyjno-aktywizacyjne dotyczące możliwości pozyskania dofinansowania,
- realizację kampanii informacyjnych,
- zgłoszenia obywatelskie,
- konferencję/spotkanie informacyjne połączone z dyskusją nt. zasad oceniania i wyboru operacji przez LGD,
- prowadzenie punktu konsultacyjnego w Biurze LGD,
- kawiarenkę obywatelską dot. stanu realizacji LSR,
- warsztaty partycypacyjne.

W ramach prowadzonych działań komunikacyjnych wykorzystywano również: ulotki, broszury, plakaty informacyjne, opracowywano i publikowano artykuły w prasie lokalnej i ogłoszenia na stronach internetowych. Warto podkreślić, że zespół LGD wykorzystywał komunikację dwustronną – pozyskiwał również informacje zwrotne od odbiorców komunikatów, wykorzystując w tym celu ankiety.

Tabela 12. Realizacja planu komunikacji.

Działanie komunikacyjne	Nazwa wskaźnika	Docelowa wartość wskaźnika	Wartość wskaźnika osiągnięta na dzień:					
			31.12. 2016	31.12. 2017	31.12. 2018	31.12. 2019	31.12. 2020	31.05. 2021
Szkolenie tematyczne (informacyjno-aktywizacyjne) nt. możliwości pozyskania dofinansowania.	Liczba szkoleń tematycznych	30	10	15	20	25	30	30
	Liczba osób - przedstawicieli grup defaworyzowanych uczestniczących w spotkaniach informacyjnych	120	37	62	83	98	115	115
	Liczba wypełnionych ankiet przez uczestników spotkań	60	59	93	116	136	136	136
	Liczba ulotek (broszur) wręczonych na spotkaniach	60	40	60	60	60	60	60
	Liczba artykułów/informacji w prasie lokalnej	9	0	0	3	6	8	8
	Liczba wydrukowanych plakatów ogłoszeniowych	150	0	0	50	100	150	150
	Liczba ogłoszeń na stronach internetowych	18	0	0	6	12	19	19
	Liczba przygotowanych broszur	120	0	0	20	70	120	120
	Liczba rozestanych zaproszeń na konsultacje dla przedstawicieli grup defaworyzowanych	75	0	0	27	54	89	89
Kampania informacyjna nt.	Liczba przygotowanych	5	5	5	5	5	5	5

możliwości ubiegania się o wsparcie finansowe	prezentacji pracowników LGD							
	Liczba ogłoszeń/ informacji prasie	19	5	15	25	40	58	58
	Liczba wydrukowanych plakatów ogłoszeniowych	875	250	500	775	825	825	825
	Liczba ogłoszeń na stronach internetowych	48	6	12	28	40	40	40
	Liczba zrealizowanych spotkań	19	5	10	15	18	19	19
	Liczba uczestniczących w spotkaniach	260	59	127	157	185	191	191
	Liczba przygotowanych broszur informacyjnych	1195	500	1000	1045	1145	1195	1195
Zgłoszenie obywatelskie	Liczba ankiet w wersji papierowej	40	10	10	24	36	46	46
	Liczba ankiet w wersji elektronicznej rozestanych na adresy email wnioskodawców	110	36	77	111	135	160	160
	Liczba ankiet ewaluacyjnych zwróconych do LGD przez wnioskodawców	90	16	39	59	79	99	99
Konferencja/ Spotkanie informacyjne połączone z dyskusją nt. zasad oceniania i wyboru operacji przez LGD	Liczba przygotowanych prezentacji przez pracowników biura LGD	1	1	1	1	1	1	1
	Liczba artykułów w prasie	5	0	0	5	5	5	5
	Liczba wydrukowanych plakatów ogłoszeniowych	100	50	50	100	100	100	100

	Liczba zorganizowanych spotkań	2	1	1	2	2	2	2
	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach	115	12	12	86	86	86	86
	Liczba przygotowanych broszur informacyjnych	150	50	50	150	150	150	150
	Liczba przygotowanych zaproszeń na konsultacje dla przedstawicieli grup defaworyzowanych	20	12	12	22	22	22	22
	Liczba osób poinformowanych o zasadach realizacji LSR	15	12	12	12	12	12	12
	Liczba wypełnionych ankiet przez uczestników spotkań	15	13	13	13	13	13	13
	Liczba odwiedzin strony internetowej LGD	50	257	257	257	257	257	257
	Liczba ogłoszeń na stronach internetowych	6	0	0	4	4	4	4
Punkt konsultacyjny w Biurze LGD	Liczba osób którym udzielono doradztwa	1000	138	236	479	578	665	682
	Liczba wypełnionych ankiet przez uczestników spotkań	690	75	251	313	414	501	510
	Liczba wypełnionych ankiet przez przedstawicieli grup defaworyzowanych	410	50	174	204	300	352	357
	Liczba informacji na stronie internetowej LGD o możliwości konsultacji i	3				1	2	3

	doradztwa							
	Liczba informacji o możliwości konsultacji i doradztwa na stronach internetowych poszczególnych gmin wchodzących w skład LGD	15				5	10	15
	Liczba informacji o możliwości konsultacji i doradztwa w siedzibach poszczególnych gmin wchodzących w skład LGD	15				5	10	15
	Liczba informacji wywieszona w PUP oraz jednostkach pomocy społecznej w poszczególnych gminach	18				6	12	18
	Liczba wydrukowanych ogłoszeń/plakatów nt. informacji o możliwości konsultacji i doradztwa	60				20	40	60
Kawiarenka obywatelska dot. stanu realizacji LSR, w tym o stopniu osiągniętych wskaźników, wynikach działań ewaluacyjnych	Liczba osób odwiedzających kawiarenkę	70	0	41	41	55	55	55
	Liczba osób z grup defaworyzowanych odwiedzających kawiarenkę	35	0	25	25	36	36	36
	Liczba wydrukowanych plakatów informacyjnych	25	0	0	0	25	25	25
	Liczba ogłoszeń na stronach internetowych	10	0	0	0	10	10	10

	Liczba spotkań informacyjnych	5	0	0	0	5	5	5
	Liczba rozesyłanych zaproszeń dla osób z grup defaworyzowanych	30	0	0	0	33	33	33
Kampania informacyjna nt. głównych efektów realizacji LSR, w tym o stopniu osiągniętych wskaźników, wynikach działań ewaluacyjnych	Liczba artykułów w prasie	14	0	3	5	8	8	11
	Liczba wydrukowanych plakatów ogłoszeniowych	200	0	50	100	150	150	200
	Liczba zrealizowanych spotkań	5	0	2	3	4	4	5
	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach	120	0	48	48	74	74	74
	Liczba wypełnionych ankiet przez uczestników spotkań	80	0	40	60	80	80	80
	Liczba osób poinformowanych o stanie realizacji LSR	120	0	48	48	74	74	158
	Liczba ogłoszeń na stronach internetowych	18	0	0	0	6	6	12
Warsztaty partycypacyjne	Liczba adresów e-mail, na które został przesłany newsletter	100	0	0	235	297	297	297
	Liczba osób uczestniczących w warsztatach	15	0	0	18	33	33	33
	Liczba odsłon strony internetowej www.dolinasoly.eu	30	0	0	42	121	121	121

Analiza danych dotyczących planu komunikacji wskazuje, że w przypadku zdecydowanej większości wskaźników działań komunikacyjnych została osiągnięta zaplanowana wartość docelowa. Co ciekawe, wartości 14 wskaźników osiągnięto w wyższej niż zakładano wysokości i tyle samo wskaźników w niższej wysokości niż zakładano, jednakże na poziomie nie zagrażającym ich osiągnięciu w 100% w niedalekiej przyszłości.

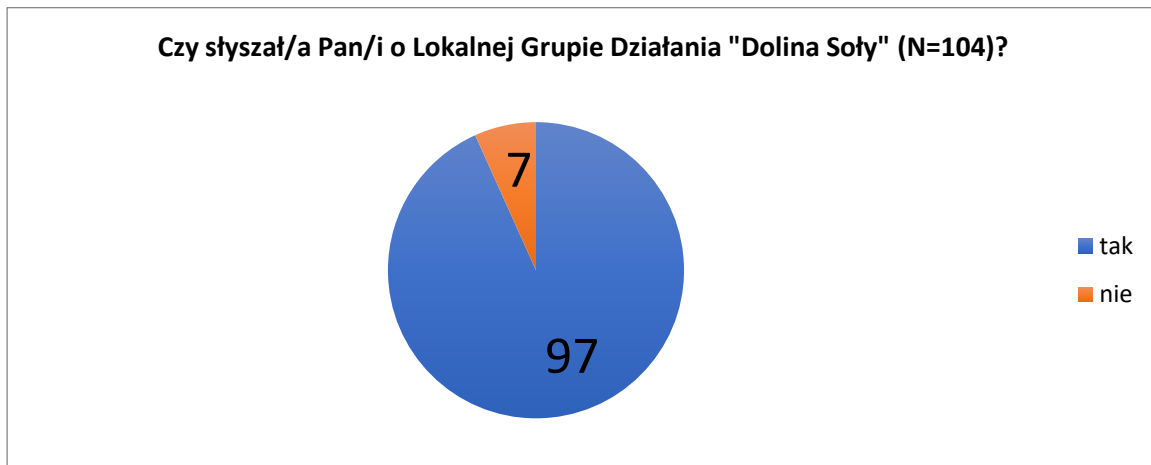
W ramach działań obejmujących realizację szkoleń informacyjno-aktywizacyjnych przeprowadzono 30 szkoleń (100% planu), w których udział wzięło 115 osób (95,83% planu), wręczono 60 broszur (100%), opublikowano 8 artykułów w prasie lokalnej (88,89%). Zrealizowana kampania informacyjna zaowocowała 58 ogłoszeniami i informacjami w prasie (305,36%), 19 spotkaniami (100%) oraz 191 uczestnikami spotkań (73,46% planu). W kolejnych działaniach komunikacyjnych wymagających bezpośredniego kontaktu z uczestnikami, jak np. konferencje, spotkania, bezpośrednie konsultacje w punkcie konsultacyjnym, wartości wskaźników zostały osiągnięte na poziomie niższym niż zakładano, co z pewnością było spowodowane ogólnokrajowym lockdownem będącym skutkiem pandemii COVID-19. W planie komunikacyjnym zaszyły zmiany spowodowane pandemią, która wymusiła konieczność zmiany formuły lub terminów zaplanowanych spotkań.

Duży nacisk położony był na spotkania, które realizowane były przed naborami, co nie zawsze przekładało się na liczbę wniosków – zdarzało się, że wysoka frekwencja na spotkaniach nie skutkowałą dużą liczbą złożonych wniosków. Nie jest to jednoznacznie negatywnym zjawiskiem, ponieważ efektem spotkań mogło być też uracjonalnienie pomysłu przez samego potencjalnego wnioskodawcę w wyniku pozyskanych informacji dotyczących naboru.

Pracownicy Biura LGD zapytani o trudności w realizacji planu komunikacyjnego wskazywali na kampanię informacyjną obejmującą spotkanie poświęcone przekazywaniu informacji dotyczących realizacji strategii. Realizacja tego zadania została uzupełniona o mailingiem opisujący zrealizowane działania oraz publikacje w Internecie.

Działania komunikacyjne są na bieżąco realizowane i monitorowane. Jednym z ciekawszych i godnych naśladowania przez inne LGD działań w tym zakresie są warsztaty partycypacyjne i ankiety, które pozwalają na pozyskanie informacji zwrotnej od odbiorców projektów realizowanych za pośrednictwem Doliny Soły.

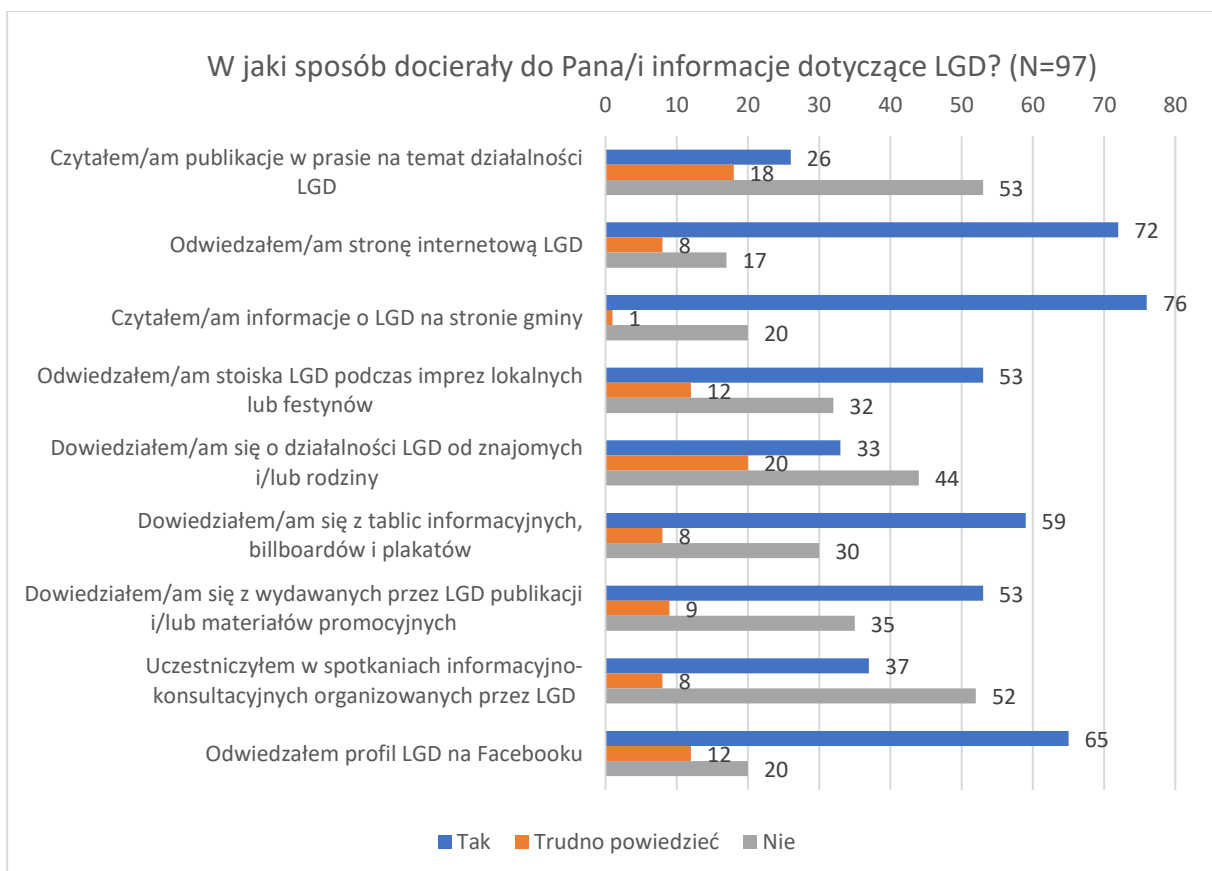
Wykres 10. Czy słyszał/a Pan/i o LGD "Dolina Soły"?

Źródło: Badanie własne.

Skuteczność planowanych działań komunikacyjnych potwierdzają badania ankietowe zrealizowane w ramach ewaluacji zewnętrznej. Zdecydowana większość z ankieterowanych mieszkańców, 97 spośród 104 osób, potwierdziło, że słyszało wcześniej o Lokalnej Grupie Działania „Dolina Soły”. Jedynie 7 osób nie wiedziało o jej istnieniu.

Wykres 11. W jaki sposób docierały do Pana/i informacje dotyczące LGD?

Źródło: Badanie własne.

Najczęściej wskazywanym przez mieszkańców biorących udział w badaniu źródłem informacji o działaniach LGD był Internet: strony internetowe gmin obszaru LGD, strona LGD oraz profil na Facebooku LGD – odpowiednio 76, 72 i 65 wskazało powyższe źródła. Najmniej skutecznym w zakresie docierania do społeczności lokalnej kanałem komunikacji były publikacje w prasie na temat działalności LGD. Jedynie 26 wskazało na nie jako na źródło informacji o LGD. Z pewnością pozytywny jest fakt, że wszystkie kanały komunikacji zostały wskazane jako źródło informacji o LGD, co potwierdza skuteczność przyjętej strategii komunikacyjnej. Istotne jest podkreślenie, że różnorodność wykorzystywanych kanałów komunikacji pozwala dotrzeć do możliwie szerokiego grona odbiorców, co potwierdzają zrealizowane badania ankietowe.

Tabela 13. Doradztwo świadczone przez Biuro LGD.

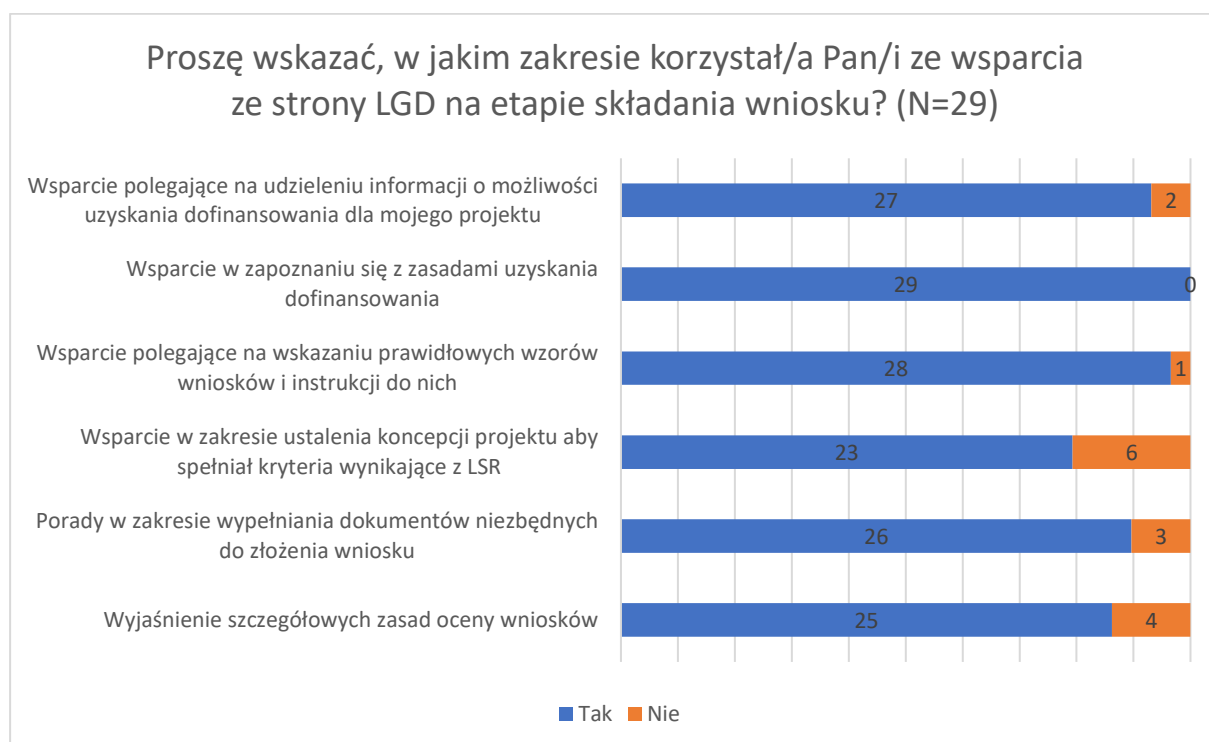
	Dane na dzień					
	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020	31.05.2021
Liczba wniosków, które były konsultowane w ramach indywidualnego doradztwa w biurze	138	236	479	544	603	605
Liczba wniosków, które były konsultowane w ramach doradztwa telefonicznego	-	-	-	34	47	56
Liczba wniosków, które były konsultowane w ramach doradztwa przez Internet	-	-	-	-	15	21
Liczba wniosków, które były konsultowane w ramach doradztwa (suma wierszy powyżej)	138	236	479	578	665	682

Pracownicy biura LGD bardzo aktywnie prowadzili doradztwo dla potencjalnych beneficjentów. W pierwszych latach realizacji strategii (do końca 2018 r.) było ono prowadzone wyłącznie w ramach bezpośrednich spotkań w biurze. Doradztwo telefoniczne i mailowe/internetowe zaczęto wprowadzać na większą skalę w okresie pandemii koronawirusa. Warto zwrócić uwagę na wartości wskaźników w tabeli nr 13. Liczba podmiotów, które skorzystały z doradztwa bezpośredniego na przestrzeni lat 2016 – 2021 wynosi 605, telefonicznego 56, a mailowego/internetowego – 21, co daje łącznie 682 podmioty - wnioski, które skorzystały z doradztwa. Do prawidłowej interpretacji tych danych potrzeba jest jednak wiedza o metodzie zbierania informacji o wskaźniku. Jeżeli w czasie przygotowania jednego wniosku udzielono jednemu podmiotowi kilku konsultacji, to niezależnie od ich liczby każda porada zwiększała wartość wskaźnika o 1. W przypadku kilku wniosków złożonych przez ten sam podmiot, konsultacje każdego z nich prowadzone w tym samym czasie były liczone jako jedna porada.

Doradztwo realizowane jest przede wszystkim w biurze LGD, w formie wcześniej umówionych spotkań, najczęściej połączone jest z konsultacją wniosku i precyzowaniem pomysłu, rzadziej dotyczy wyłącznie przekazania informacji o naborach. Istotne, że skorzystanie z doradztwa jest dodatkowo punktowane w naborach. Warto zwrócić uwagę, że wcześniejsze skonsultowanie wniosku pozwala na wyeliminowanie szeregu drobnych, najczęściej technicznych błędów i znacząco wpływa na zrozumienie problematyki naboru przez wnioskodawców.

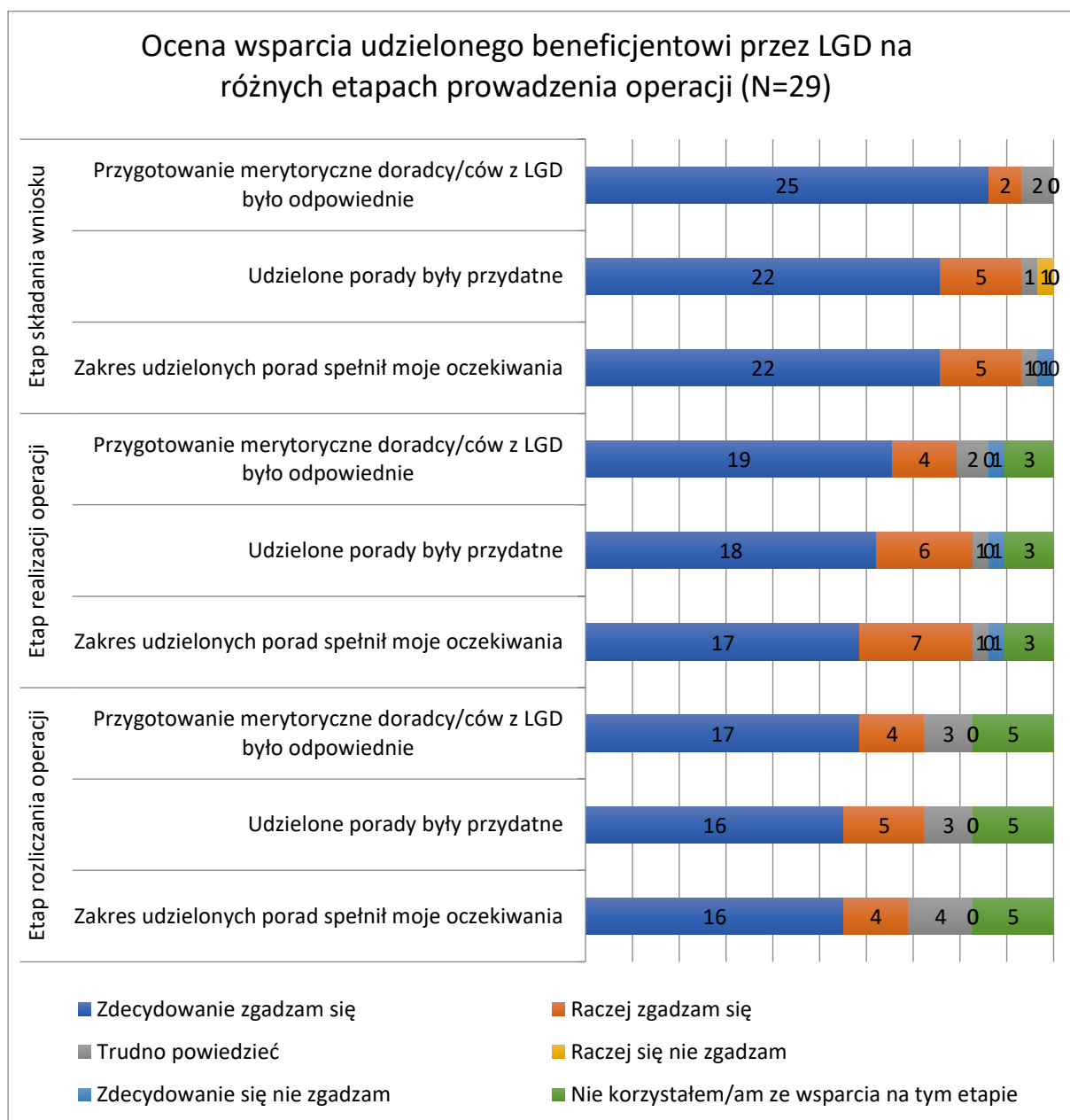
Wykres 12. Korzystanie ze wsparcia LGD na etapie składania wniosków.

Źródło: Badanie własne.

Badania ankietowe przeprowadzone wśród beneficjentów wsparcia potwierdziły, że wnioskodawcy chętnie korzystali z doradztwa na etapie składania wniosku. Najczęściej doradztwo dotyczyło zapoznania się z zasadami uzyskania dofinansowania (wszyscy badani wnioskodawcy z niego skorzystali), wzorów wniosków i instrukcji ich wypełniania (28 spośród 29 ankietowanych osób) oraz konsultacji w zakresie możliwości uzyskania dofinansowania dla konkretnych projektów (27 osób). Stosunkowo najrzadziej doradztwo obejmowało ustalenie koncepcji projektu, aby spełniał kryteria wynikające z LSR – 23 osoby.

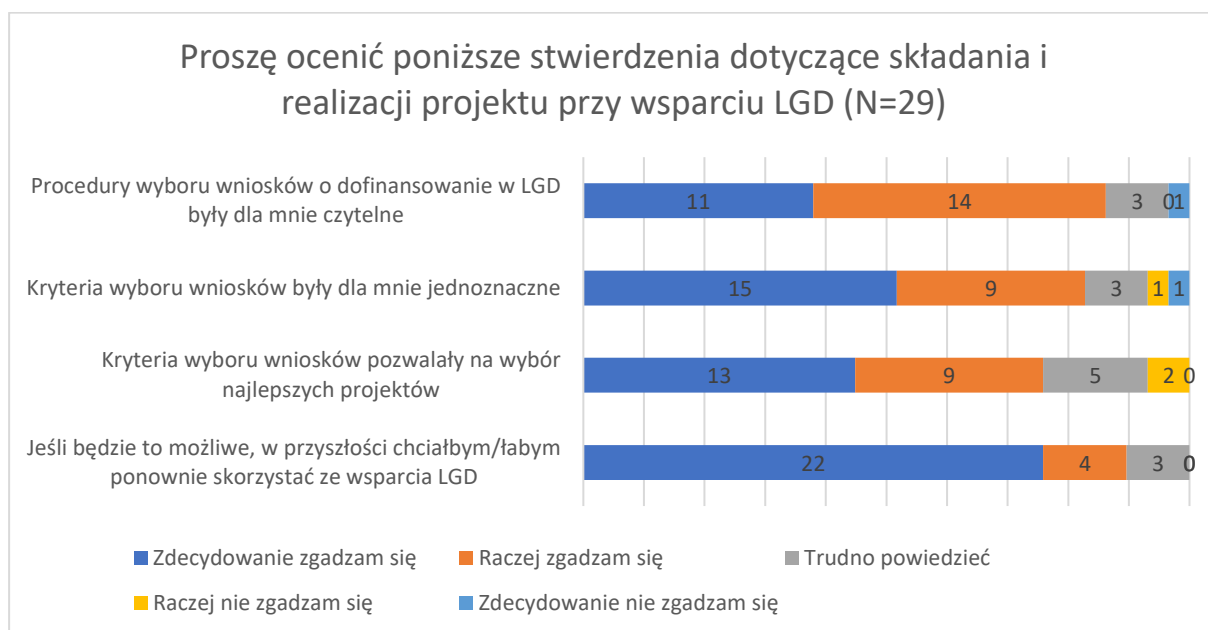
Wykres 13. Ocena wsparcia udzielonego beneficjentowi.

Źródło: Badanie własne.

Wsparcie udzielane beneficjentom na różnych etapach realizacji prowadzenia operacji jest przez nich zazwyczaj bardzo pozytywnie oceniane. Odpowiednie przygotowanie merytoryczne doradców, przydatność udzielonych porad oraz spełnienie oczekiwań dotyczących doradztwa w zdecydowanej większości przypadków nie budziło żadnych zastrzeżeń wnioskodawców. Na etapie składania wniosku z doradztwa skorzystali wszyscy respondenci, na etapie realizacji operacji 3 uczestników nie korzystało z doradztwa, a na etapie rozliczania – 5 osób z niego nie korzystało.

Wykres 14. Ocena procedur i kryteriów wyboru wniosków.

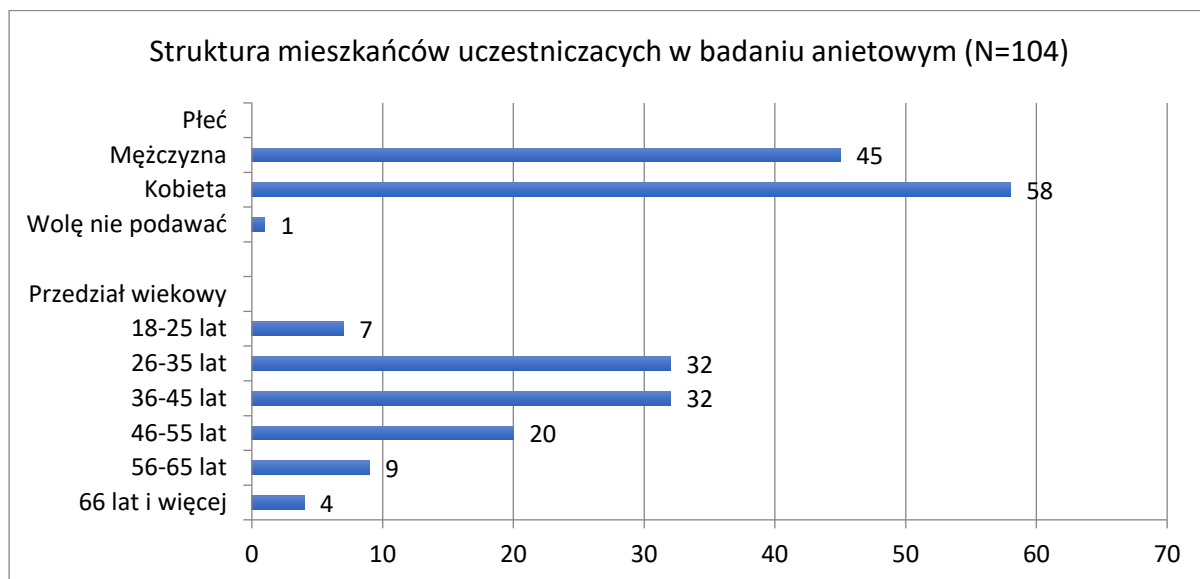
Źródło: Badanie własne.

Wsparcie LGD przy składaniu i realizacji projektów należy ocenić pozytywnie – świadczy o tym fakt, że zdecydowana większość uczestników badania w przyszłości chciałaby ponownie skorzystać ze wsparcia LGD. Jedynie 3 osobom było trudno powiedzieć, czy w przyszłości chcieliby z niego skorzystać. Istotne jest, że procedury i kryteria wyboru projektów były dla wnioskodawców czytelne i jednoznaczne – tylko 1 osoba uznała, że kryteria wyboru wniosków nie były jednoznaczne, a 2 osoby wskazały, że zastosowane kryteria nie pozwalały na wybór najlepszych projektów.

5.6. Zmiany na obszarze objętym RLKS w ocenie członków lokalnej społeczności

Działania zaplanowane w strategii RLKS mają służyć przede wszystkim lokalnej społeczności. Oceniając efekty realizacji nie można zatem pominąć głosu mieszkańców obszaru objętego tym dokumentem strategicznym. W ramach ewaluacji zewnętrznej zrealizowano badania ankietowe, w którym udział wzięły 104 pełnoletnie osoby. Większość uczestników badania stanowiły kobiety – 58 osób. Wśród respondentów dominowały osoby w wieku 26 – 35 i 36 – 45 lat. Kolejną najliczniej reprezentowaną grupą wiekową były osoby w wieku 46 – 55 lat.

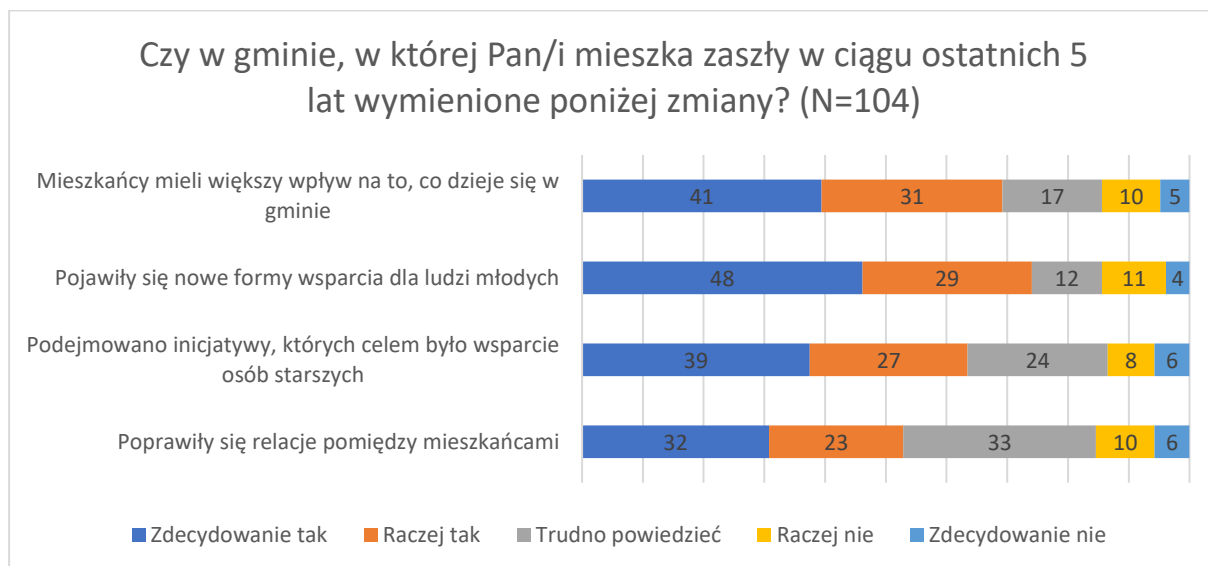
Wykres 15. Charakterystyka demograficzna grupy mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym.

Źródło: Badanie własne.

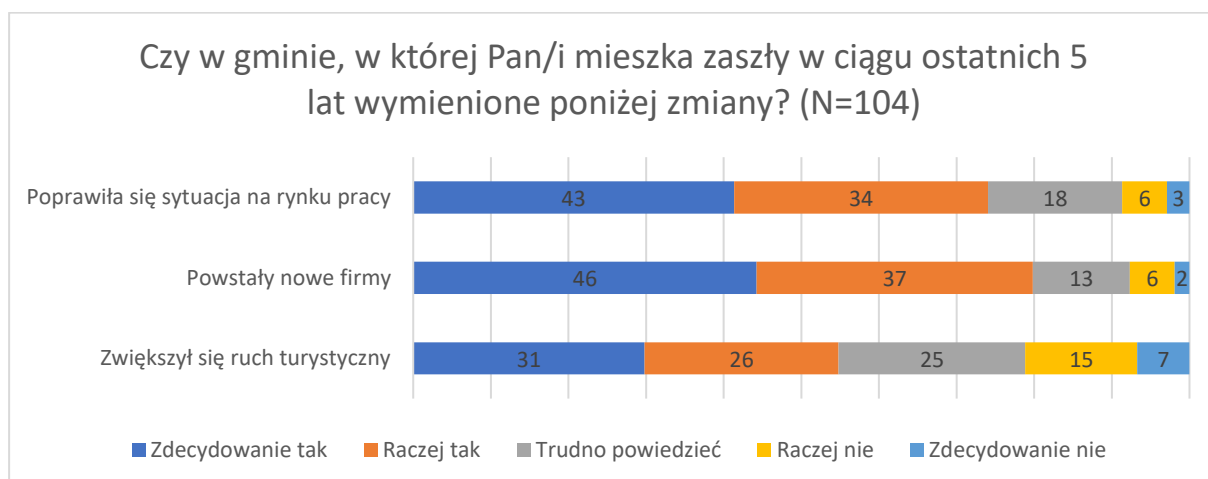
Podstawową kwestią w obszarze oceny efektów wdrażania Strategii RLKS jest dostrzeganie przez mieszkańców zmian, które zaszły na obszarze LGD. W ocenie zdecydowanej większości uczestników badania (71 osób) zwiększył się na przestrzeni ostatnich pięciu lat wpływ mieszkańców na to, co się dzieje w zamieszkiwanej przez nich gminie. Uczestnicy badania dostrzegają również nowe formy wsparcia dla ludzi młodych oraz inicjatywy podejmowane w celu wsparcia osób starszych (odpowiednio 77 i 66 wskazań). W ocenie respondentów poprawiły się również relacje między mieszkańcami, na co wskazało 55 uczestników badania. Grupa około 15 uczestników badania nie dostrzega zmian w żadnym z poddanych ich ocenie obszarów.

Wykres 16. Zmiany w gminie w ciągu ostatnich 5 lat.

Źródło: Badanie własne.

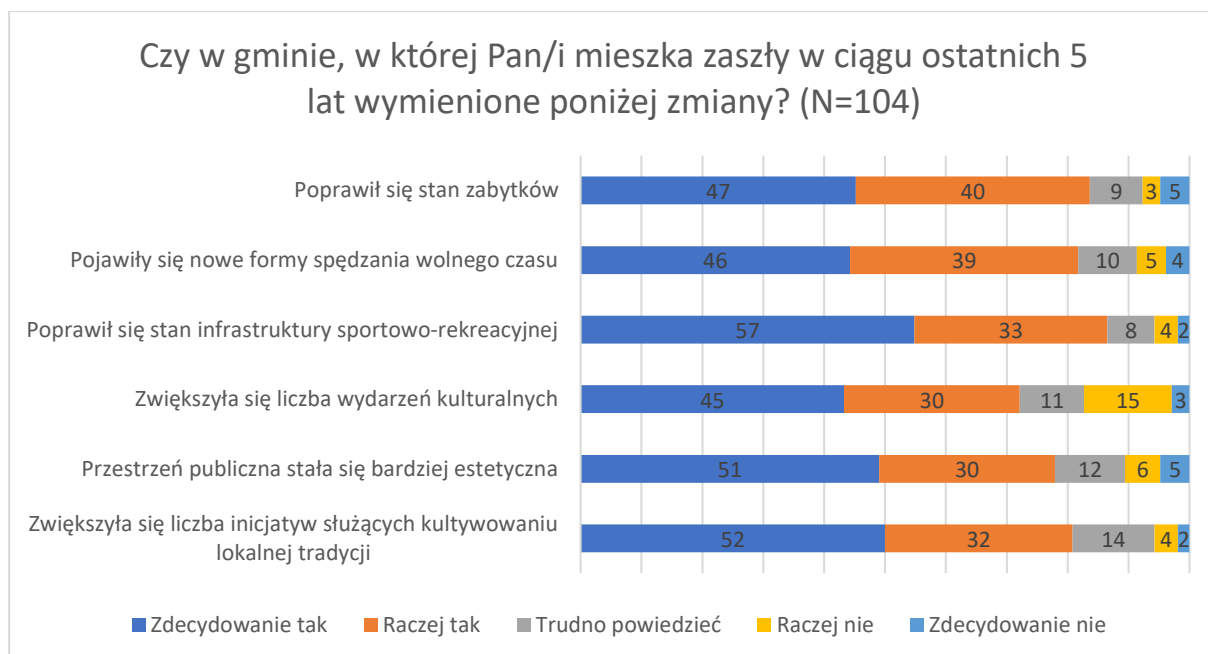
Wykres 17. Zmiany na rynku pracy w ciągu ostatnich 5 lat

Źródło: Badanie własne.

W obszarze przedsiębiorczości najbardziej dostrzegalną przez uczestników badania zmianą było powstanie nowych firm (83 osoby). Poprawę sytuacji na rynku pracy dostrzegło 77 uczestników badania, a zwiększenie ruchu turystycznego 57. Istotne jest, że rozwój przedsiębiorczości i wzrost zatrudnienia na obszarze LGD był jednym z głównych celów wdrażania strategii RLKS, w ramach którego dążono do poprawy warunków na rynku pracy oraz promocji i wsparcia przedsiębiorczości na obszarze LGD.

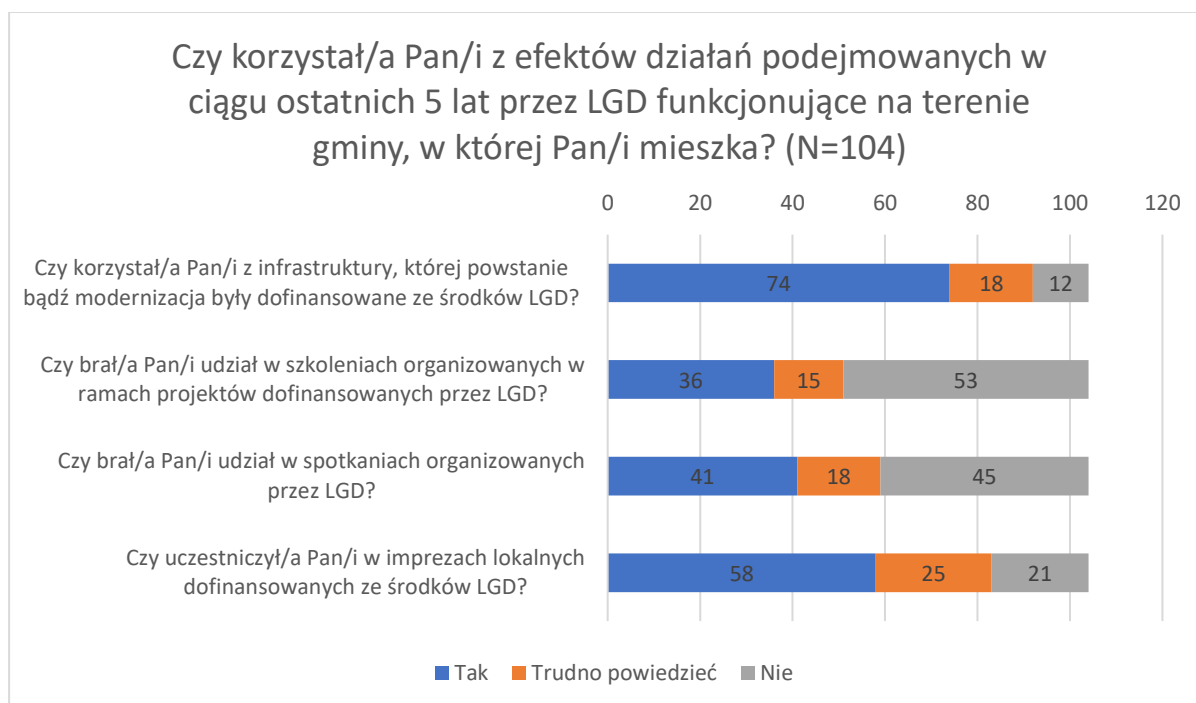
Wykres 18. Zmiany obszarze kultury, sportu i rekreacji.

Źródło: Badanie własne.

W obszarze turystyki, kultury i rekreacji, poza zwiększeniem ruchu turystycznego uczestnicy badania dostrzegli również poprawę stanu zabytków oraz też stanu infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (odpowiednio 87 i 90 osób). Ponadto, w ocenie respondentów pojawiły się nowe formy spędzania czasu wolnego, a przestrzeń publiczna stała się bardziej elastyczna (odpowiednio 85 i 81 wskazań). Zdaniem uczestników badania zwiększyła się również liczba inicjatyw służących kultywowaniu lokalnych tradycji. Powyższe działania realizowane były w ramach celu 2 (Wzrost atrakcyjności gospodarczej i turystycznej na obszarze LGD), w którym zaplanowano m. in. rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej oraz ochronę, promocję i rozwój produktów lokalnych oraz dziedzictwa lokalnego.

Wykres 19. Korzystanie z efektów działań LGD.

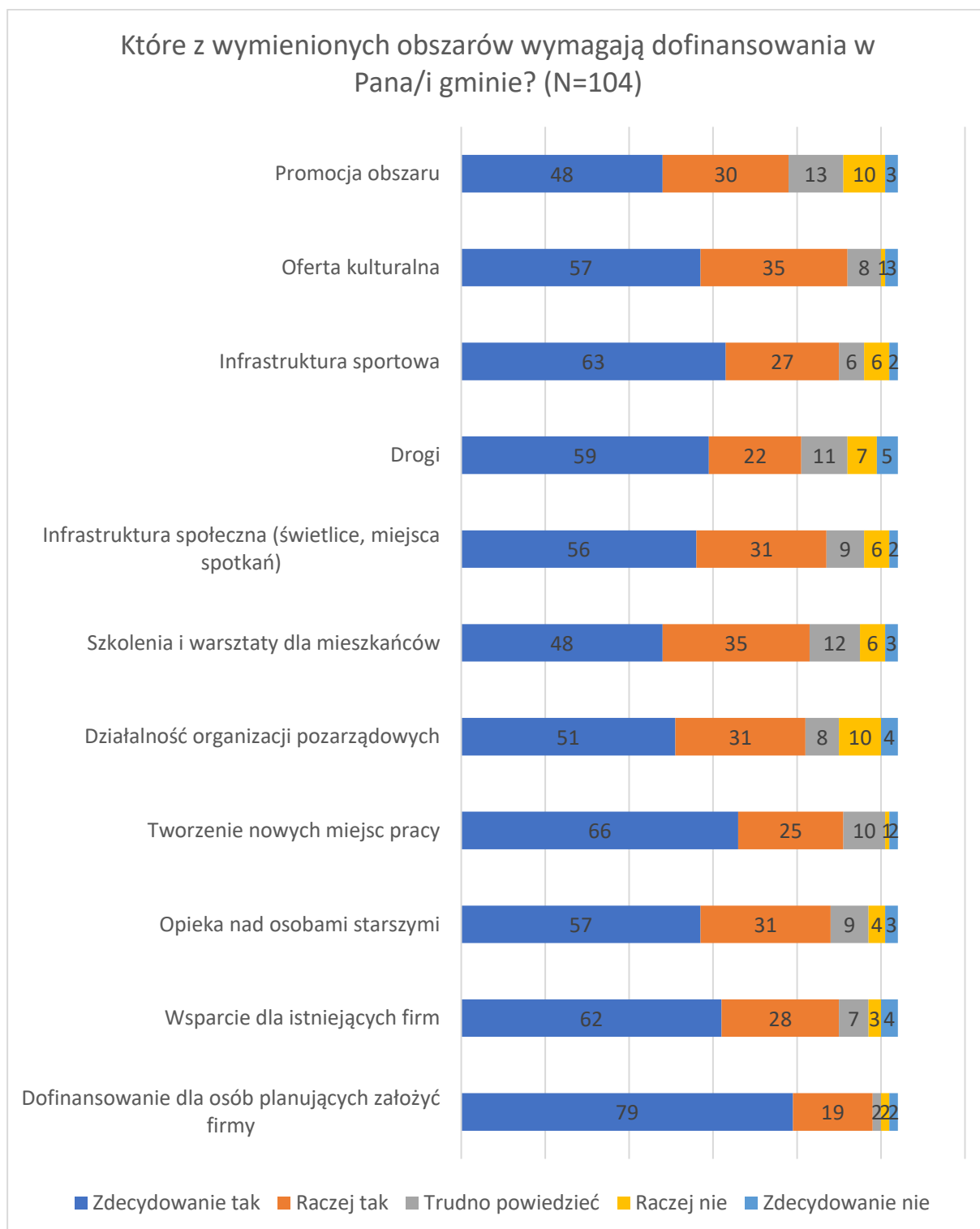

Źródło: Badanie własne.

Istotną z punktu widzenia celów badania ewaluacyjnego kwestią jest świadomość mieszkańców w zakresie efektów przedsięwzięć zrealizowanych w ramach Strategii RLKS. Najwięcej uczestników badania (74 osoby), wskazało na korzystanie z infrastruktury, której powstanie bądź modernizacja były dofinansowane ze środków LGD oraz uczestniczenie w imprezach lokalnych dofinansowanych ze środków LGD (58 osoby). Udział w spotkaniach organizowanych przez LGD potwierdziło 41 uczestników badania, a udział w szkoleniach organizowanych przez LGD – 36 osób. Zważywszy na powyższe wyniki należy pozytywnie ocenić działania podejmowane przez LGD. Mieszkańcy nie tylko uczestniczą w proponowanych aktywnościach, ale również są świadomi, że ich

organizatorem jest LGD. Świadczy to również o dobrej komunikacji LGD ze społecznością lokalną i skuteczności wykorzystywanych kanałów komunikacyjnych.

Wykres 20. Obszary wymagające dofinansowania w gminie.

Źródło: Badanie własne.

Mieszkańcy uczestniczący w badaniu mieli również szansę wypowiedzieć się na temat działań, które w ich ocenie powinny być dofinansowane w przyszłości. W ocenie uczestników badania należy w przyszłości kontynuować przede wszystkim finansowanie projektów zmierzających do założenia działalności gospodarczej – 98 wskazań. Dofinansowanie oferty kulturalnej jest istotne z perspektywy 92 respondentów, a tworzenie nowych miejsc pracy wymaga dalszego finansowania w opinii 91 uczestników badania. Wsparcie dla istniejących firm wymaga kontynuacji zdaniem 90 respondentów. Inwestycje w infrastrukturę sportową i społeczną za warne finansowania uznało odpowiednio 90 i 87 uczestników badania. Istotne z punktu widzenia respondentów okazała się również opieka nad osobami starszymi. 88 z nich wskazało, że jest to przedsięwzięcie wymagające finansowania w przyszłości. Nieznacznie rzadziej wskazywanymi przedsięwzięciami były:

- szkolenia i warsztaty dla mieszkańców – 83 wskazania,
- działalność organizacji pozarządowych – 82 wskazania,
- drogi – 81 wskazań,
- promocja obszaru – 78 wskazań.

Powyższe dane potwierdzają trafność celów zdefiniowanych Strategii RLKS w obszarze rynku pracy. Kontynuacja tego rodzaju byłaby oczekiwana przez mieszkańców obszaru również w kolejnej perspektywie finansowej Unii Europejskiej. Finansowanie projektów zmierzających do założenia działalności gospodarczej, wsparcie dla istniejących firm oraz tworzenie nowych miejsc pracy jako istotne do dofinansowania w kolejnych latach uznała zdecydowana większość mieszkańców uczestniczących w badaniu. Ponadto, były to przedsięwzięcia cieszące się największym zainteresowaniem wnioskodawców, co dodatkowo potwierdza zasadność ich kontynuacji.

Działania realizowane w ramach przedsięwzięć poświęconych rozwojowi infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej również są istotne z perspektywy dalszego finansowania, w tym w szczególności: dofinansowanie oferty kulturalnej, inwestycje w infrastrukturę sportową i społeczną.

W ramach rozwoju kapitału społecznego należy położyć większy nacisk na wzmacnianie oddolnych inicjatyw, w tym na rzecz samopomocy, w szczególności w obszarze opieki nad osobami starszymi. Wzmocnienie sektora pozarządowego jest szczególnie istotne w tym kontekście. Silne organizacje pozarządowe mogą być niezastąpionymi partnerami w realizacji zaplanowanych przedsięwzięć, stymulatorami rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i międzyinstytucjonalnej współpracy.

6. Odpowiedzi na pytania badawcze

Przeprowadzone badania obejmujące analizę danych zastanych, badania ankietowe oraz badania jakościowe pozwoliły na zgromadzenie szerokiego zestawu danych opisujących działalność LGD „Dolina Soły” w ramach wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność. Wyniki badania omówione w rozdziale 5 pozwalają na udzielenie odpowiedzi na pytania badawcze zawarte w Wytycznych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi nr 3/5/10§7 w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

6.1. Ocena wpływu na główny cel LSR

Przeprowadzone analizy wskazują, że operacje przeprowadzone w ramach wdrażania Strategii RLKS sprzyjają osiągnięciu założonych w niej celów. W ramach celu 1. Rozwój przedsiębiorczości i wzrost zatrudnienia na obszarze LGD Dolina Soły do 2023 r. sformułowano 2 cele szczegółowe: 1.1 Poprawa warunków na rynku pracy na terenie LGD Dolina Soły do 2023 r. i 1.2 Promocja i wsparcie przedsiębiorczości na obszarze LGD Dolina Soły do 2023 r. W ramach pierwszego celu szczegółowego wskaźniki zostały w dużym stopniu zrealizowane, w tym w 100% zrealizowano wskaźnik w zakresie liczby przedsiębiorstw utworzonych przez osoby z grup defaworyzowanych oraz w 84% w zakresie rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa prowadzonego przez osobę należącą do grup defaworyzowanych. Realizowane w tym obszarze przedsięwzięcia cieszyły się największym zainteresowaniem:

- rozwój przedsiębiorstw w ramach 10 naborów wygenerował 80 wniosków i 21 podpisanych umów,
- tworzenie nowych przedsiębiorstw w ramach 7 naborów wygenerował 77 wniosków i 30 podpisanych umów.

Problematyczna okazała się realizacja przedsięwzięcia w ramach drugiego celu szczegółowego, dotyczącego tworzenia inkubatorów przedsiębiorczości, którego dotychczas nie udało się przeprowadzić.

Przedsięwzięcia związane z rozwojem przedsiębiorczości warto kontynuować w kolejnej perspektywie finansowej. Cieszą się one dużym zainteresowaniem mieszkańców i wpływają pozytywnie na lokalny rynek pracy. Finansowanie projektów zmierzających do założenia działalności gospodarczej, wsparcie dla istniejących firm oraz tworzenie nowych miejsc pracy za istotne cele w kolejnych latach uznała zdecydowana większość mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym.

W ramach celu ogólnego 2. Wzrost atrakcyjności gospodarczej i turystycznej na obszarze LGD Dolina Soły do 2023 r. rozpoczęto realizację wszystkich wskaźników, za wyjątkiem wskaźnika dotyczącego liczby zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim. Realizacja pozostałych wskaźników została rozpoczęta, a trzy z nich zostały zrealizowane w 100%.

W kontekście kolejnej perspektywy finansowej warto popracować nad precyzyjniejszym formułowaniem celów szczegółowych w taki sposób, aby bezpośrednio wiązały się z celem głównym, do którego osiągnięcia mają prowadzić. Trudno wykazać, że poprawa jakości życia mieszkańców oraz rozwój tożsamości lokalnej doprowadzą bezpośrednio do wzrostu atrakcyjności gospodarczej i turystycznej obszaru.

W kontekście celu ogólnego nr 3. Rozwój kapitału społecznego obszaru Dolina Soły do 2023 roku sformułowano 1 cel szczegółowy: 3.1. Wzrost kwalifikacji i kompetencji oraz aktywności społecznej mieszkańców na obszarze LGD Dolina Soły do 2023 r. W dwóch zawartych przedsięwzięciach zrealizowano 2 z 4 wskaźników: liczba wspartych inicjatyw lokalnych w zakresie wzmocnienia kapitału społecznego mieszkańców LGD o charakterze sportowym, edukacyjnym lub kulturalnym oraz liczba przeprowadzonych szkoleń w zakresie ochrony środowiska, przeciwdziałania zmianom klimatu i innowacji.

6.2. Ocena wpływu na kapitał społeczny

Jednym z kluczowych czynników determinujących skuteczność podejścia LEADER są zasoby wysokiej jakości kapitału społecznego w społeczności lokalnej. Pomimo wieloletniej debaty na temat definicji kapitału społecznego brak jest w dalszym ciągu zgody odnośnie jej ostatecznego kształtu. W literaturze przedmiotu mowa jest raczej o różnych ujęciach czy też klasyfikacjach definicji kapitału społecznego: funkcjonalnych, strukturalnych czy też uwzględniających paradygmat działania zbiorowego, kooperacji i sieci powiązań. Ze względu na cechy podejścia LEADER, najwłaściwszą dla prowadzonych rozważań będzie definicja odwołująca się do działań zbiorowych, kooperacji i sieci powiązań.

Zgodnie z tym ujęciem kapitał społeczny to moralno-społeczna infrastruktura współdziałania i koordynacji zachowań ludzkich, odnosząca się do cech społecznej organizacji je ułatwiających, albowiem zwiększa zakres korzyści uzyskiwanych dzięki współpracy i wymianie społecznej i podnosi wydajność istniejących zasobów. Ponadto, buduje powiązania między ludźmi, nadaje im formalną i nieformalną organizację służącą stymulacji współpracy oraz skłania jednostkę do zachowania społecznie korzystnego. W tym podejściu kapitał społeczny składa się z 3 głównych elementów:

- wzorów współdziałania, społecznego uznania dla kooperacyjnych norm oraz wartości uzasadniających zachowania prospołeczne (np. dobro wspólne),

- sieci powiązań między jednostkami i grupami,
- aktywnych relacji między ludźmi: zaufania, zrozumienia, wspólnych wartości i wzorców zachowania.¹

W ocenianej Strategii sformułowano cel ogólny nr 3. Rozwój kapitału społecznego obszaru Dolina Soły do 2023 r., do którego przyporządkowano 1 cel szczegółowy: 3.1. Wzrost kwalifikacji i kompetencji oraz aktywności społecznej mieszkańców na obszarze LGD Dolina Soły do 2023 roku. W dwu przedsięwzięciach zrealizowano 2 z 4 wskaźników: liczba wspartych inicjatyw lokalnych w zakresie wzmocnienia kapitału społecznego mieszkańców LGD o charakterze sportowym, edukacyjnym lub kulturalnym oraz liczba przeprowadzonych szkoleń w zakresie ochrony środowiska, przeciwdziałania zmianom klimatu i innowacji.

Należy wskazać, że w ramach projektów realizowanych poza Strategią LGD rozwijała kapitał społeczny obszaru LGD w ramach projektu pn. „Działaj-MY lokalnie”, finansowanego z Funduszu Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014 – 2020. Projekt realizowany był w 2018 r. i polegał na organizacji warsztatów rozwijających postawy i aktywności obywatelskie i społeczne, warsztatów dotyczących dostępu do informacji publicznej oraz sposobów jej wykorzystania, zajęć z zakresu historii Powiatu Oświęcimskiego, historii Polski, organizacji biegu patriotycznego wraz z piknikiem dla szkół oraz konkursu historycznego.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach wdrażania strategii niewątpliwie przyczyniają się do rozwoju kapitału społecznego na obszarze LGD. Niemniej jednak nie wszystkie jego aspekty są rozwijane w podobnym tempie. Analizując rozwój kapitału społecznego należy mieć świadomość, że dotyczy on procesów długotrwałych, bazujących na międzyludzkich relacjach oraz budowaniu partnerstwa i współpracy, zatem wymaga wieloletnich zabiegów pobudzających, a następnie podtrzymujących i rozwijających osiągnięte rezultaty.

O skuteczności działań podejmowanych przez LGD w tym obszarze świadczą zmiany dostrzegane przez społeczność lokalną. Zdecydowana większość mieszkańców uczestniczących w badaniu zwróciła uwagę na zwiększenie wpływu mieszkańców na to, co dzieje się w gminie, a ponad połowa z nich wskazała na poprawę relacji między mieszkańcami. Uczestnicy badania dostrzegają również nowe formy wsparcia dla ludzi młodych oraz inicjatywy podejmowane w celu wsparcia osób starszych – odpowiednio 77 i 66 osób spośród 104 uczestników badania.

Warto również zwrócić uwagę na fakt, że przynajmniej połowa beneficjentów pozostaje w kontakcie z przedstawicielami LGD po zakończeniu realizacji operacji. Pozostają oni w osobistym i/lub telefonicznym kontakcie, uczestniczą w spotkaniach organizowanych przez LGD lub kontaktują

---

¹ Herbst, M. (red) *Kapitał ludzki i kapitał społeczny a rozwój regionalny*, Warszawa 2007, Wy. Scholar

się z jego przedstawicielami w inny sposób, co pozwala pozytywnie ocenić działalność animacyjną LGD i umiejętność podtrzymywania relacji z partnerami.

W ramach rozwoju kapitału społecznego należy położyć większy nacisk na wzmacnianie oddolnych inicjatyw, w tym na rzecz samopomocy, w szczególności w obszarze opieki nad osobami starszymi. Wzmocnienie sektora pozarządowego jest szczególnie istotne w tym kontekście. Silne organizacje pozarządowe mogą być niezastąpionymi partnerami w realizacji zaplanowanych przedsięwzięć, stymulatorami rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i międzyinstytucjonalnej współpracy. Warto ponadto ponownie zastanowić się nad potrzebami lokalnej społeczności, ewentualnie zredefiniować założone cele i rozszerzyć ofertę. Dywersyfikacja działań w tym obszarze dłuższej perspektywie czasu powinna doprowadzić do zadowalających rezultatów.

6.3. Przedsiębiorczość

W ramach celu ogólnego 1. Rozwój przedsiębiorczości i wzrost zatrudnienia na obszarze LGD Dolina Soły do 2023 r. sformułowano 2 cele szczegółowe: 1.1 Poprawa warunków na rynku pracy na terenie LGD Dolina Soły do 2023 r. i 1.2 Promocja i wsparcie przedsiębiorczości na obszarze LGD Dolina Soły do 2023 r. W ramach pierwszego celu szczegółowego wskaźniki zostały w dużym stopniu zrealizowane, w tym w 100% zrealizowano wskaźnik w zakresie liczby przedsiębiorstw utworzonych przez osoby z grup defaworyzowanych oraz w 84% w zakresie rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa prowadzonego przez osobę należącą do grup defaworyzowanych. Realizowane w tym obszarze przedsięwzięcia cieszyły się największym zainteresowaniem:

- rozwój przedsiębiorstw w ramach 10 naborów wygenerował 80 wniosków i 21 podpisanych umów,
- tworzenie nowych przedsiębiorstw w ramach 7 naborów wygenerował 77 wniosków i 30 podpisanych umów.

Wśród operacji, które uzyskały wsparcie w ramach wdrażania Strategii warto wskazać kilka najciekawszych działań, które w przyszłości mogą być rozpatrywane pod kątem dobrych praktyk:

- utworzenie izby młynarskiej – izba pamięci związana z młynarstwem, a wynikająca z wielopokoleniowej tradycji rodzinnej wnioskodawcy, stworzenie koła młyńskie, pieca chlebowego, warsztaty dla społeczności lokalnej – dofinansowany w ramach podtrzymania tradycji lokalnej,
- rejsy po Sole – operacja dofinansowana w ramach tworzenia działalności gospodarczej,
- przeobrażenie pralni na pralnię ekologiczną,
- bistro ekologiczne w Kętach.

Zespół Biura LGD zwracał uwagę na dużą wartość dodaną powyższych projektów dla osób wnioskujących, które swoją pasję przekuwają w działalność zarobkową i dzięki rozwojowi interesują się kolejnymi naborami.

Ponadto, oddziaływanie na lokalny rynek pracy widoczne jest również w projekcie realizowanym przez LGD poza Strategią. Projekt pn. „50 + aktywność = SUKCES!” realizowany w okresie 01.09.2018 – 01.09.2019 r. w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014 – 2020 obejmował aktywizację zawodową 25 osób w wieku 50+ nie posiadających pracy, zamieszkujących gminy wiejskie na terenie powiatów oświęcimskiego i wadowickiego poprzez realizację kompleksowego wsparcia dostosowanego do indywidualnych potrzeb. Pomimo ambitnych założeń dotyczących docelowych wartości wskaźników, zostały one osiągnięte. Projekt był o tyle istotny, że wspierał osoby zaliczające się do grup defaworyzowanych.

Przedsięwzięcia związane z rozwojem przedsiębiorczości i oddziaływaniem na rynek pracy warto kontynuować w kolejnej perspektywie finansowej. Cieszą się one dużym zainteresowaniem mieszkańców i wpływają pozytywnie na lokalny rynek pracy. Finansowanie projektów zmierzających do założenia działalności gospodarczej, wsparcie dla istniejących firm oraz tworzenie nowych miejsc pracy jako istotne do dofinansowania w kolejnych latach uznała zdecydowana większość mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym.

Warto również odwołać się do danych GUS zaprezentowanych w rozdziale 5.1., w którym zwrócono uwagę na wzrost odsetka osób pracujących w ogólnej liczbie mieszkańców gmin zrzeszonych w LGD oraz spadek odsetka zarejestrowanych bezrobotnych. Można wnioskować, że przedsięwzięcia realizowane przez LGD w obszarze rozwoju przedsiębiorczości przyczyniły się do poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy.

6.4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe

Rozwój turystyki i dziedzictwa kulturowego został przewidziany w Strategii w ramach celu ogólnego 2. Wzrost atrakcyjności gospodarczej i turystycznej na obszarze LGD Dolina Soły do 2023 roku. W ocenianym okresie realizowano przedsięwzięcia dotyczące rozwoju infrastruktury turystycznej i kulturalnej. W momencie przeprowadzania badania w ponad 50% zrealizowano wskaźnik dotyczący liczby nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i kulturalnej oraz zrealizowano w 100% wskaźnik dotyczący liczby powstałych obiektów infrastruktury kulturalnej.

Pozytywne zmiany w obszarze turystyki, kultury i rekreacji dostrzegane są przez społeczność lokalną. Poza zwiększeniem ruchu turystycznego mieszkańcy uczestniczący w badaniu dostrzegli również poprawę stanu zabytków czy też stanu infrastruktury sportowo-rekreacyjnej. W opinii

uczestników badania zwiększyła się również liczba inicjatyw służących kultywowaniu lokalnych tradycji.

Wiele działań w obszarze rozwoju turystyki i dziedzictwa kulturowego przewidziano do realizacji w ramach projektów współpracy. Były one także częścią projektów realizowanych przez LGD poza budżetem Strategii RLKS. Ciekawym działaniem w obszarze rozwoju potencjału turystycznego może stać się w niedalekiej przyszłości projekt współpracy dotyczący geocachingu, czyli zabawy polegającej na poszukiwaniu ukrytych „skarbów” przy użyciu GPS. W ramach projektu planowana jest realizacja szkoleń, zakładanie szlaków tematycznych (miejsca pamięci, przyroda) w celu rozwoju turystyki. Projekt przewiduje czerpanie z dolnośląskich doświadczeń i ma być realizowany we współpracy z jednym z dolnośląskich LGD oraz LGD Wadoviana.

Kolejnym projektem zahaczającym o kwestie rozwoju turystyki i dziedzictwa kulturowego jest zrealizowany w ramach wdrażania Strategii w okresie 18.04.2018 r. – 28.06.2019 r. krajowy projekt współpracy pn. „Kulinarne Unikaty Chałup – Nowością, Inspiracją, Atrakcją”, w którym udział wzięło 4 partnerów. W ramach projektu promowano LGD-y podczas imprez kulinarnych, utworzono i oznakowano szlak kulinarny pn. „Kulinarne Dziedzictwo Kulturowe”, łączący sieć lokalnych przedsiębiorców promujących dziedzictwo kulinarne, wydano przewodnik kulinarny opisujący przepisy kulinarne, miejsca kultury i przyrodnicze oraz opis produktów wpisanych na listę „Produktów Tradycyjnych” każdej z LGD biorących udział w projekcie. Projekt wykorzystywał produkty lokalne stanowiące bazę i punkt wyjścia do promocji potraw lokalnych oraz dobra/obiekty kultury zlokalizowane na obszarze poszczególnych LGD, które zostały opisane w opracowanych publikacjach. Dodatkowo realizowane imprezy kulturalne stwarzały możliwość promowania lokalnych produktów.

Strategia RLKS zakłada ponadto realizację projektu międzynarodowego, którego pierwsze działania inicjujące zmierzające do uzgodnienia zakresu projektu zostały rozpoczęte, niemniej ze względu na inne bieżące działania zostały chwilowo zawieszane. Projekt ma być realizowany we współpracy z organizacją wywodzącą się z Dachau i poświęcony jest kwestiom związanym z miejscami pamięci o obozach koncentracyjnych.

W badanym okresie LGD Dolina Soły realizowało również projekt pn. „Wykorzystanie zasobów lokalnych szansą na rozwój Małopolski Zachodniej” finansowany spoza budżetu Strategii RLKS. Projekt realizowano w okresie 01.06.2018 – 31.10.2018 r. w ramach Krajowych Sieci Obszarów Wiejskich w ramach PROW 2014-2020 we współpracy z LGD Wadoviana i Dolina Karpia. Realizacja projektu przyniosła długotrwałe efekty w postaci współpracy osób i podmiotów na rzecz rozwoju ekomuzeów, marki lokalnej i produktów lokalnych na obszarze działania partnerstwa, podniesienia kwalifikacji i wymiany doświadczeń, zintegrowania oferty turystycznej na bazie lokalnych produktów

oraz zaktywizowaniu mieszkańców w kierunku inicjatyw sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi obszarów wiejskich.

W kontekście zwiększenia ruchu turystycznego warto zwrócić uwagę na zawartą w LSR diagnozę w zakresie niewystarczającej infrastruktury turystycznej, którą potwierdzają dane GUS – na terenie LGD w 2020 r. działało zaledwie 5 turystycznych obiektów noclegowych zlokalizowanych w Kętach i Oświęcimiu. W pozostałych gminach obszaru LGD nie ma zarejestrowanych obiektów tego typu. Turystyka jest gałęzią gospodarki, którą warto rozwijać w kolejnych latach. Na terenie LGD znajduje się wiele obiektów dziedzictwa kulturowego, które stanowią potencjał rozwoju turystycznego obszaru.

6.5. Grupy defaworyzowane

Analizy przeprowadzone na potrzeby opracowania strategii RLKS pozwoliły na określenie następujących grup defaworyzowanych:

- osoby bezrobotne lub poszukujące pracy zarejestrowane w PUP,
- kobiety,
- osoby o niskich kwalifikacjach,
- osoby młode poniżej 35 roku życia oraz osoby starsze 50+.

Analiza danych pozwala stwierdzić, że realizowane przez LGD działania przyczyniają się do poprawy sytuacji grup defaworyzowanych. W ramach celu 1. Rozwój przedsiębiorczości i wzrost zatrudnienia na obszarze LGD Dolina Soły do 2023 r. i celu szczegółowego 1.1 Poprawa warunków na rynku pracy na terenie LGD Dolina Soły do 2023 r. w 100% zrealizowano wskaźnik w zakresie liczby przedsiębiorstw utworzonych przez osoby z grup defaworyzowanych oraz w 84% wskaźnik dotyczący rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa prowadzonego przez osobę należącą do grup defaworyzowanych.

Ponadto, oddziaływanie na lokalny rynek pracy oraz osoby w wieku 50+ widoczne jest również w projekcie realizowanym przez LGD poza Strategią. Projekt pn. „50 + aktywność = SUKCES!” prowadzony w okresie od 01.09.2018 do 01.09.2019 r. w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014 – 2020 obejmował aktywizację zawodową 25 osób nie posiadających pracy w wieku 50+, zamieszkujących gminy wiejskie na terenie powiatów oświęcimskiego i wadowickiego poprzez realizację kompleksowego wsparcia dostosowanego do indywidualnych potrzeb. Pomimo ambitnych założeń dotyczących docelowych wartości wskaźników, zostały one osiągnięte.

Wsparciu grup defaworyzowanych służą również realizowane projekty współpracy. Działania realizowane w ramach projektu pn. „Kulinarne Unikaty Chałup – Nowością, Inspiracją, Atrakcją” pozwoliły na zaangażowanie następujących grup defaworyzowanych:

- młodych bezrobotnych, narażonych na wykluczenie,
- matek z dziećmi,
- kobiet 45+,
- osób 50+,
- osób młodych do 35 roku życia,
- kobiet, w tym kobiet wchodzących/powracających na rynek pracy po urloпах macierzyńskich oraz kobiet aktywnie działające na rzecz dziedzictwa kulturowego.
- osób z niepełnosprawnościami,
- osób nie posiadających wykształcenia i kwalifikacji zawodowych,
- osób długotrwale bezrobotnych – aktywnie działające w zakresie kultywowania dziedzictwa kulturowego.

O skuteczności działań podejmowanych przez LGD na rzecz osób starszych i osób młodych świadczą zmiany dostrzegane przez społeczność lokalną. Większość mieszkańców uczestniczących w badaniu zwróciła uwagę na nowe formy wsparcia dla ludzi młodych oraz inicjatywy podejmowane w celu wsparcia osób starszych – odpowiednio 77 i 66 osób spośród 104 uczestników badania.

6.6. Innowacyjność

Definicja innowacyjności zawarta w Strategii RLKS została zdefiniowana na podstawie wytycznych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi jako wdrożenie nowego na danym obszarze lub znacząco udoskonalonego produktu usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych.

Kryterium innowacyjności stosowane jest przy ocenie operacji składanych w naborach ogłaszanych przez LGD. Było to kryterium sprawiające największe trudności członkom organu decyzyjnego ze względu na nieprecyzyjność i subiektywność oceny. Warto byłoby w kontekście kolejnej perspektywy finansowej podjąć próbę bardziej precyzyjnego ujęcia kryterium innowacyjności, wraz z przypisaniem mu właściwych wskaźników. Zrealizowanie tego działania we współpracy z Urzędem Marszałkowskim pozwoli uniknąć problemów interpretacyjnych w przyszłości.

W kontekście innowacyjności uwagę zwraca jeden z projektów współpracy, który będzie realizowany przez LGD, a aktualnie jest procedowany. Projekt dotyczy geocachingu, czyli zabawy polegającej na poszukiwaniu ukrytych „skarbów” przy użyciu GPS. W ramach projektu planowana jest

realizacja szkoleń, zakładanie szlaków tematycznych (miejsca pamięci, przyroda) w celu rozwoju turystyki. Projekt przewiduje czerpanie z dolnośląskich doświadczeń, gdzie geocaching jest stosunkowo dobrze rozwinięty.

6.7. Projekty współpracy

LGD zrealizowało dotychczas 1 projekt współpracy, a w planach ma 3 kolejne. W ramach wdrażania ocenianej Strategii RLKS LGD Dolina Soły zrealizowała w okresie 18.04.2018 r. – 28.06.2019 r. krajowy projekt współpracy pn. „Kulinarne Unikaty Chałup – Nowością, Inspiracją, Atrakcją”, w którym udział wzięło 4 partnerów. Projekt wykorzystywał produkty lokalne stanowiące bazę i punkt wyjścia do promocji potraw lokalnych oraz dobra/obiekty kultury zlokalizowane na obszarze poszczególnych LGD, które zostały opisane w opracowanych publikacjach. Dodatkowo realizowane imprezy kulturalne stwarzały możliwość promowania lokalnych produktów. Istotne jest, że realizowane w ramach projektu działania pozwoliły na zaangażowanie grup defaworyzowanych.

W planach LGD jest realizacja jeszcze 3 projektów współpracy: 1) dotyczący geocachingu, 2) dotyczący budowy miejsc obsługi rowerzystów oraz 3) międzynarodowy projekt poświęcony miejscom pamięci o obozach koncentracyjnych, który ma być realizowany we współpracy z Dachau.

Wszystkie wskazane powyżej projekty współpracy wpisują się w założenia Strategii RLKS realizowanej przez LGD „Dolina Soły”. Na zdecydowanie pozytywną ocenę zasługuje fakt, że w projektach współpracy próbuje uwzględniać się działania na rzecz osób z grup defaworyzowanych. Zdecydowanie pozytywnym jest fakt, że wiele projektów współpracy przewidywało działania poprawiające sytuację osób z grup defaworyzowanych, co bez wątplenia warto kontynuować w kolejnej perspektywie finansowej.

6.8. Ocena funkcjonowania LGD

Zespół Biura LGD realizujący strategię jest stosunkowo niewielki – składają się na niego 3 etaty. W trakcie realizacji poszczególni członkowie zespołu się zmieniali, ale nie zagrażało to płynności realizacji działań i pracy biura. Podział obowiązków pomiędzy pracownikami wyklarował się w toku realizacji zadań, zgodnie z posiadanymi przez nich kompetencjami, wiedzą i doświadczeniem. Zespół jest zgrany, panuje dobra atmosfera, który sprzyja sprawnej realizacji zadań, a współpraca z Zarządem i Radą oceniana jest bardzo dobrze, zespół ma stosunkowo dużą swobodę decyzyjną, a obowiązki organów LGD są realizowane bez trudności.

Działania podejmowane przez LGD, w tym działania animacyjne, komunikacyjne i doradcze realizowane były zgodnie z planem. Ich realizację należy ocenić pozytywnie, co potwierdzają sami beneficjenci wsparcia. Dobór kanałów komunikacyjnych był trafny, o czym świadczą wskazania

wnioskodawców – każde źródło było wskazane przez przynajmniej kilka osób. Ponadto większość wnioskodawców uznała, że LGD w wystarczającym stopniu informowała o możliwości pozyskania środków. Działania komunikacyjne zrealizowane przez zespół LGD wykorzystywały różnorodne metody i kanały dotarcia do odbiorców. Warto podkreślić, że zespół LGD wykorzystywał komunikację dwustronną – pozyskiwał również informacje zwrotne od odbiorców komunikatów, wykorzystując w tym celu ankiety i warsztaty partycypacyjne.

Skuteczność działań komunikacyjnych potwierdzają również badania ankietowe realizowane na grupie 104 pełnoletnich mieszkańców obszaru LGD. Zdecydowana większość z nich, bo aż 97 osób potwierdza, że słyszało o Lokalnej Grupie Działania „Dolina Soły”. Najczęściej wskazywanym przez mieszkańców biorących udział w badaniu źródłem informacji o działaniach LGD był Internet: strony internetowe gmin obszaru LGD, strona LGD oraz profil na FB LGD. Najmniej skutecznym w zakresie docierania do społeczności lokalnej kanałem komunikacji były publikacje w prasie na temat działalności LGD. Z pewnością pozytywny jest fakt, że wszystkie kanały komunikacji zostały wskazane jako źródło informacji o LGD, co potwierdza skuteczność przyjętej strategii komunikacyjnej. Istotne jest podkreślenie, że różnorodność wykorzystywanych kanałów komunikacji pozwala dotrzeć do możliwie szerokiego grona odbiorców, co potwierdzają zrealizowane badania ankietowe.

Wsparcie LGD przy składaniu i realizacji projektów należy ocenić pozytywnie – świadczy o tym fakt, że zdecydowana większość uczestników badania w przyszłości chciałaby ponownie skorzystać ze wsparcia LGD. Ponadto beneficjenci wsparcia uczestniczący w badaniu dobrze ocenili przygotowanie merytoryczne doradców, przydatność udzielonych porad oraz spełnienie oczekiwań dotyczących doradztwa.

Warto zwrócić uwagę na wpływ pandemii koronawirusa na działalność biura, poprzez ograniczenie bezpośrednich kontaktów z mieszkańcami oraz przejście do realizacji pracy w formule zdalnej. Działania nie były z tego powodu wstrzymywane, ale modyfikowane zgodnie z aktualnie obowiązującymi wytycznymi w zakresie reżimu sanitarnego, co również świadczy o refleksyjnym podejściu zespołu, reagowaniu na bieżąco na pojawiające się trudności oraz nastawienie na realizację zadań.

6.9. Ocena procesu wdrażania

Realizacja rzeczowa i finansowa Strategii RLKS przebiega prawidłowo. Nie ma zagrożenia dla osiągnięcia docelowych wartości wskaźników. Należy wskazać, że całkowicie zrealizowanych zostało 11 wskaźników w zakresie podpisanych umów, w tym 3 powyżej zakładanej wysokości – rozwój przedsiębiorczości, obiekty infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz inicjatywy lokalne wzmacniające kapitał społeczny. Istotne jest, że zwiększono liczbę działań w zakresie

przedsiębiorczości w ramach dwóch bonusów, ze względu na bardzo duże zainteresowanie. Pozostałe przedsięwzięcia w zdecydowanej większości są w trakcie realizacji. Trwa podpisywanie umów i wypłacanie środków w ramach tych przedsięwzięć.

Uwagę zwracają wskaźniki dotyczące liczby zrealizowanych projektów współpracy oraz LGD w nich uczestniczących, liczby zabytków poddanych konserwacji oraz liczby zrealizowanych projektów współpracy międzynarodowej i LGD w nich uczestniczących, dla których wykonanie wynosi 0%. Powyżej wskazane przedsięwzięcia wymagają jeszcze pracy.

Trudności pojawiły się również przy realizacji przedsięwzięć dotyczących infrastruktury drogowej. Pracownicy LGD w czasie prowadzonego przez ewaluatorów wywiadu zwracali uwagę na trudności z osiągnięciem wskaźnika w tym zakresie, którego realizacja wynosi aktualnie 40% obydwu wniosków złożonych w ramach przedsięwzięcia nie wpisywały się w obowiązujące rozporządzenie. Wartość docelowa wskaźnik zostanie najprawdopodobniej ostatecznie zmniejszona, ponieważ już dwukrotnie w ramach naborów nie wpłynęły żadne nowe wnioski. Należy zwrócić uwagę, że nieliczne LGD decydują się na realizację przedsięwzięć w zakresie infrastruktury drogowej. Wpływa na to również fakt, że wysokość dostępnych środków pozwala na budowę tylko bardzo krótkiego odcinka drogi.

Pomimo pojawiających się trudności należy zwrócić uwagę, że LGD na bieżąco podejmowało działania zaradcze, w tym m.in. rozszerzenie przedsięwzięć w ramach operacji własnych o konkurs, przesuwanie środków na inne przedsięwzięcia i zmiany zapisów strategii RLKS. Takie podejście pozwala na bieżąco korygować pojawiające się odchylenia i minimalizować ryzyko niepowodzenia poszczególnych przedsięwzięć, które mogłyby zagrozić realizacji celów strategii.

W ramach wdrażania strategii w latach 2016 – 2020 zrealizowano 50 naborów na poszczególne przedsięwzięcia stosując praktykę kumulowania naborów, tzn. w jednym terminie prowadzono zazwyczaj nabory na kilka różnych przedsięwzięć. Łącznie ogłoszono 45 konkursów oraz 5 naborów w ramach projektów grantowych. W ramach przeprowadzonych naborów złożono 243 wnioski, z czego 2 zostały wycofane przed oceną a 224 wybrane do dofinansowania.

Najwięcej naborów zrealizowano w ramach przedsięwzięć dotyczących rozwoju infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej, rozwoju przedsiębiorstw, ochrony, promocji i rozwoju produktów lokalnych oraz dziedzictwa lokalnego, a także tworzenia nowych przedsiębiorstw. Największym zainteresowaniem cieszyły się przedsięwzięcia dotyczące rozwoju istniejących i tworzenia nowych przedsiębiorstw. Generują one najwięcej złożonych wniosków i podpisanych umów, co oczywiście jest również związane z faktem, że są kierowane do szerokiego grona odbiorców.

Należy zwrócić uwagę, że pandemia koronawirusa zauważalnie wpłynęła na mniejsze zainteresowanie naborami, co najmocniej uwidoczniło się przy naborze na rozwój działalności gospodarczej, w którym wpłynęły 2 wnioski o mniejszej wartości niż środki przeznaczone na nabór.

Istotne jest, że procedury i kryteria wyboru projektów były dla zdecydowanej większości wnioskodawców, którzy uczestniczyli w badaniu czytelne i jednoznaczne. Tylko 1 ankietowana osoba uznała, że kryteria wyboru wniosków nie były jednoznaczne, a 2 osoby wskazały, że zastosowane kryteria nie pozwalały na wybór najlepszych projektów.

Postęp w zakresie realizacji budżetu Strategii RLKS jest pochodną postępu rzeczowego. Skuteczność w osiąganiu docelowych wartości wskaźników przekłada się na postęp w wydatkowaniu środków. Wydatki realizowane są na bieżąco i nie utrudni tego fakt, że przed końcem realizacji ocenianej LSR budżet zostanie jeszcze zwiększony. Warto podkreślić, że w ocenie zespołu Biura LGD budżet został dobrze zaprojektowany - nigdy nie brakowało środków na realizację wskaźników, budżet był wystarczający, dostosowany do zaplanowanych działań.

W kontekście powyższego należy pozytywnie ocenić proces wdrażania Strategii RLKS. Wskaźniki i budżet realizowane są na bieżąco, a LGD adekwatnie reaguje na ewentualne odchylenia od przyjętego planu działania.

6.10. Wartość dodana podejścia LEADER

Jak czytamy na stronie Europejskiej Sieci na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich² oryginalnym zamysłem podejścia LEADER *było zaangażowanie energii i zasobów ludzi oraz miejscowych organizacji jako podmiotów rozwoju, a nie jego beneficjentów, by w ten sposób umożliwić im wkład w przyszły rozwój obszarów wiejskich poprzez tworzenie zależnych od obszaru partnerstw w postaci Lokalnych Grup Działania (LGD) zrzeszających podmioty publiczne, prywatne i społeczne. (...) Akronim "LEADER" pochodzi od francuskiego zwrotu "Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale", co oznacza "powiązania między działaniami na rzecz rozwoju gospodarki obszarów wiejskich".*

Głównym narzędziem stosowania podejścia LEADER są Lokalne Grupy Działania, które poprzez bezpośrednie angażowanie lokalnych przedstawicieli w opracowywanie i realizację lokalnych strategii, podejmowanie decyzji i przydzielanie zasobów przyczyniają się do rozwoju obszaru. Wartość dodana tego podejścia wiąże się ze wzmocnieniem lokalnego zaangażowania poprzez rozwój lokalnej strategii, jej realizację i przydział zasobów.

W kontekście powyższego należy stwierdzić, że działania LGD przyczyniły się do poprawy komunikacji pomiędzy poszczególnymi aktorami zaangażowanymi w lokalne procesy, stymulowały

---

² https://enrd.ec.europa.eu/leader-clld/leader-toolkit/leaderclld-explained_pl

komunikację oraz budowanie powiązań. Sprzyjają temu w szczególności realizowane projekty współpracy oraz przedsięwzięcia dotyczące rozwoju przedsiębiorczości. Zespół skutecznie buduje relacje w społeczności lokalnej, co potwierdzają beneficjenci wsparcia. Połowa z nich po zakończeniu wsparcia nadal utrzymuje kontakty z LGD. Fakt ten pozwala pozytywnie ocenić działalność animacyjną LGD i umiejętność podtrzymywania relacji z partnerami.

Przedsięwzięcia realizowane przez LGD w największym stopniu przyczyniły się do zwiększenia potencjału gospodarczego obszaru, w tym poprawy sytuacji na rynku pracy dzięki operacjom w zakresie rozpoczynania działalności gospodarczej oraz rozwijania już istniejących firm. Podejmowane działania mogły również wpłynąć na poczucie sprawczości mieszkańców. Uczestnicy badania wskazali, że odczuwają swój większy wpływ na sprawy w zamieszkiwanej gminie. Połowa mieszkańców uczestniczących w badaniu dostrzegła również poprawę relacji pomiędzy okolicznymi mieszkańcami.

O wartości dodanej podejścia LEADER świadczą także efekty projektów współpracy oraz projektów realizowanych poza RLKS. Przyczyniają się one do wymiany wiedzy, sieciowania podmiotów działających na rzecz rozwoju lokalnego oraz do poprawy sytuacji grup defaworyzowanych.

7. Wnioski i rekomendacje

1. Przeprowadzone analizy wskazują, że operacje przeprowadzone w ramach wdrażania Strategii RLKS sprzyjają osiągnięciu założonych w niej celów. Wskaźniki realizowane są na bieżąco, nie ma zagrożenia dla osiągnięcia ich docelowych wartości. LGD na bieżąco reaguje na pojawiające się odchylenia od przyjętego planu dokonując stosownych korekt w swoich działaniach. W kontekście kolejnej perspektywy finansowej warto popracować nad precyzyjniejszym formułowaniem celów szczegółowych w taki sposób, aby bezpośrednio wiązały się z celem głównym, do którego osiągnięcia mają prowadzić. Przykładowo, trudno wykazać, że poprawa jakości życia mieszkańców oraz rozwój tożsamości lokalnej doprowadzą wprost do wzrostu atrakcyjności gospodarczej i turystycznej obszaru.
2. W ramach celu 1. Rozwój przedsiębiorczości i wzrost zatrudnienia na obszarze LGD Dolina Soły do 2023 r. sformułowano 2 cele szczegółowe: 1.1 Poprawa warunków na rynku pracy na terenie LGD Dolina Soły do 2023 r. i 1.2 Promocja i wsparcie przedsiębiorczości na obszarze LGD Dolina Soły do 2023 r. W ramach pierwszego celu szczegółowego wskaźniki zostały w dużym stopniu zrealizowane, w tym w 100% zrealizowano wskaźnik w zakresie liczby przedsiębiorstw utworzonych przez osoby z grup defaworyzowanych oraz w 84% w zakresie rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa prowadzonego przez osobę należącą do grup defaworyzowanych. Realizowane w tym obszarze przedsięwzięcia cieszyły się największym zainteresowaniem. Przedsięwzięcia związane z rozwojem przedsiębiorczości i oddziaływaniem na rynek pracy warto kontynuować w kolejnej perspektywie finansowej – cieszą się dużym zainteresowaniem mieszkańców i wpływają pozytywnie na lokalny rynek pracy. Finansowanie projektów zmierzających do założenia działalności gospodarczej, wsparcie dla istniejących firm oraz tworzenie nowych miejsc pracy za warte wsparcia w kolejnych latach uznana zdecydowana większość mieszkańców obszaru LGD uczestniczących w badaniu ankietowym.
3. Przedsięwzięcia realizowane w ramach wdrażania Strategii RLKS niewątpliwie przyczyniają się do rozwoju kapitału społecznego na obszarze LGD. Zdecydowana większość mieszkańców obszaru uczestniczących w badaniu zwróciła uwagę na zwiększenie wpływu mieszkańców na to, co dzieje się w ich gminach, a ponad połowa z nich wskazała na poprawę relacji między mieszkańcami. W ramach rozwoju kapitału społecznego należy położyć większy nacisk na wzmacnianie oddolnych inicjatyw, w tym na rzecz samopomocy, w szczególności w obszarze opieki nad osobami starszymi. Wzmocnienie sektora pozarządowego jest szczególnie istotne w tym kontekście. Silne organizacje pozarządowe mogą być niezastąpionymi partnerami w realizacji zaplanowanych przedsięwzięć, stymulatorami rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i międzyinstytucjonalnej współpracy. Ponadto warto ponownie zastanowić się nad potrzebami

lokalnej społeczności, ewentualnie zredefiniować założone cele i rozszerzyć ofertę. Dywersyfikacja działań w tym obszarze w dłuższej perspektywie czasu powinna doprowadzić do zadowalających rezultatów.

4. W ramach celu 1. Rozwój przedsiębiorczości i wzrost zatrudnienia na obszarze LGD Dolina Soły do 2023 r. docelowe wartości wskaźników zostały w dużym stopniu osiągnięte. Realizowane w tym obszarze przedsięwzięcia cieszyły się największym zainteresowaniem mieszkańców obszaru. Próby oddziaływania na rynek podejmowano również w ramach działań poza RLKS. Powyższe przedsięwzięcia warto kontynuować w kolejnej perspektywie finansowej. Cieszą się one dużym zainteresowaniem mieszkańców i wpływają pozytywnie na lokalny rynek pracy.
5. Wiele działań w obszarze rozwoju turystyki i dziedzictwa kulturowego przewidziano do realizacji w ramach projektów współpracy i działaniach podejmowanych przez LGD poza Strategią. W kontekście zwiększenia ruchu turystycznego warto zwrócić uwagę na zawartą w LSR diagnozę w zakresie niewystarczającej infrastruktury turystycznej, którą potwierdzają dane GUS – na terenie LGD w 2020 r. działało zaledwie 5 turystycznych obiektów noclegowych zlokalizowanych w Kętach i Oświęcimiu. W pozostałych gminach obszaru LGD nie ma zarejestrowanych obiektów tego typu. Jest to obszar, który warto rozwijać w kolejnych latach, zwłaszcza w kontekście zdiagnozowanego potencjału turystycznego LGD.
6. Analiza danych pozwala stwierdzić, że realizowane przez LGD działania przyczyniają się do poprawy sytuacji grup defaworyzowanych. Istotne jest, że LGD monitoruje wskaźniki w tym zakresie, co jest godnym pochwały działaniem. W ramach celu 1. Rozwój przedsiębiorczości i wzrost zatrudnienia na obszarze LGD Dolina Soły do 2023 r. i celu szczegółowego 1.1 Poprawa warunków na rynku pracy na terenie LGD Dolina Soły do 2023 r. w 100% zrealizowano wskaźnik w zakresie liczby przedsiębiorstw utworzonych przez osoby z grup defaworyzowanych oraz w 84% w zakresie rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa prowadzonego przez osobę należącą do grup defaworyzowanych. Wsparciu grup defaworyzowanych służą również realizowane projekty współpracy oraz działania poza Strategią.
7. W kontekście innowacyjności uwagę zwraca jeden z projektów współpracy, który będzie realizowany przez LGD, a aktualnie jest procedowany. Projekt dotyczy geocachingu, czyli zabawy polegającej na poszukiwaniu ukrytych „skarbów” przy użyciu GPS. Kryterium innowacyjności stosowane przy ocenie operacji składanych w naborach ogłaszanych przez LGD sprawiało największe trudności ze względu na nieprecyzyjność i subiektywność oceny. Warto byłoby w kontekście kolejnej perspektywy finansowej podjąć próbę precyzyjnego zdefiniowania kryterium innowacyjności, wraz z przypisaniem mu właściwych wskaźników. Zrealizowanie tego działania we współpracy z Urzędem Marszałkowskim pozwoli uniknąć problemów interpretacyjnych w przyszłości.

8. Wszystkie projekty realizowane przez LGD zarówno w ramach RLKS, jak i poza tym instrumentem przyczyniają się do realizacji celów ewaluowanej strategii. Zdecydowanie pozytywnym jest fakt, że wiele projektów współpracy przewidywało działania poprawiające sytuację osób z grup defaworyzowanych, co bez wątplenia warto kontynuować w kolejnej perspektywie finansowej. Uwagę zwraca mnogość i różnorodność działań podejmowanych przez LGD, co również jest bardzo pozytywne, niemniej jednak przy tak niewielkim zespole biura należy dbać, aby w dłuższej perspektywie czasu nie doprowadzało do opóźnień lub pogorszenia jakości realizowanych zadań.
9. Działania komunikacyjne zrealizowane przez zespół LGD wykorzystywały różnorodne metody i kanały dotarcia do odbiorców. Warto podkreślić, że zespół LGD wykorzystywał komunikację dwustronną – pozyskiwał informacje zwrotne od odbiorców komunikatów, wykorzystując w tym celu ankiety i warsztaty partycypacyjne. Skuteczność działań komunikacyjnych potwierdzają również badania ankietowe realizowane na grupie 104 pełnoletnich mieszkańców obszaru LGD.
10. Duży nacisk położony był na spotkania, które realizowane były przed naborami, co nie zawsze przekładało się na liczbę wniosków – zdarzało się, że wysoka frekwencja na spotkaniach nie skutkowałą dużą liczbą złożonych wniosków. Warto zwrócić uwagę, że wcześniejsze skonsultowanie wniosku pozwalało niejednokrotnie na wyeliminowanie szeregu drobnych, najczęściej technicznych błędów i znacząco wpływało na zrozumienie problematyki naboru przez wnioskodawców.
11. Wsparcie LGD przy składaniu i realizacji projektów należy ocenić pozytywnie – świadczy o tym fakt, że zdecydowana większość uczestników badania w przyszłości chciałaby ponownie skorzystać ze wsparcia LGD. Ponadto beneficjenci wsparcia uczestniczący w badaniu dobrze ocenili przygotowanie merytoryczne doradców, przydatność udzielonych porad oraz spełnienie oczekiwań dotyczących doradztwa.
12. Realizacja rzeczowa i finansowa Strategii RLKS przebiega prawidłowo i nie ma zagrożenia dla realizacji wskaźników. Opóźnienia i trudności pojawiły się przy przedsięwzięciach dotyczących wskaźników w zakresie liczby zrealizowanych projektów współpracy oraz LGD w nich uczestniczących, liczby zabytków poddanych konserwacji oraz liczby zrealizowanych projektów współpracy międzynarodowej i LGD w nich uczestniczących oraz w zakresie infrastruktury drogowej. Powyżej wskazane przedsięwzięcia wymagają jeszcze pracy. Pomimo pojawiających się trudności należy zwrócić uwagę, że zespół na bieżąco podejmował działania zaradcze. Takie podejście pozwala szybko korygować pojawiające się odchylenia i minimalizować ryzyko niepowodzenia poszczególnych przedsięwzięć, które mogłyby zagrozić realizacji celów strategii.
13. Postęp w zakresie realizacji budżetu Strategii RLKS jest pochodną postępu rzeczowego. Skuteczność w osiągnięciu docelowych wartości wskaźników przekłada się na postęp

w wydatkowaniu środków. Wydatki realizowane są na bieżąco i nie utrudnia tego fakt, że przed końcem okresu realizacji ocenianej LSR budżet zostanie jeszcze zwiększony.

14. Działania LGD przyczyniły się do poprawy komunikacji pomiędzy poszczególnymi aktorami zaangażowanymi w lokalne procesy, stymulowały komunikację oraz budowanie powiązań. Sprzyjają temu w szczególności realizowane projekty współpracy oraz przedsięwzięcia dotyczące rozwoju przedsiębiorczości. Zespół skutecznie buduje relacje w społeczności lokalnej, co potwierdzają beneficjenci wsparcia. Połowa z nich po zakończeniu realizacji operacji nadal utrzymuje kontakty z LGD.

8. Spis tabel i wykresów

8.1. Spis tabel

Tabela 1. Ludność w gminach wchodzących w skład LGD.	15
Tabela 2. Lokaty gmin w województwie w poszczególnych kategoriach w 2019 r.	18
Tabela 3. Pracujący w gminach wchodzących w skład LGD.	19
Tabela 4. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności według płci.	19
Tabela 5. Ludność gmin w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym.	21
Tabela 6. Saldo migracji ogółem w gminach wchodzących w skład LGD.	22
Tabela 7. Turystyczne obiekty noclegowe w gminach.	24
Tabela 8. Historia naborów.	27
Tabela 9. Rzeczowa realizacja celów oraz przedsięwzięć w LSR (stan na 31.05.2021 r.).....	36
Tabela 10. Finansowa realizacja celów oraz przedsięwzięć w LSR (stan na 31.05.2021 r.).	42
Tabela 11. Szkolenia dla pracowników i członków organów LGD w okresie od 1.01.2016 r. do 31.05.2021 r.	47
Tabela 12. Realizacja planu komunikacji.	49
Tabela 13. Doradztwo świadczone przez Biuro LGD.	56

8.2. Spis wykresów

Wykres 1. Wskaźnik G dla gmin wchodzących w skład LGD.	16
Wykres 2. Wydatki gmin na 1 mieszkańca.	17
Wykres 3. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym.....	20
Wykres 4. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców.....	21
Wykres 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności.	23
Wykres 6. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności.	33
Wykres 7. Ocena stopnia informowania o możliwości pozyskania środków.	34
Wykres 8. Powody złożenia wniosku o przyznanie pomocy finansowej przez LGD.....	34
Wykres 9. Odbiorcy realizowanych projektów.....	35
Wykres 10. Czy słyszał/a Pan/i o LGD "Dolina Soły"?.....	55
Wykres 11. W jaki sposób docierały do Pana/i informacje dotyczące LGD?	55
Wykres 12. Korzystanie ze wsparcia LGD na etapie składania wniosków.....	57
Wykres 13. Ocena wsparcia udzielonego beneficjentowi.....	58
Wykres 14. Ocena procedur i kryteriów wyboru wniosków.	59
Wykres 15. Charakterystyka demograficzna grupy mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym.....	60
Wykres 16. Zmiany w gminie w ciągu ostatnich 5 lat.	60
Wykres 17. Zmiany na rynku pracy w ciągu ostatnich 5 lat	61
Wykres 18. Zmiany obszarze kultury, sportu i rekreacji.	61
Wykres 19. Korzystanie z efektów działań LGD.....	62
Wykres 20. Obszary wymagające dofinansowania w gminie.....	63

9. Aneksy tworzone w toku realizacji badania.

Ankieta dla mieszkańców obszaru LGD „Dolina Soły”

Prosimy o wypełnienie krótkiej ankiety dotyczącej efektów funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania „Dolina Soły”. Ankieta jest anonimowa, co znaczy, że nie gromadzimy żadnych danych, które mogą pozwolić na identyfikację osób ją wypełniających. Wypełnienie ankiety trwa 10 minut.

Z góry dziękujemy za pomoc!

Lokalna Grupa Działania „Dolina Soły”

1. Czy w gminie, w której Pan/i mieszka zaszły w ciągu ostatnich 5 lat wymienione poniżej zmiany?
Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Mieszkańcy mieli większy wpływ na to, co dzieje się w gminie	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawiła się sytuacja na rynku pracy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Powstały nowe firmy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Pojawiły się nowe formy wsparcia dla ludzi młodych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Podejmowano inicjatywy, których celem było wsparcie osób starszych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zwiększyła się liczba inicjatyw służących kultywowaniu lokalnej tradycji	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawiły się relacje pomiędzy mieszkańcami	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zwiększył się ruch turystyczny	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie

Poprawił się stan zabytków	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Pojawiły się nowe formy spędzania wolnego czasu	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawił się stan infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zwiększyła się liczba wydarzeń kulturalnych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Przestrzeń publiczna stała się bardziej estetyczna	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie

2. Proszę wyobrazić sobie, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale środków finansowych w gminie, w której Pan/i mieszka. Które z wymienionych obszarów wymagają dofinansowania?

Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Promocja obszaru	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Oferta kulturalna	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Infrastruktura sportowa	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Drogi	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Infrastruktura społeczna (świetlice, miejsca spotkań)	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Szkolenia i warsztaty dla mieszkańców	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Działalność organizacji pozarządowych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie

Tworzenie nowych miejsc pracy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Opieka nad osobami starszymi	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Wsparcie dla istniejących firm	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Dofinansowanie dla osób planujących założyć firmy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie

3. Czy słyszał Pan/i o Lokalnej Grupie Działania „Dolina Soły”? Proszę wybrać 1 odpowiedź.

- a) Tak → Proszę przejść do pytania nr 4.
b) Nie → Proszę przejść do pytania nr 5.

4. W jaki sposób docierały do Pana/i informacje dotyczące Lokalnej Grupy Działania „Dolina Soły”? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Czytałem/am publikacje w prasie na temat działalności LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stronę internetową LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czytałem/am informacje o LGD na stronie gminy	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stoiska LGD podczas imprez lokalnych lub festynów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się o działalności LGD od znajomych i/lub rodziny	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się z tablic informacyjnych, billboardów i plakatów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się z wydawanych przez LGD publikacji i/lub materiałów promocyjnych	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Uczestniczyłem w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem profil LGD na Facebooku	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

5. Czy korzystał/a Pan/i z efektów działań podejmowanych w ciągu ostatnich 5 lat przez LGD działające na terenie gminy, w której Pan/i mieszka? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Czy korzystał/a Pan/i z infrastruktury, której powstanie bądź modernizacja były dofinansowane ze środków LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniach organizowanych w ramach projektów dofinansowanych przez LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czy brał/a Pan/i udział w spotkaniach organizowanych przez LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czy uczestniczył/a Pan/i w imprezach lokalnych dofinansowanych ze środków LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

6. Proszę wskazać, w którym przedziale wiekowym się Pan/i mieści. Proszę wybrać 1 odpowiedź.

- a) 18-25 lat
- b) 26-35 lat
- c) 36-45 lat
- d) 46-55 lat
- e) 56-65 lat
- f) 66 lat lub więcej

7. Proszę podać swoją płeć. Proszę wybrać 1 odpowiedź.

- a) Kobieta
- b) Mężczyzna
- c) Wolę nie podawać.

Ankieta dla beneficjentów LGD „Dolina Soły”

Prosimy o wypełnienie krótkiej ankiety dotyczącej funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania „Dolina Soły”. Ankieta jest anonimowa, co znaczy, że nie gromadzimy żadnych danych, które mogą pozwolić na identyfikację osób ją wypełniających. Wypełnienie ankiety nie powinno zająć więcej niż 10 minut.

Ankieta powinna zostać wypełniona przez osobę, która jest lub była realizatorem projektu wspartego przez Lokalną Grupę Działania (np. polegającego na założeniu działalności gospodarczej). W przypadku, gdy beneficjentami wsparcia był podmiot (Urząd Gminy, Ośrodek Kultury, Organizacja Pozarządowa, OSP, KGW), ankieta powinna zostać wypełniona przez osobę, która w ramach danego podmiotu była bezpośrednio zaangażowana w realizację dofinansowanego projektu.

Z góry dziękujemy za pomoc!

Lokalna Grupa Działania „Dolina Soły”

W jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- a) Zdecydowanie zgadzam się
- b) Raczej zgadzam się
- c) Trudno powiedzieć
- d) Raczej nie zgadzam się
- e) Zdecydowanie nie zgadzam się

W jaki sposób docierały do Pana/i informacje o naborze wniosków w Lokalnej Grupie Działania?

Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Czytałem/am publikacje w prasie na temat działalności LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stronę internetową LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czytałem/am informacje o LGD na stronie gminy	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stoiska LGD podczas imprez lokalnych lub festynów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się o działalności LGD od znajomych i/lub rodziny	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się z tablic informacyjnych, billboardów i plakatów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się z wydawanych przez LGD publikacji i/lub materiałów promocyjnych	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

Uczestniczyłem/am w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am profil LGD na Facebooku	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

Dlaczego zdecydował/a się Pan/i (lub podmiot reprezentowany przez Pana/ią) na złożenie wniosku o przyznanie pomocy finansowej do LGD? Proszę wybrać jedną odpowiedź, która najlepiej opisuje główny powód złożenia wniosku do LGD.

- a) Było to jedyne dostępne źródło finansowania mojego projektu
- b) Nie otrzymałem/am dofinansowania z innych środków/innego programu
- c) Chciałem/am skorzystać z nadarzającej się okazji otrzymania środków
- d) Zostałem/am zachęcony/a do złożenia wniosku przez LGD
- e) Na moją decyzję wpłynęła możliwość skorzystania z doradztwa w biurze LGD

Jak ocenia Pan/i wsparcie udzielane przez LGD na etapie składania wniosku? Proszę ocenić w jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniami opisującymi wsparcie na tym etapie. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Udzielone porady były przydatne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

Proszę wskazać, w jakim zakresie korzystał/a Pan/i ze wsparcia ze strony LGD na etapie składania wniosku? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Wsparcie polegające na udzieleniu informacji o możliwości uzyskania dofinansowania dla mojego projektu	Tak	Nie
Wsparcie w zapoznaniu się z zasadami uzyskania dofinansowania	Tak	Nie
Wsparcie polegające na wskazaniu prawidłowych wzorów wniosków i instrukcji do nich	Tak	Nie

Wsparcie w zakresie ustalenia koncepcji projektu aby spełniał kryteria wynikające z LSR	Tak	Nie
Porady w zakresie wypełniania dokumentów niezbędnych do złożenia wniosku	Tak	Nie
Wyjaśnienie szczegółowych zasad oceny wniosków	Tak	Nie

Jak ocenia Pan/i wsparcie udzielane przez LGD na etapie realizacji projektu? Proszę ocenić w jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniami opisującymi wsparcie na tym etapie. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Udzielone porady były przydatne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

Jak ocenia Pan/i wsparcie udzielane przez LGD na etapie rozliczenia projektu? Proszę ocenić w jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniami opisującymi wsparcie na tym etapie. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Udzielone porady były przydatne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

Czy obecnie pozostaje Pan/i w kontakcie z LGD? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Uczestniczę w spotkaniach organizowanych przez LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Kontaktuję się telefonicznie z przedstawicielami LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czytam komunikaty na stronie internetowej LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Mam osobisty kontakt z przedstawicielami LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Kontaktuję się w inny sposób	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Nie mam z LGD żadnego kontaktu	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

Czy brał/a Pan/i lub organizacja którą Pan/i reprezentuje udział w tworzeniu LSR? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź.

- a) Tak
- b) Trudno powiedzieć
- c) Nie

Kto był głównym odbiorcą efektów Pani/a projektu/ projektów? Proszę wybrać jedną odpowiedź, która najlepiej opisuje Pana/i projekt.

- a) Ja i moja rodzina
- b) Moja organizacja
- c) Ogół mieszkańców gminy/ obszaru LGD
- d) Turyści
- e) Przedsiębiorstwa
- f) Inne

Proszę ocenić poniższe stwierdzenia dotyczące składania i realizacji projektu przy wsparciu LGD.
Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Procedury wyboru wniosków o dofinansowanie w LGD były dla mnie czytelne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Kryteria wyboru wniosków były dla mnie jednoznaczne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Kryteria wyboru wniosków pozwalały na wybór najlepszych projektów	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
LGD w wystarczającym stopniu informowała o możliwości pozyskania środków	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Jeśli będzie to możliwe, w przyszłości chciałbym/łabym ponownie skorzystać ze wsparcia LGD	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

Czy na etapie przygotowania, realizacji lub rozliczania projektu pojawiły się jakieś problemy wpływające negatywnie na jego przebieg bądź rezultaty?

- a) Tak → *Proszę odpowiedzieć na następane pytanie.*
 b) Nie → ***Dziękujemy za wypełnienie ankiety!***

Jakie to były problemy? *Na pytanie odpowiadają tylko osoby, które w poprzednim pytaniu wybrały odpowiedź „Tak”. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.*

Problemy bezpośrednio związane z przedmiotem projektu (np. problemy wynikające z branży w której działa przedsiębiorca, odbiorcami działań NGO lub uzgodnieniami dotyczącymi przebiegu tras rowerowych w projekcie gminnym)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy finansowe (np. z wypłatą dofinansowania, kredytem na realizację zadania, zmiennością cen w czasie realizacji zadania względem wpisanych we wniosku)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy formalno-prawne	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

Problemy personalne (np. z pracownikami, członkami/ partnerami itp.)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy z terminową realizacją harmonogramu (opóźnienia itp.)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Trudność w dostępie do informacji na temat składania, realizacji lub rozliczenia projektu	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy wynikające z wprowadzenia w Polsce stanu pandemii	Tak	Trudno powiedzieć	Nie